

BEYOND

YIL: 10 SAYI:15 EKİM 2010

- Nedir Bu Avrupa Borç Krizi?
- Bankacılık Kesiminin Kriz Performansı
- Sermaye Bütçelemede Yeni Bir Çığır
- Yavaş Şehir; Seferihisar
- Dragon's Den Türkiye

BilgeAdam

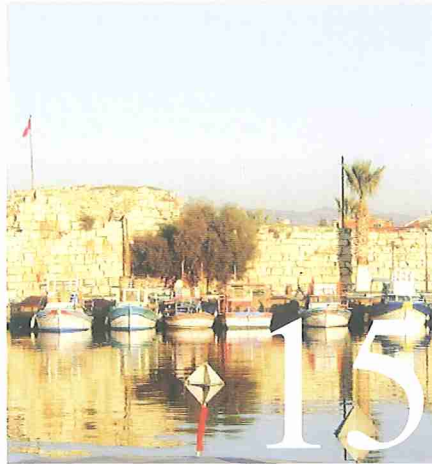
BİLGİSAYAR TEKNOLOJİLERİ AKADEMİSİ

İÇİNDEKİLER

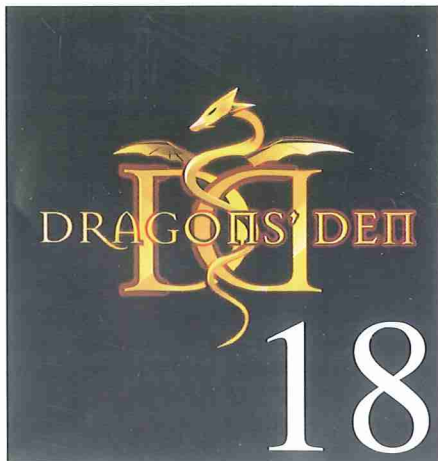
Avrupa Borç Krizi	4
Bankacılık Kesiminin Kriz Performansı	9
İnovasyonu Masabaşı Pazarlamacılarına Bırakmayın	11
BClub	12
Yavaş Şehir; Seferihisar	15
Dragon's Den Türkiye	18
Satranç; Eskimeyecek Bir Ders	20
İzmir Bostanlı Ekolojik Pazarı	21
KOSGEB	24
Aşk, Ney ve Ebru	26
Röportaj; Zafer Benli	28
Sermaye Bütçelemede Yeni Bir Çıgır	32
Özerkleştirme =? Özelleştirme	35
Türk Demokrasi Tarihi	36
Edebiyat Köşesi	40
Futbol Ekonomisi	42

4

15

18

36

Sahibi:

Cemal ELMASOĞLU

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

İlhan BİLGEHAN

Editör:

Pınar ERTEM

Yayın Kurulu:

Pınar Ertem
Dr. Aysun Kapucugil İkiz
Nuri Pınar Yıldırım
Okt. Gürcan Bozkır
Ali Çakmak
Fatih Eşki
Sezen Özdemir
Miray Yoldaş
Bora Özkent
Tunç Kılıç
Ömer Karapınar
Uğur Dündar
Volkan Özaltın
Ceren Sönmezışık

Yazışma Adresleri:

D.E.Ü İşletme Fakültesi Kulübü
Tınaztepe / Buca / İZMİR
Tel - Faks: 0 232 453 50 67
www.debaclub.com
e-posta: info@debaclub.net
e-posta: baclub@yahoo.com

Ege Genç İşadamları Derneği

1456 Sk. No:10/1 Kat:8
Punta İş Merkezi Alsancak / İZMİR
Tel - Faks: 0 232 422 30 00 /
0 232 422 33 00
www.egiad.org.tr
e-posta: egiad@egiad.org.tr

GRAFİK & TASARIM

Sba

ADVERTISING
Görsel Yönetmen: Sinem GÖZE

Tel: +90.232.446.84.94 - Fax: +90.232.446.59.17
Adres: Şair Eşref Bulvarı Karahmetoğlu İş Merkezi
No:22 K:4 D:405 Çankaya - İzmir / TÜRKİYE
www.sbareklamcilik.com

BASKI

nenta

matbaacılık ve görsel iletişim

iletişim hiz.san.tic.ltd.şti.

t: 0 (232) 469 7171 (pbx) • f: 0 (232) 469 6363
info@nenta.com.tr • www.nenta.com.tr

Yayın Türü

Yerel Süreli Yayın

Baskı Tarihi
28.10.2010

Cemal ELMASOĞLU
EGİAD Yönetim Kurulu Başkanı

Değerli Beyond Okurları ve Sevgili Öğrenci Arkadaşlarım,

Beyond dergimizin Ekim 2010 sayısı yine titiz bir çalışmanın ürünü olarak elinize ulaşıyor. Emegi geçen tüm yazarlara teşekkür ederim. Yeni öğretim yılı başlarken öğrencilerimize başarılar diliyorum. Türkiye hızlı bir değişim sürecinden geçiyor. Bu süreçte sivil toplum kuruluşları gibi üniversiteler, firmalar, toplumun diğer kesimleri ve gençlik de bu değişimden etkileniyor. Dünya'nın yaşadığı hızlı değişim her kesimin buna uyum sağlamasını gerektiriyor. Aksi halde değişimin, gelişimin gerisinde kalmak gibi kaçınılmaz bir sonuç bizi bekliyor.

Bilginin ve iletişimin çağa damgasını vurduğu günümüzde gençlerimizin geleceğe daha hazırlıklı daha donanımlı olmaları gerekiyor. Hem ülkeler, hem firmalar hem de parlak bir kariyer hedefleyen sizler için gelecek çok daha kırılcı rekabet koşullarını işaret ediyor. Bu rekabeti daha da yoğunlaştıracak bir diğer gelişme küreselleşme olgusudur. Sınır tanımayan bu hareket bir taraftan yeni fırsatlar sunarken diğer taraftan ise tehditler ortaya koymaktadır.

Türkiye, ekonomik kalkınmanın en önemli girdilerinden olan nitelikli insan kaynağı açısından en şanslı ülkelerden biridir. Bu kaynağı etkin bir şekilde kullanabilen ülkelerin uluslararası rekabet yarışında bugün ulaştıkları nokta bize önemli dersler vermektedir. Yükselen bir değer olarak, bugün uluslararası platformlarda etkisi ve gücü giderek artan bir Türkiye görüyoruz. Yaşanan krizlerin etkisiyle ekonomik göstergeler olması gereken düzeyin gerisinde kalsa da Türkiye, krizin yaralarını diğer ülkelerin birçoğundan daha çabuk sarmaktadır.

Türkiye, bir yandan demokratikleşme yolunda adımlar atarken diğer yandan da dünya ekonomisi ile bütünleşme hedefi doğrultusunda ilerlemektedir. Bu süreci bundan sonra sizler yöneteceksiniz. Demokrasimize sahip çıkmak ve ülkemizin, insanlarımızın refahı için çaba göstermek size düşen bir sorumluluktur. Bu sorumluluğun gereğini yerine getireceğinize inanıyoruz ve size güveniyoruz.

En iyi dileklerle.

Pınar ERTEM
DEU İşletme Fakültesi
İşletme Fakültesi Kulübü
İletişim Departmanı Koordinatörü

Herkese Merhabalar...

2010-2011 dönemi bizleri bekliyor ve biz İşletme Fakültesi'nin yeni yıldızlarıyla tanışmak için sabırsızlanıyoruz. Hayat bize hareketsiz gözükse de her şey akıp gitmekte. Biz de üniversitede bir yılımızı daha bitirmiş olmanın heyecanı ile yaz boyunca çalışmalarımızı sürdürdük ve sizlerle yeni sayımızla buluşuyoruz.

“Rüzgarın yönünü değiştiremediğin zaman yelkenlerini rüzgara göre ayarla, çünkü dünya karşılaştığın fırtınalarla değil gemiyi limana getirip getiremediğinle ilgilenir.” der ünlü bir düşünür. Bu sayımızda yine güncel konula-

rı ele almış olup biraz İzmir'de olanları, biraz kültür ve sanatı, biraz da bizlerden ve yaptıklarımızdan bahsettik. Yeniliğe ve ileriye doğru atılımların yapıldığı dönemde iletişimimizi artırarak sizlerle daha güzel çalışmalara imza atıyoruz.

Çalışmalarımız sırasında emeği geçen tüm ekip arkadaşlarıma, özellikle Dilek Karataş'a ve dergiyi çıkartmamızda bize destek olan Ege Genç İş Adamları Derneği'ne teşekkür ediyorum.

Hepinize bol BEYOND'lu günler dilerim.

Nedir Bu Avrupa Borç Krizi ?

Gazetelerin Ekonomi gündemi son birkaç yıldır en çok kriz sözcüğüne yer vermektedir. 2007'nin ortalarından beri hemen her gün krizle ilgili birçok haber, yorum, analiz okuduk ve neler olduğunu anlamaya çalıştık. Bugün 2010 un ikinci yarısını yaşadığımız şu günlerde de kriz sözcüğü hala geçerliliğini koruyor fakat bu kez kriz bizde değil Yunanistan'da ve bölgesinde yani Avrupa'da. Yangın bu kez orada ve bu yangının ismi de belli "2010 Avrupa Borç Krizi". Bu kriz öyle telaşlandırdı ki, Avrupa'da IMF ile anlaşmalar, çeşitli ülkelerden kemer sıkma önlemleri birbiri ardına geldi. Yunanistan'a kurtarma paketi dahi verildi ve iflası önlemleri bu süreçte. Avrupa'da ortam öylesine gerginleşti ki, Yunanistan'a kendi birliğinden bir ülke elindeki adaları satışa çıkarmasını bile önerdi. Bazı ülkeler Euro'dan çıkmayı düşünüyoruz diye açık-

lamalar dahi yaptı. Hani hep deriz ya AB'nin ömrü çok uzun değil; yakında birlik dağılacak diye işte o an geldi mi diye bile düşündük. Avrupa'daki ülkeler öyle zor duruma düştüler ki, hatta son olarak da İtalya elinde tarihi eserleri, kumsalları hatta askeri kışlaları dahi satışa çıkarabileceğini açıkladı. Yani bir korku, bir telaş, bir endişe, bir gerginlik var. Peki, neden ve nasıl bu duruma geldi Avrupa? Tam küresel finansal kriz bitti, veriler eskiye göre daha olumlu gelmeye başladı, işler yavaş yavaş da olsa yoluna giriyor diye düşünürken medeniyetin beşiği, gelişmiş ülkeler statüsünde üst suralarda yer alan, dünyanın en önemli siyasi ve ekonomik aktörlerinden olan Euro Bölgesi'ne ne oluyor? Tüm bu soruların cevabını birlikte bulmaya çalışalım.

Nereden Kaynaklandı?

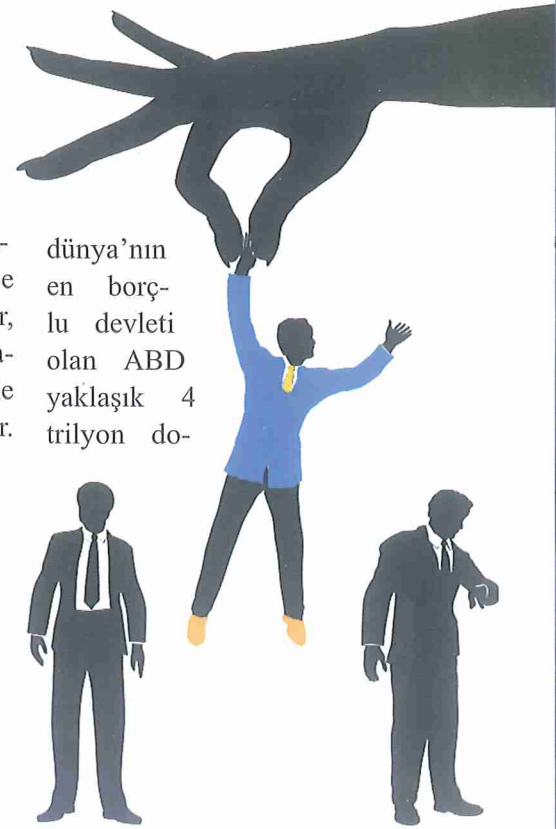
Kapitalizm'in en çok eleştiri alan yönlerinden biridir kriz yaratması ve bu krizleri önleyememesi. Yani bir şekilde bu sistemin egemen olduğu ülkelerde krizler kaçınılmaz olmuştur; Ülkemizde cumhuriyet tarihi boyunca bu 15 kriz yaşanmıştır. Yani ortalama 7 yılda 1 kriz görmüş bir millet olarak krizin ne demek olduğunu bizden iyi bilende yoktur herhalde. Günümüzdeki krizde ise, ABD'deki uzun vadeli konut kredilerinin (mortgage) bu kredileri geri ödeyemeyecek derecede düşük gelir düzeyine sahip kişilere (sub-prime mortgage) dahi verilmesiyle başladı her şey. Verilen mortgage kredilerini temel alan yeni türev araçlar hatta bu türev araçları da temel alan yeni türev araçların yaratılması sonucu bu balon gittikçe şişti hatta öyle şişti ki, satılan evlerin değerleri katlandıkça katlandı ve yeni verilen krediler bu değere göre belirlendi. Sonuç olarak, olması gerekenden çok daha fazla değerlendirilen bu konutların değerlerindeki bir düşüş kredi alanların kredilerini geri ödememelerine sebep oldu. Bu süreç kredileri temel alan türev araçlarında birbiri ardına çökmesiyle devam etti ve yüksek miktarlarda mortgage kredisi dağıtmış olan kuruluşlar birbiri ardına batmaya başladı. İşte kapitalizm yine bir kriz yaratmıştı. Krizin kaynağı ABD idi ama bu kriz tüm dünyayı sardı. Yani ABD'de gayrimenkul piyasasının çökmesiyle başlayan bu kriz, tüm finansal piyasalara sıçradı, çünkü küreselleşme denilen olgu tarihinin en üst seviyesine ulaşmıştı. Sonuç olarak, tüm dünya kendini bir finansal kriz içinde buldu. 2008'de başlayan bu süreç, 2009 sonu 2010 başlarında sona ermiş gibi görünse de, aslında sona ermekten çok farklılaşarak yerleşmiştir.

Kriz zamanlarında ülkeler ekonomilerini canlı tutmak amacıyla harcamalarını arttırma yoluna giderler. Çünkü ekonomide bir yangın vardır ve o yangına müdahale gereklidir.

Şöyle düşünebiliriz, kriz sözcüğünü duyan bireyler telaşa kapılıp tüm birikimlerini piyasadan çekip garanti altına almayı isterler bunun nedeni bankaların batacağı borsaların çökeceği endişesidir. Yani bireyler kendilerini güvenmeye almak isterler aslında sadece bireylerde değil firmalarda böyledir, paralarını kaybetmekten korkup piyasada dolaştırmaktan kaçınırlar böyle olunca da talep daralı üretim azalır. Bu durum krizin biraz da psikolojik yanındır. Durum böyle olunca da eğer devlet

piyasaya müdahale etmezse ve para vermezse piyasada para dönmeyebilir. Firmalar, bankalar borçlarını çeviremezler. Piyasa işlevini kaybeder. Sonuç olarak, üretim ve tüketim, piyasanın operasyon kabiliyeti kaybolur ve böylece iflaslar birbiri ardına gelir, kriz gittikçe derinleşir. Ekonomik sonucunun yanında krizlerin sosyal yönleri de vardır. Üretimin olmadığı yerde istihdam olmaz yani işsiz kişilerin sayısı yüksek olur, işsizlik mutsuzluğa yol açar, toplumda refah ve huzur ortamı kaybolur. Ayrıca işsiz nüfusa işsizlik paraları ödeyecek duruma düşmektense o kişilerin işsiz kalmalarını önleyecek stratejiler izlemek daha doğru hamleler olabilir.

2008 krizinde de tam anlamıyla bu yaşandı. ABD'den başlayıp tüm dünyaya yayılan bu finansal krizle mücadele etmek ve firmaların, bankaları batmalarını önlemek, işsizliğin artmasını engellemek amacıyla ülkeler büyük kurtarma paketleri açıkladılar. Örneğin günümüzde yaklaşık 14 trilyon dolar civarında bir rakamla

dünya'nın en borçlu devleti olan ABD yaklaşık 4 trilyon do-

lar gibi bir parayı piyasaya dağıttı. İngiltere, Japonya ve Euro Bölgesi ülkeleri gibi küresel ekonominin önemli aktörleri ABD kadar olmasa kendi bölgelerindeki yangını söndürmeye yönelik kurtarma paketleri oluşturdu. Sonuç olarak piyasaya verilen büyük miktardaki bu paralar o ülkeler için önemli bir yük oluşturdu ve borçlarını arttırmış oldu. Buna ek olarak bu ülkelerin önemli miktarlarda borçları da vardı. Bu borçlarda 2001'den itibaren FED'in kararıyla tüm dünyada bir likidite bolluğunun yaşandığı dönemde oluştu. Örneğin, Avrupa 2004'te Almanya ve Fransa öncülüğünde bir İstikrar ve Büyüme Anlaşmasıyla imzaladı ver harcamalarını arttırdı. Yani var olan borçların üzerine krizin yaşanması ve krizle gelen panik havası borçların kontrol altında eritilmesi için gereken zaman ve uygun atmosferi çalmış oldu.

Neden Yunanistan?

Aşağıdaki tablodan borç sorununun 2009 itibarıyla ne durumda olduğunu anlayabilir ve neden Yunanistan'ın isminin öne çıktığını irdeleyebiliriz.

Tablodan görüldüğü üzere Avrupa'da ki 9 ülkeden en borçlusu ve borcunun milli gelire oranı en yüksek olan İrlanda, Yunanistan ise bu 9 ülke içerisinde 8. sırada yer alıyor hatta en borçlu 20 ülke içerisinde 16. sırada. O halde neden Yunanistan'ın ismini gündemden hiç düşmüyor?

Yukarıda, 2001de başlayan süreçle birlikte çoğu ülkenin borçlu durumunda olduğunu söylemiştik fakat asıl önemli olan borçlu olmak değil borcu makul seviyelerde tutabilmek ve çevirebilmektir yani zamanında ödeyebilmektir. Yunanistan için de

böyle bir durum söz konusu yani diğer ülkeler bir şekilde borçlarını çevirip finansman sağlayabiliyorken, Yunanistan bunu başaramadı ve iflas olasılığı belirdi. Durumun farkına varan Avrupa Merkez Bankası ve AB ülkeleri, IMF ile anlaşarak Avrupa'da bozulan ekonomiyi düzeltmek ve borç sorununu aşmak için stratejiler aramaya başladı.

Ne yapıldı ve Ne Aşamada?

IMF'nin müdahale ettiği her ülkede olduğu gibi Yunanistan'da da bir kemer sıkma politikası gündeme alındı ve çeşitli planlar hazırlanıp uygulamaya konuldu. Buna göre Yu-

nanistan devlet harcamalarını önemli ölçüde azaltmak zorunda kalacak ki bu harcamaların içinde devlette çalışanların ve emeklilerin maaşlarına zam yapılmaması, asgari ücretin yeniden ayarlanması, işten çıkarılma tazminatının düşürülmesi, vergi oranlarının artırılması, yeni vergilerin koyulması, emeklilik yaşının artırılması, yoksullara yapılan ödemelerinin azaltılması gibi maddeler yer almakta. Söz konusu maddeler Yunanistan'da günler süren grevleri ve protestoları izledik. Bu tarz önlemlerden dolayı Yunan ekonomisinin 2010'da %4 küçülmesi bekleniyor. Bu da vergi gelirlerinin gelecek yıl azalmasına sebep olacaktır. Ayrıca şunu da hatırlamak gerekir ki 1929 Büyük Buhran ABD'nin bütçesini dengeye getirme politikalarından kaynaklanmıştır. Yani bu paketin tam olarak işe yarayacağı konusunda kuşku var. Bu sebeple hem bu seviyeye ulaşmış borçların düşürülebilmesi hem de ekonomiyi durgunluktan çıkarabilmek adına daha radikal ve çok yönlü politikalara ihtiyaç var gibi.

Tablo 1 Dış Borç Bilgileri

Ülke İsmi	GSYH \$	Dış Borç \$	Dış Borç / GSYH %
İrlanda	177 Milyar	2.3 Trilyon	1.352
Birleşik Krallık(UK)	2.1 Trilyon	9.2 Trilyon	427
Hollanda	650 Milyar	2.5 Trilyon	400
Fransa	2.1 Trilyon	5.2 Trilyon	250
Portekiz	232 Milyar	538 Milyar	230
Almanya	2.8 Trilyon	5.3 Trilyon	190
İspanya	1.4 Trilyon	2.5 Trilyon	185
Yunanistan	340 Milyar	594 Milyar	175
İtalya	1.7 Trilyon	2.7 Trilyon	150

Kaynak: Dünya Bankası

Peki, Avrupa için kemer sıkma politikaları tek çare mi?

Kısa vadede, bölgede en hızlı reaksiyonun alınabileceği politikalar bu tarz önlemlerdir. Çünkü Euro bölgesinin kendine has bir özelliği var. O da bölgede para politikası bakımından Avrupa Merkez Bankası'na tek bir politika uygulanırken Maliye Politikasını ise ülkeler kendileri belirliyorlar. Bu sebeple Yunanistan yüksek olan borcunu elinde imkân olsa Euro'yu devalüe ederek bir parça olsun rahatlatılabilir örneğin Euro cinsinden 1 milyar € borç ödeyecekse €'nin değeri %50 aşağı çekildiği zaman ödeyeceği miktar eskisine göre %50 daha az değerli olacaktır bu da borçlu tarafın işine gelecektir. Fakat bu konuda ipler Avrupa Merkez Bankası'nın elinde olduğu için devalüasyon gibi bir seçenek Yunanistan'ın elinde yok. Fakat yaşanan panik sürecinin €'nin değerini %20 düşürdüğünü biliyoruz. Bu düşüşlerde yine Yunanistan'ın işine gelmiş oldu.

Yunanistan için IMF ve Avrupa Merkez Bankası'nın hazırladığı 110 milyar \$'lık kurtarma paketi hazırlandı ve bu pakete göre mali yardımın ilk bölümü yapıldı. Böylece Yunanistan acil borçlarını çevirebildi yani iflastan kurtuldu. Böyle olunca da borç krizinin sebep olduğu panik havası biraz olsun dinmiş oldu yani kısa vadede sorun çözülmüş gibi görünüyor. Fakat orta ve uzun vadede ise açıklanan paketler tam anlamıyla uygulanacak mı, uygulansa da başarılı olacak mı gibi birçok soru henüz cevap bulmuş değil.

Söz konusu pakete karşı Almanya önceleri biraz soğuk yaklaştı fakat bu aslında bir stratejiydi. Şöyle ki anlaşmanın son anlarına dek gücünü kullanan Almanya Yunanistan'a kaderin ellerimde hissini verdi. Böyle olunca da Yunanistan paketin çıkması için gereken tüm adımları atmada zorunda kaldı. Kemer sıkma önlemlerini,

göreve yeni gelmiş bir hükümet olmasına ve vaatleriyle çelişmesine rağmen, Papandreu hükümeti çıkarıp yürürlüğe koydu. Ayrıca bu önlemlerin ileride de uygulanacağına dair Almanya'ya garantiler verdi. Bununla birlikte sürecin uzaması Euro'nun güç kaybetmesine sebep oldu bu da Almanya'nın ihracat gücünü bir anlamda artırmış oldu. Şöyle ki Almanya ticaretin çoğunu AB ülkeleri ile yapmakta ve Avrupa'nın lokomotif konumunda üretim açısından ayrıca Almanya'da iş gücü verimi nispeten daha yüksek olmasına karşın emeğin fiyatı daha ucuz bu sebeple diğer AB ülkelerine göre daha rekabetçi böylece AB'ye satış hacmi ve potansiyeli yüksek. Bunun yanında Euro'nun da değerinin düşmesi Almanya'nın AB harici ülkelere daha kolay mal satabilmesine olanak sağlayacak çünkü Alman malları daha ucuz hale gelmiş olacak.

Neden Yapıldı?

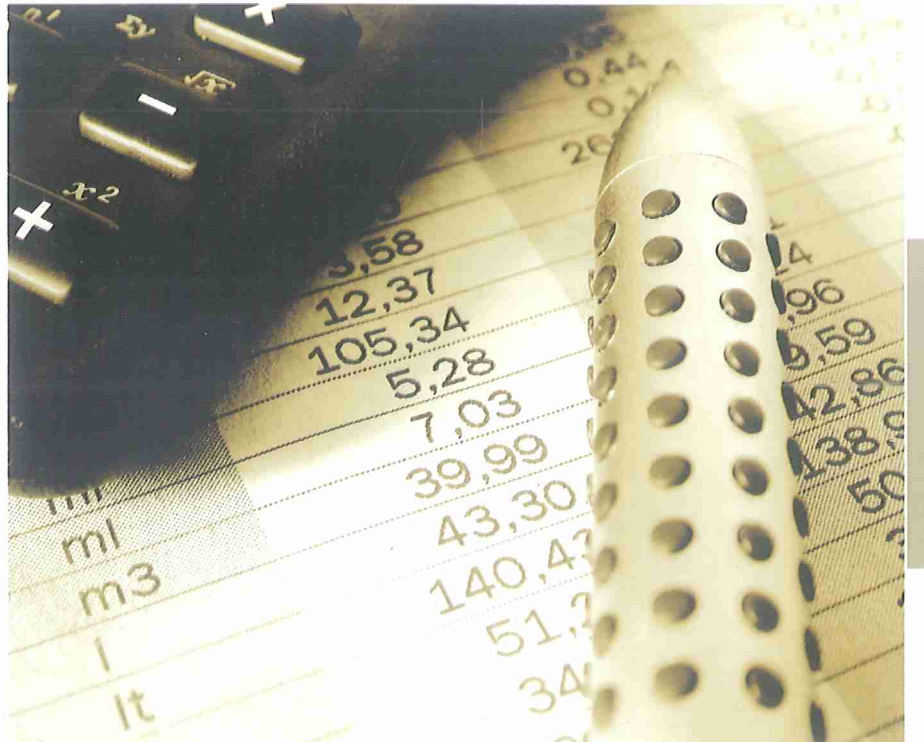
Peki, Yunanistan'ın kurtarılması neden bu kadar önemli?

Yani ekonomisini iyi yönetemeyince batmasına izin verilmeli mi?

Bu noktada küreselleşme devreye giriyor. Günümüz tüm ülkelerin tüm

piyasaları birbirleriyle o kadar bütünleşmiş bir halde ki ABD'de kötü gelen herhangi bir veri tüm dünya borsalarını negatife çevirebiliyor yada bir firmanın karının beklenenden düşük gelmesi o firmayı ve o firmanın iş yaptığı firmaları ve iştiraklerini de zarara uğratabiliyor. Dış ticaretin dev boyutlara ulaştığı ve çoğu ülkenin ihracata dayalı büyüme politikalarını uyguladığı günümüzde bir devletin iflasın ilan etmesi demek o devletin tahvillerini elinde bulunduran diğer ülkelerin, firmaların, bankaların, bireylerin tüm yatırımlarını kaybetmesi demek. O ülkede iş yapan firmaların ve iştiraklerinin işlerini kaybetmesi demek, O ülkenin vatandaşlarının işsiz kalması demek. Ayrıca eğer bu ülke Yunanistan'sa bu AB'nin başarısızlığı demek ve büyük bir itibar kaybı demek.

Yunanistan borcunun faizini dahi ödeyemeyeceği için iflasın eşğine geldiğinde tüm bu durumlar kendini gösterdi. Örneğin Yunan tahvillerini yüklüce elinde bulunduran Avrupa bankalarının büyük zarar göreceği olması ve Euro Bölgesi finansal piyasaların tam da bir küresel kriz sonrası bir darbe de buradan

yemesi işleri iyice kötüleştirecekti. Finansal piyasalardaki bu olumsuz durum domino etkisiyle diğer tüm sektörleri olumsuz etkileyecek belki üretimi dahi sekteye uğrattacak ve işsizliği artıracaktı sonuç olarak toplumsal huzur ve güven ortamı zarar görecekti. Bu durum hem borçlu olan PIGS (Portekiz, İtalya, İrlanda, Yunanistan ve İspanya) ülkelerinde hem de bu ülkelerin devlet tahvillerinin çoğunu elinde bulunduran Fransa ve Almanya'da (bankalarında) görülecekti. Ayrıca bölgenin itibarı da söz konusu olduğu için nispeten küçük bir ekonomi olan Yunanistan'ın kurtarılması bir anlamda zorunlu bir hale geldi.

Tek Sorun Borç mu?

Hayır, tek sorun sadece borcun yüksek olması da değil. Bununla birlikte bütçe açığı da önemli boyutlarda hatta bu bütçe açıkları ülkeleri borçlanmaya iten asıl sebeptir. Çünkü eğer bütçeniz açık veriyorsa yani topladığınız vergi ve diğer gelirleriniz giderlerinizden azsa bu farkı bir yerden karşılamak zorunda kalırsınız. İlk seçenek olarak tahvil çıkarıp borçlanırsınız ve eğer çıkardığınız tahvillerle yeterli miktarda para toplayamadıysanız bunu üzerinde bir de dışarıdan borç ararsınız. Topladığınız tüm bu borçların faizleri de var, doğal olarak hepsi bir araya gelince ve bütçeniz de her yıl açık veriyorsa

borçlarınız gün geçtikçe katlanıyor. Bir gün öyle bir noktaya geliyorsunuz ki Yunanistan gibi dışarıdan birilerinin yardımına muhtaç oluyorsunuz. Önemli olan bu noktaya gelmemek bu sebeple de bütçe açıklarını kontrol altında tutabilmektir. Aşağıdaki grafik söz konusu ülkelerin 2009 itibarıyla bütçe açıklarını özetliyor.

Grafikten de anlaşılacağı gibi İrlanda bütçe açığının milli gelire oranında da liderliği bırakmıyor ve gündemde sürekli isimleri anılan İrlanda, Yunanistan, Portekiz, İspanya gibi ülkeler yine üst sıralara yerleşmiş görünüyorlar. Ayrıca grafikte maastricht limit diye bir sözcük var bu AB ülkeleri için bir bütçe açıklarının olabileceği maksimum yüzdendir fakat realite bu limiti çoktan geçmiş durumunda hatta Euro bölgesinin ortalaması bile bu limitin 2 katını aşmış durumda. Yani sorun sadece borç sorunu demek olayın iç yüzünü gizlemek oluyor önemli olan borç sorununu kronikleşmiş halinden kurtarmak bunun içinde bütçe açıklarını azaltmak, kontrol altına almak gerekiyor.

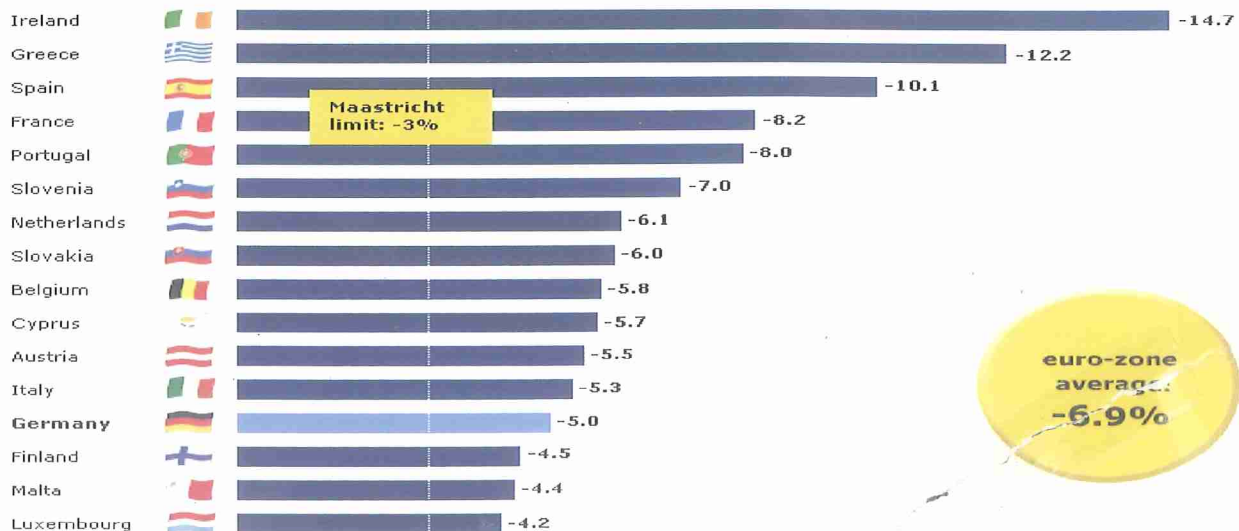
Peki, nasıl dersenez, iki değişkenli bir denkleme sahip olduğumuza göre 2 değişkenden biri üzerinde oynamamız gerekiyor. Yani gelirler artırılacak harcamalarımızı sabit tutulacak ya da gelirler sabit tutu-

lup harcamalar kısılacak. Ya da her ikisi birden yapılacak. İşte IMF'nin Yunanistan'dan istediği de bu hem harcamalarını kısıtıyor hem de yeni vergiler ve vergi oranları artışıyla gelirleri artırıyor. Fakat burada dikkat edilmesi gereken bir nokta da şu devlet harcamalarını kısarsa bunun büyüme üzerinde olumsuz etkileri olacaktır ve buda dolaylı olarak vergi ve diğer gelirleri vuracaktır hatta işsiz nüfusun artmasına ve işsizlik ödemelerinin artmasına dahi sebep olabilir. Yani Avrupa bir çıkmaza girmiş durumda. IMF'nin isteğiyle uygulanan kemer sıkma önlemleri ne derece etkili olacak şimdiden kestirmek zor fakat Avrupa'da 2010 için sıfır büyüme beklentisi bölgenin hala krizden çıkamadığını ve resesyonu yaşadığının en bariz göstergesidir.

Son olarak Yunanistan'ı bir ön uyarı gibi görmek gerekir. Çünkü Yunan ekonomisi İspanya, İtalya, İngiltere gibi ekonomilere göre oldukça küçük bu sebeple sürecin iyi yönetilip söz konusu ülkelerin Yunanistan durumuna düşmesinin engellenmesi gerekir. Eğer tersi olursa bu kriz sadece Avrupa'nın değil tüm dünyanın krizi olacaktır.

Fatih EŞKİ

*DEU İşletme Fakültesi İktisat (İng)
Bölümü Öğrencisi*

Tablo 2 Bütçe Açığı / GSYH Oranları

Bankacılık kesiminin kriz "performansı" ...

Kriz sürecinde işletme yönetimi bizlerin ezberine bildiği konulardan. Hatta, 1997 Asya, 1998 Rusya etkilerinden başka 1994 ve 2001 gibi kendi imalatımız olan krizler sayesinde "adrenalin" açığımızı kapatıyoruz. 2008 'in Eylül ayında Lehman Brothers'ın çöküşü ile başlayan "Küresel Kriz" özellikle Türk bankacılık kesimi için bir "ba-

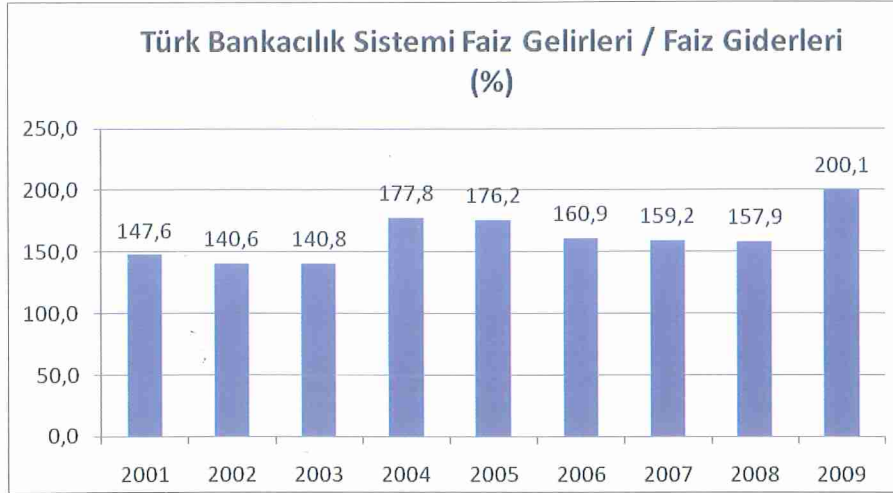
şarı öyküsü" olarak tüm dünyada anlatılır oldu. Bankalarımız 2001'de "bir kriz olacaksa onu da biz getiririz" deyiverince, bugünün krizinin bedelini 7 yıl öncesinden ödedik. Yüksek kamu açıklarının ve enflasyonun olduğu kadar, bol keseden dağıtılan bankacılık lisanslarının ve affedersiniz "hortumlama"nın da etken olduğu bu "ön ödeme-

li kriz", ekonomi aktörlerinin balık hafızasında fazlaca eskidiğinden, bankalarımızın başarı hanesine yazılan sıfırların soldan sağa aktarıldığı bir "küresel ekonomik kriz" yaşadık, yaşıyoruz.

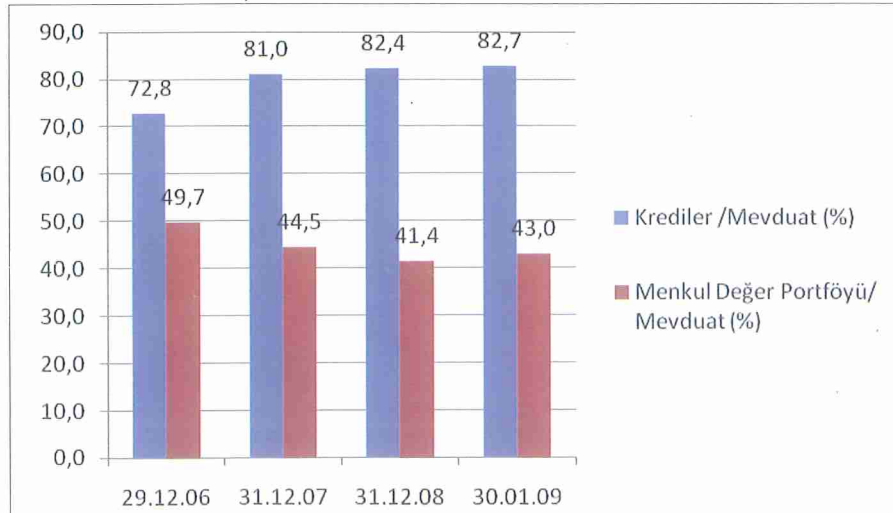
Bankaların sermaye yapısı güçlendirilip, bilançolarındaki "toksik" atıkların temizlenmesi, büyük oranda vergi mükelleflerinin cebinden karşılandığı için, krize sermaye yeterliliği bakımından zinde bir girişimiz oldu. Türkiye yıldan yıla üst üste büyüdü, kamu açıkları ve enflasyondaki düşüş, faizlere yansıdı. Fakat, bu yansıma her ne hikmetse kredi faizlerini ve kredi verilme koşullarını aynı hızla etkileyemedi. Sicil affına karşın "kara liste" uygulaması devam etti.

Bankalar artan mevduatlarının kredilere çevrilmesinde oransal olarak önemli sıçramalar yapmaksızın (Tablo:2), faiz gelirlerinde %30'u bulan artışları yakaladılar (Tablo:1). Sorunlu krediler geri çağrıldı. Kredi olanaklarından yararlanma konusunda çoğu banka "iktisadi rasyonelite"ye uygun davrandı.

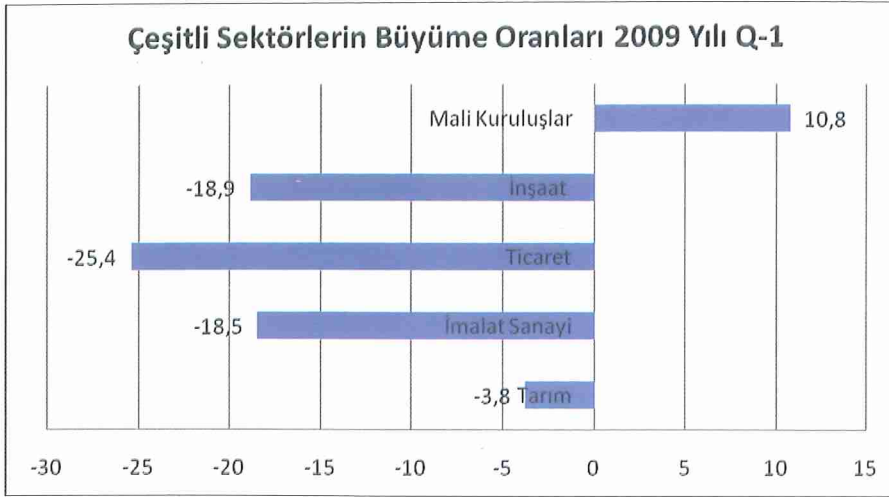
Sonuç olarak, Avrupa ve

Grafik:1 Kaynak: Türk Bankalar Birliği kaynaklarından tarafımızca derlenmiştir.

Grafik:2 Kaynak: BDDK kaynaklarından tarafımızca derlenmiştir.

Grafik: 3 Kaynak: <http://www.iktisadivizyon.com/index.php/2009/07/03/eksi-138/>

Amerika'nın yaşadığı mali kesim sorunlarının hiçbiri Türkiye'de yaşanmadı. Ama reel sektörün, bırakınız yatırım harcamalarını finanse etmeyi, çalışma sermayelerini dahi temin edemediği bir finansal iklim oluştu. Tüm sektörler küçülürken (Tablo:3), bankacılık kesiminin karlarında bir erozyon görüldü.

Hat-

ta, 2009'daki ortamı bir daha yakalayamayız diyen yöneticiler, 2009 karlarının, 2010'da krizden çıkışla birlikte görülecek rahatlama ortamında bir parça eriyeceğinden endişeliler.

Bu noktada sorulması gereken soru şu: Bankaların kriz dönemlerinde bu denli yüksek kar etmesi nasıl karşılanmalı? Bir işletme olarak bankaların da diğer işletmeler gibi kar etmek amacıyla kurulduklarını unutmamak gerekir. Tıpkı, kriz sürecinde "elini taşın altına koyma-

dan", "sermaye rasyomuz ne kadar yeterli", "bankacılık sektörümüz harikalar yaratıyor" demenin de yanlış olduğu gibi.

Bir halkla ilişkiler konusu olarak, geçen yılın acı hatıralarını unutturmaya çalışan bir sektörün bu ve önümüzdeki yıllarda yapacağı sosyal sorumluluk kampanyalarına hazır olmalıyız. Artık, mağaza önünde kredi kartı dağıtan üniversite öğrencisi, aynı zamanda hafta sonu bir bankanın "ağaç dikme kampanyası"ndan, bir diğerinin "ilkokul öğrencilerine süt içirelim" yada "bugün ülken için ne yaptın?" projesine koşacak.

Kriz sırasında mali tablolarındaki yetersizlikler veya ödeme güçlükleri nedeniyle formel kredi imkanlarından uzak kalan bir çok tüketici ve firma sahibinin kayıtdışı finansman yollarını aramak zorunda kalması, mali araçlara ve finansal sisteme güveninin azalması sonucunda doğabilecek uzun vadeli zararları önlemek için bankaların daha çok "şirinlik" yapması gerekecek.

Aynı gemide olduğumuzu unutarak alınacak kısa vadede "rasyonel kararlar"ın bazen yeterince rasyonel olmadığını görmek, yastık altında tutulan altın ve dövizin uzun vadede daha doğru bir alternatif olduğunu akıllara getirebilir. Mali sistemin dışında kalan tasarruflar da, tasarruf açığı bulunan bir ülkede sık bilançoların dışında bir geçkondu finansman modelini ortaya çıkarıyor.

Aman Ha, İnovasyonu

Masabaşı

Pazarlamacılarına

Bırakmayın!

Geçenlerde hızlı tüketim ürünleri üreten bir müşterimde yaptığımız inovasyon çalıştayında şöyle ilginç bir fikir bulundu: Otomobillerin iç mekan tasarımlarına uygun ambalajlarda atıştırılmalıklar. Benzinciden aldığı köşeli ve büyük bir ambalaja sahip atıştırılmalı arabasının yuvarlak ve küçük içecek yuvasına yerleştirmeye çalışan herkes bu fikrin ne kadar ciddi bir potansiyel taşıdığını hissedecektir. Üstelik arabanın içine kırıntı dökülmesi veya içecek damlaması gibi sorunların da ne kadar tatsız deneyimler olduğunu herhalde her ölümlü yaşamıştır. Yani inovatif fikirleri sadece ambalaj değil ürünün kendisine doğru taşımak da mümkün olabilir: Kırıntı yapmayan çikolata ya da kaybolmayan sakız gibi:)) Çalıştay gurubunda yer alan bir pazarlamacı arkadaş bu fikirden hiç hoşlanmadığını belirtti hemen.

“Maliyet” diye girdi söze... “Bu tür ürünlerin maliyeti yüksek olur, o zaman da fiyat tutturamayız”... İşte karşımızda sokağa çıkmayan bir pazarlamacı daha. “Masabaşı pazarlamacıları” diye adlandırıyoruz biz bunları... Rapor ve sunum canavarları... Anket aşıkları... Fikir katilleri de diyeceğiz de kendimizi tutuyoruz aslında... Yukarıdaki pazarlamacı (X diyelim kendisine) masabaşında fikir yürüteceğine sokaklara bir çıksa fikri tamamen değışirdi bizce. Biz üşenmedik çıktık, çeşitli gözlemlerde bulduk ve bakın neler bulduk.

1-İnsanlar otomobillerinde atıştırabilecekleri ürünleri geleneksel kanallardan değil benzin istasyonlarındaki küçük marketlerden alıyorlar.

2-Genellikle benzin ödemesi sırasında yapılan bu alımlarda müşteriler fiyata çok daha az duyarlı

oluyorlar. Hem bir alternatifleri yok (yandaki bakkala gidemezler mesela), hem de vakitleri az.

3-100 milyonluk bir miktarı benzine ödeyen kişi için alacağı kolanın 1.25TL yerine 1.50 TL olması göreceli olarak çok önemsiz kalıyor.

4-İnsanlar benzincilerde anlık kararlara daha eğilimli oluyorlar. Biraz sonra sıkıcı bir trafiğin içine girecekler ve biraz keyif verecek bir şeylere ihtiyaçları var, gerisi detay. Bu dört basit gözlem bizi şu çıkarıma götürüyor. İnsanlar arabalarında rahat atıştırabilecekleri bir ürüne bir miktar daha fazla para ödemeye razı olabilir. Masabaşı pazarlamacılarının inceledikleri hiç bir rapor ya da sunumda ulaşamayacakları basit ama yararlı bir bilgi. Biz daha ne diyelim? Aman ha inovasyonu masabaşı pazarlamacılarına bırakmayın.

2009-2010 Yılı İşletme Fakültesi Kulübü Etkinliklerimiz

8 Ekim '09 "Get to Know Each Other"

Yılın ilk partisinde sevilen grup Kanca, Opus'ta bizlerle birlikte oldu. Klasik tanışamama partilerimizden biri olan bu etkinliğimizde eğlenceye hükmettik. ☺

21 Ekim '09 "İşletme Fakültesi Kermesi"

Genel yiyeceklerin dışında, Osmanlı macuncusu, çiğ köftesi ve lahmacuncusunun bulunduğu kermes, fakülte öğrencilerimizin karnını doyurdu. Yapılan langırt ve masa tenisi turnuvaları da kermese ayrı bir renk kattı. Turnuva birincileri sonraki parti için bedava bilet kazandı.

24 Ekim '09 "Oyun Olimpiyatları"

Buca Gölet'te düzenlediğimiz oyun olimpiyatlarında Paintball, Halat çekme, Çuval yarışı, canlı langırt ve arayan bulur etkinlikleriyle keyif dolu anlar yaşadık.

2-3 Aralık '09 "Ankara BD"

Fakültemiz öğrencileriyle kamu kurumları hakkında detaylı ve yerinden bilgi edinebilmek için

Başkent'e ziyarette bulunduk. BDDK, Merkez Bankası, Kültür ve Turizm Bakanlığı, ABGS ve Hazine Müsteşarlığı'nda seminerlere katıldık ve kurum uzmanlarına merak ettiklerimizi sorduk. Atamızı da ziyaret etmeyi unutmadık. Sonuç olarak hem öğrendik hem de eğlendik, Ankara'da gezilmedik yer bırakmadık.

24 Aralık "09 "Yılbaşı Partisi" İşletme Fakültesi olarak People'da (Ex Dolce) yılbaşına erkenden girdik.

5 Ocak '10 "İşletme Fakültesi Mezunlarıyla Buluşuyor"

İşletme Fakültesi öğrencilerini, mezunlar ile buluşturduk. Kariyerlerinde iyi yerlere gelmiş mezunlarımızla birebir söyleşi tarzında geçen bir seminer gerçekleştirdik. Keyif dolu sohbet havasında geçen seminere Murat AKIN (Citibank, İzmir Merkez Müdür Yrd.) Yrd. Doç. Dr. Aykan Candemir (Ege Üniv.) Sinem Ergun (Ergun Elektrik) Erdal

Demiralay (HRM İnsan Kaynakları Danışmanı) Özlem Karacaoğlu (Dış ticaret pazarlama uzmanı) katıldı.

7 Ocak '10 "Euroleague"

Hayatı doldur sponsorluğunda Efes Pilsen-Olympiakos maçında Efes Pilsen'i desteklemek için İstanbul'a Abdi İpekçi'ye gittik.

22 Şubat '10 "Lojistik ve İzmir"

Fakülte kulübü-

müz, Bornova Rotaract kulübü ve Deniz Ticaret Odası İzmir Şubesinin ortaklaşa düzenlediği Lojistik ve İzmir konulu seminerde, alanlarının uzmanı olan katılımcılar; sektörde kariyeri ve İzmir'in 2009 yılı değerlendirmesi ile 2010 yılı beklentilerini açıkladılar.

3 Mart '10 "Spirit Of The 70s 80s 90s"

Opus'ta geçmişten günümüze unutulmayan parçalarla dolu mükemmel bir gece geçirdik.

10-11 Mart '10 "İnsan Kaynakları Zirvesi"

10-11 Mart tarihleri arasında sektörün ileri gelen yöneticilerinin ve eğiticilerinin katıldığı İnsan Kaynakları Zirvesini gerçekleştirdik. Bu zirvede TEB, Sekoya Danışmanlık, İnci Holding, JTI, Indesit, Yeni Asır, Yaşar Holding, Anadolu Ajansı, Mine Uygur Danışmanlık, Larth, Akzo-Nobel ve Coca Cola

A.Ş katılımcıları bizlerle birlikte oldular.

24 Mart '10 "Shot The Night"

Rock'nBeer'de birbirinden güzel shotlarla (Jack Daniels shot, Sex on the beach, Satsuma dream, fındıkkıran, vs.) eğlenceli bir gece yaşadık.

15-25 Mart '10 "Kariyer Fuarı"

15-25 Mart tarihleri arasında düzenlediğimiz Kariyer Fuarımıza Şekerbank, Vodafone, Radisson Sas Çeşme, Finansbank, Kempinski Barbaros Bay Bodrum, Arkas, Garanti Bankası, Philip Morris International, Mercedes Benz, Schneider Elektrik ve Netsis katılmıştır ve biz öğrenciler için kurumlar hakkında detaylı bilgi edinebilmek açısından iyi bir fırsat olmuştur. Stantlar fakültemiz havuz başında açılmıştır ve sunumlar konferans salonunda yapılmıştır.

20 Nisan '10 "Sinan Çetin'le Söyleşi"

Yönetmen Sinan Çetin'in katılımıyla gerçekleştirdiğimiz aktivite söyleşi tarzında karşılıklı sorulan sorular ve cevaplar şeklinde oldukça tatlı bir havada geçmiştir.

27 Nisan '10 "Deloitte Dokuz Eylül Üniversitesi'nde"

Denetim bölümü yöneticilerinden Gülin Günce ve İnsan Kaynakları müdürü Bülent Berktaş Türkiye'deki kariyer olanakları hakkında bizleri bilgilendirmek ve sektörel deneyimlerini paylaşmak üzere bizlerle birlikte olmuştur.

28 Nisan '10 "Uluç ve Özgentürk Tınaz'da"

Gazeteci yazar Hıncal Uluç ve Nebil Özgentürk'ün katılımıyla gerçekleştirdiğimiz tea & talk aktivitemiz çok eğlenceliydi.

5 Mayıs '10 "TTNET İle Geleceğini Netleştir"

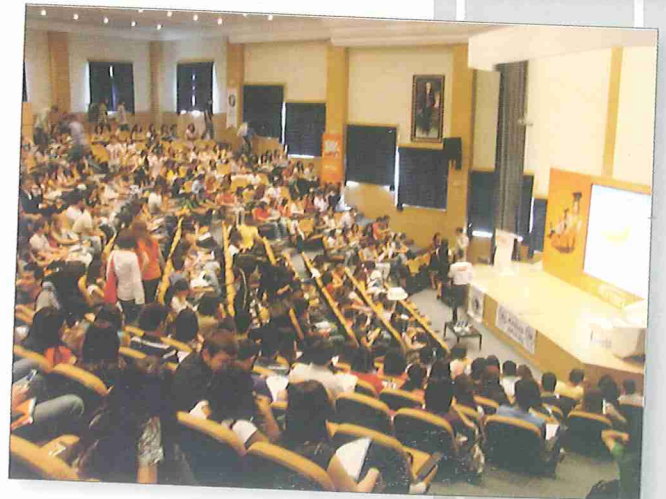
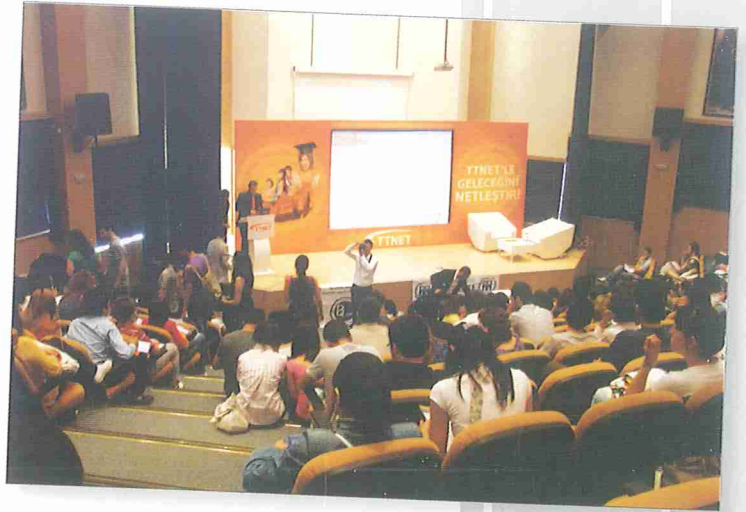
41 farklı üniversitede gerçekleştirilen "TTNET'de eğlenirken öğrenmeye ve kazanmaya var mısın" konulu seminerde dört uzman konuşmacı dört farklı konu hakkında bizlerle bilgilerini paylaştı. Konferans salonunun tıklım tıklım olduğu bu etkinlikte düzenlenen bir yarışmayla bir arkadaşımız Netbook kazandı ve katılımcılara Katılım Sertifikası verildi.

6 Mayıs '10 "SecretCv"

Girişimcilik, Cv hazırlama ve mülakat teknikleri konusunda Secret Cv Ege Bölge Müdürü Betül Berberoğlu'nun katılımıyla bir eğitim gerçekleştirdik.

10 Mayıs '10 "Türkiye Uğur Böcekleri"

Uğur Böceklerinden Ahmet Şerif İzgören'in öğrencisi olan Tuğba Bademci yurt sevgisi, girişimcilik, iş kalitesi, dürüstlük, ve hoşgörü alt başlıklarıyla devam eden "Kendi hayatının lideri ol" konulu seminerde bizlerle birlikte oldu.

SAKİN ŞEHİR... YAVAŞ ŞEHİR...

"SEFERİHİSAR"

Şehirlerin gürültüsü, trafik karmaşası, çevre kirliliği, stres... Ve daha birçoğu... İnsanlar artık bu şekilde yaşamaktan uzaklaşıp küçük, sakin, temiz yerleri keşfetme arzusu içindeler. Şimdi siz de, gözlerinizi kapayın ve hayal edin. Bir kent... Doğası bozulmamış, çevre kirliliği diye bir şey yok... Şehrin stresli ortamından uzak... Trafik kontrol altına alınmış... Korna sesleri beyninizde yankılanmıyor... Yüzlerce arabamın yerini bisikletler, faytonlar almış... Büyük şehirlerin baş aktörlerinden büyük alışveriş merkezleri ve fastfood zincirlerin yerinde ise köy pazarları ve yöresel yemeklerin sunulduğu restourantlar var... Kent, güneş enerjisiyle aydınlatılıyor... Huzurun, sakinliğin, korunmuş doğal güzelliklerin, tarihin, o masmavi tertemiz denizin bulunduğu yer burası... "Gerçekten böyle bir yer var mı?" dediğinizi duyar gibiyim.

Evet, işte Türkiye'de böyle bir yer olmayı hedefleyen bir kent var:

Seferihisar...

Seferihisar, son zamanlarda adından hayli söz ettirmeyi başarmış durumda. Türkiye'nin salyangoz logolu ilk "Cittaslow" (sakin şehir) unvanlı ilçesi Seferihisar, bu unvanı aldıktan sonra büyük ölçüde ilgi görmeye ve tanınmaya başladı. Yazılı basında çıkan binlerce haber sayesinde pek çok insan Seferihisar'ı okudu, tanıdı. Bunun yanı sıra ulusal televizyonlar, belgeseller ve dünyaca ünlü BBC de Seferihisar'da çekim yaptı, yöreyi tanıttı.

Kısaca Seferihisar'dan bahsetmek gerekirse, Ege'nin incisi İzmir'in güneybatısında bulunan Seferihisar ilçesi topraklarında en eski yerleşim yeri Teos tur. Ve tarihinin M.Ö. 2000 yıllarına dayandığı bilinmektedir. İlçenin ekonomik faaliyetlerin temelini tarım ve turizm oluşturmaktadır. Bugün Seferihisar, zengin turizm potansiyeli (deniz-doğa-kaplıca), balığı, zeytin yağı, markalaşmış mandalinası, jeotermal ve güneş enerjisi gibi kendini kanıtlayabilecek zenginliklere sahip Türkiye'nin ve dünyanın sayılı turizm bölgelerinden biri haline gelecek nadir kentlerimizden biridir.

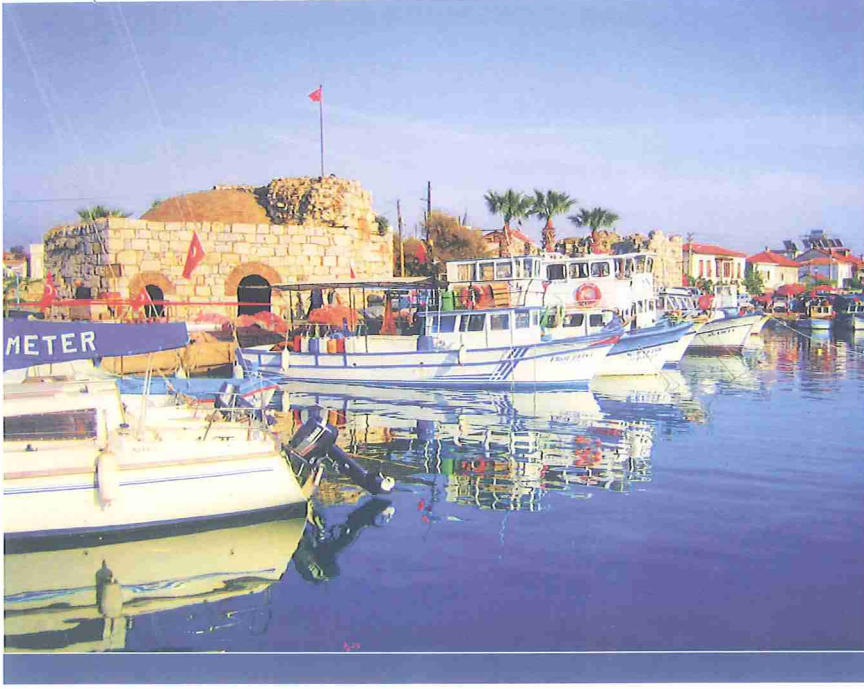
Şehir hayatının temposundan yorulanlar için adeta gizli kalmış bir sığınak olan Seferihisar, Türkiye'nin ilk "Cittaslow" yani

yavaş şehir unvanını alan kent oldu. Bu durum turizm, ilçenin gelişimi ve değerlerin korunması için oldukça önemli.

"Cittaslow" nedir?

İtalyanca Citta (Şehir) ve İngilizce Slow (Yavaş) kelimelerinden doğmuş sakin yaşam. 1986'da Amerikan tarzı fastfood kültürüne karşı çıkılarak, İtalya'nın Barolo kentinde "Yavaş Yiyecek Birliği" oluşturulmuş, Yavaş Yiyecek kavramından esinlenerek ortaya çıkan "Yavaş Şehir Hareketi"nin temeliyse 1999'da yine İtalya'nın Greve kentinde, otuz kadar Yavaş Yiyecek kentinin katılımıyla atılmıştır.

Zamanın daha yavaş aktığı bir yer haline gelmek için gereken kriterleri hızla tamamlayan Seferihisar, Türkiye'de bir ilke imza atarak birliğe (Cittaslow Kentler Birliği) kabul edildi ve dünyadaki 129. Sakin şehir oldu. Bugün dünyada 19 ülkede 129 sakin şehir bulunmakta. Cittaslow Kentler Birliği, yerel kimliğini ve özelliklerini koruyarak dünya sahnesinde yer almak isteyen kasabaların ve kentlerin katıldığı bir birlik olarak biliniyor. Bu birliğin temel amaçları arasında ise şehirlerin dokusunu, sakinliklerini ve yaşam tarzını standartlaştırmasını koruma ve yerel özellik-

lere sahip çıkma başta geliyor.

Seferihisar'a ve Türkiye'ye bir ilki getiren, sakin şehir yolculuğunun başındaki isim **Seferihisar Belediye Başkanı Tunç Soyer**, Cittaslow için "Hem eski geleneksel değerleri gün ışığına çıkartıp tekrar insan hayatına sokmaya çalışan, hem de teknolojiyi en üst düzeyde kullanmayı öngören bir yerel kalkınma modeli" olarak söz ediyor.

Sakin şehir kapsamında şehirlerin hangi alanlarda önemli ve özel olduklarını düşünmeleri ve bu özelliklerini korumak için çeşitli stratejiler geliştirmeleri hedeflenmektedir. Bu sayede şehrin o kendine has dokusu, şehir sakinlerinin ve ziyaretçilerin zevk alabilecekleri bir hızda yaşanır hale gelecektir. Böylelikle bir şehir kendini dünyadaki binlerce birbirinin aynı şehirden farklılaştıracaktır.

Peki, böylesine önemli bir unvana ve logoya nasıl sahip olunur? Kriterler nelerdir? İşte cevaplar...

Cittaslow ağına üye olmak için 60'a yakın kriteri gerçekleştirmek gerekiyor. Bu kriterler yedi başlık altında toplanıyor: **Çevre politikaları, altyapı politikaları, kent dokusunun kalitesi için teknolojiler ve tesisler, yerli üretimi korumak ve ürünlerin desteklenmesi, misafir-**

perverlik, farkındalık, Slow Food etkinliklerini ve projelerini desteklemek.

Örnek vermek gerekirse ;

1. Hava, su ve toprağın kalitesinin, yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi.

2. Kentsel çöp ve özel atıkların ayrıştırılarak toplanmasının teşvik edilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik projeler.

3. Kentsel ya da toplu kanalizasyon için, atık su arıtma tesisinin bulunması

4. Özellikle alternatif enerji kaynaklarının kullanılması ve biyokütlelerden ısı üretilmesi yoluyla; enerji tasarrufu ile ilgili belediye projesi.

5. Genetiği değiştirilmiş ürünlerin (GDO) tarımda kullanılmasının yasaklanması

6. Reklam grafikleri, panolar ve trafik işaretlerinin düzenlenmesine dair belediye planı

7. Elektromanyetik kirliliği kontrol eden sistemler.

8. Gürültü kirliliğini kontrol etmek ve azaltmak için bir program.

9. Işık kirliliğini kontrol etmek için sistem ve programlar.

10. Tarihi merkezle-

rin ve/veya kültürel ve tarihi değer çalışmalarının geliştirilmesi ve ıslah edilmesi için planlar.

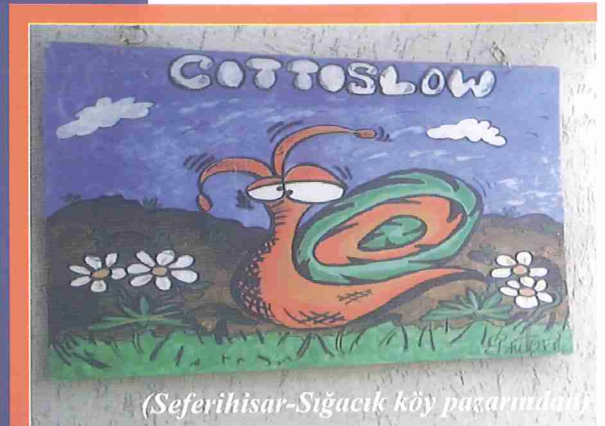
11. Okulları ve kamusal binaları bağlayan bisiklet yolları.

12. Aile yaşantısını kolaylaştıran ve yerel aktivitelere olanak sağlayan programların teşvik edilmesi (eğlence ve spor faaliyetleri, okul ve aile arasında bağ oluşturmayı amaçlayan aktiviteler, yaşlılar ve kronik hastalar için ev yardımı da dahil olmak üzere çeşitli yardımlar, sosyal tesisler, belediye çalışma saatlerinin düzenlenmesi ... bu kriterlerden sadece bazıları.

Salyangoz logosunu almak isteyen kentlerin kriterlerde yüzde 50 lik başarı sağlamaları gerekiyor. Kriterleri sağlayıp bu şehirlerin logosu olan salyangozu kullanabilmeye hak kazanan merkezler, düzenli olarak denetimden geçiriliyor.

Seferihisar Belediyesi yaklaşık 6 aylık bir çalışma sonucu bu kriterlerin yarısını gerçekleştirdi ve başvuru dosyasını Cittaslow birliğinin Orvieto'daki (İtalya) Genel Merkezine teslim etti. Ve Kasım 2009 da mutlu sona ulaştı. Seferihisar'ın başarısında yapılan çalışmaların, iyi hazırlanmış bir başvuru dosyasının etkili olması kadar halkın projeyi sahiplenmesinin de önemli bir yer tutuyor.

Seferihisar halkı "Cittaslow" hareketini öğrendikçe sevmiş ve benimsemiş durumda. Seferihisarlılar gün geçtikçe Sakin Şehir projesini daha çok sahipleniyor. Altı ana başlıkta kurulacak komisyonlar ile Belediye ve vatandaşlar Seferihisar'ı dünyanın en güzel Cittaslow Kenti haline getir-

(Seferihisar-Sığırcık köy pazarından)

me konusunda birlikte ter dökcek. Halkla İlişkiler”, “Turizm”, “Tarım ve Hayvancılık”, “Yiyecek, içecek”, “Eğitim” ve “Çevre” konularında çalışacak ekipler, vatandaşlar ve belediye çalışanlarından oluşacak.

Peki, Sakin Şehir olduktan sonra Seferihisar ne gibi değişimler geçirmeye başladı?

Öncelikle, Seferihisar Belediyesi, Cittaslow’un en önemli kriterlerinden biri olan yerel üreticiyi koruma ve doğal, katkısız ürünler sunma konusunu eski belediye binasını Köy Pazarı’na dönüştürerek başardı. Halde mal girmesinin kesinlikle yasak olduğu bu pazarda, üretici köylüler kendi ürettikleri ürünlerini satıyorlar. Böylelikle üreticiyi doğal ürünleriyle birinci elden tüketiciyle buluşturma amacı gerçekleşmiş oluyor.

Seferihisar köy pazarı dışında, her pazar Sığacık’ta kurulan Sığacık Pazarı da tıpkı köy pazarı gibi... Organik ürünlerin yer aldığı pazarda, ev hanımlarının el emeği ürünleri de bulunmaktadır. Naylon poşet kullanımının da yapılmadığı pazarda alışverişler file ve kese kâğıdıyla gerçekleşiyor.

Bir diğer çalışma ise sakin şehrin üç tekerlekli bisikletleri... Seferihisarlıların hayatına üç tekerlekli, güneş enerjisiyle çalışan, çevre kirliliği yaratmayan, sessiz, güvenli bisikletler giriyor. Güvenli ve düzenli trafik sağlamak ve araç trafiğini azaltmak kriteri kapsamında ilçenin belli bölümlerini trafige kapatacak olan Seferihisar Belediyesi, yeni yapılan cadde ve yol düzenlemelerinde bisiklet ve fayton yolları hazırlıyor. İlçede kullanılacak bisikletlerin özelli-

gi ister pedalla ister güneş enerjisiyle kullanılabilir olması. Önümüzdeki aylarda Seferihisarlıların hayatına girecek olan bisikletler Seferihisar Belediyesi tarafından üretilecek. Son derece rahat, konforlu bu bisikletlerle hem çevre kirliliğinden uzak, hem enerji tasarruflu, hem de sessiz ulaşım gerçekleşmiş olacak.

Seferihisar ve Sığacık için turizmde önemli bir dönüm noktası olan Sığacık Teos Marina Haziran 2010 itibari ile hizmete girdi. Teos Marina denizde 440, karada 80 yatı aynı anda barındırabilecek kapasiteye sahip.

Yerli yat sahiplerinin yanı sıra çok sayıda yabancı tekne sahibine de hizmet verecek olan Teos Marina’da, yat kabul, idari bina, helikopter pisti, otomobil kiralama, market binası, tenis kortu, voleybol sahası, spor merkezi, hizmet alanı binası, sağlık merkezi, dükkanlar, restoran, festival alanı, cafe-bar, yat ve yelken kulübü, köprü, yatçı cafe-bar ve havuzu, teknik yönetim binası, marina depo ve atölyesi, bakım atölyeleri, su arıtma

tesisi, kule, gümrük binası, akaryakıt istasyonu, çekek alanı, 207 adet açık otopark, kanal içi iskele ve servis yolu bulunuyor.

Son olarak yazımı, Türkiye’nin önde gelen besteci, söz yazarı ve prodüktör yönleriyle tanıdığımız aynı zamanda da bir Cittaslow gönüllüsü olan Demir Demirkan’ın Seferihisar’a özel besteleyip armağan ettiği “Yavaş Yaşamalı” şarkısıyla tamamlamak istiyorum :

“Karınca kararınca diyip çıkmak lazım yola... Fazla bir şey almamalı insan yanına... Yollarda saklıdır sürprizler nasıl olsa... Gözlerini kısıp, dalıp ufka gitmeli insan ara sıra... Hayatı yavaş yavaş yavaş yavaş hayatı... Sindirerek yavaş yavaş yaşamalı...”

KAYNAKLAR

www.cittaslowseferihisar.org - www.seferihisar.com
www.seferihisar.bel.tr - www.turizm gazetesi.com
www.cittaslow.org.uk/ - www.turizmdebusabah.com

Miray YOLDAŞ
Turizm işletmeciliği 2.sınıf

Dragons' Den Türkiye

Yaratıcı iş fikirleri için bir fırsat mı?

“İş fikrim var, param yok! Biri bana destek olsa, bak gör neler yapardım.”

“Yaratıcı fikrim var, ne yapacağı mı bilmiyorum.” Veya;

“Çalıştığım şirkette fikirlerimi dinleyen yok. Kurumsal hayatta yaratıcılık gerçekten zor işmiş. Ben de fikirlerimi kendim hayata geçiririm.” diyorsanız...

Bloomberg HT kanalında yayınlanacak olan “Dragons’ Den Türkiye” isimli girişimcilik programı sizin için olabilir!

Reyting uğruna yapılan göz yaşı, ayılma bayılma, aşağılama veya yakın çekim gibi saçmalıklardan uzak; net ve direkt iletişim tarzı ile Dragons’ Den, İngiltere’de BBC Kanalı’nın sekiz sezondur en çok izlenen programlarından biri.

Dragons’ Den’deki adıyla ‘ejderler’, kendi girişimci ruhlarıyla sıfırdan zengin olmuş yatırımcılar. Beş kişiler; biri kadın. Karşılığın hisse karşılığı para koparmak için gelen girişimcilerin iş fikirlerini dinledikten sonra yatırım kararlarını açıklıyorlar:

“Varım” veya “yokum!”

“Mış gibi” yapan bir program değil bu Dragons. Masada gerçek para, koltuklarda gerçek yatırımcılar var. Televizyona çıkıp tanınmak ve hatta yatırımcılardan en az birini ikna edebilirse de zengin olmak için bir fırsat sunuyor.

Zengin iş adamı önüne yatırım fırsatı geldiğinde; nasıl düşünür, nelere dikkat edip sorgular, nasıl pazarlık yapar, nelerden etkilenir? Siz sadece, iş fikrinizi anlatmak için onların ofisinde değil de, televizyon stüdyosundasınız.

Araba yıkamacılarında gördüğümüz o büyük silindir süngerlerin bize uyarlanmış duş versiyonu, 3D diş fırçası, kişiselleştirilmiş tabut, dolgun gösteren erkek iç çamaşır!; üzerine dijital yazı yazılabilen mayo, çiftleri yakınlaştıran fitness dvd’si, Yemek Sepeti’nin İngiltere versiyonu, köpeklere çok özel kıyafetler, albümünü çıkarmak isteyen müzisyenler...

Her türlü **uçuk ve yaratıcı** fikri Dragons Den programlarında görmek mümkün. Yaratıcılığı tetiklediği için de izlemesi keyifli.

Paneli oluşturan beş ejder için de, kısa zamanda parasına para katma

fırsatı sunuyor tabii ki. Binlerce yaratıcı fikir, onlar görmeden bir kurul tarafından eleniyor. Yayına çıkmaya değer bulunanlar ise ejderlerin önüne çıkıyor.

Nitekim 18 ülkede yayınlanan Dragons’ Den programlarında aldıkları yatırım kararlarıyla daha da zenginleşen çok sayıda ejderha var. Rusya’daki gibi, bugüne kadar hiç “varım” demeyen ejderlere rastlandığı gibi, yanlış fikre para koyup karizmayı çizdirenler de mevcut!

İngiltere’de geçmiş yedi sezonun toplamında 70 girişimci, 7.268.000 Pound’luk bir yatırımı almayı becermiş. Ancak, ejderlerin “yokum” demesine rağmen, sonradan büyük başarı elde eden fikirler de var.

Yatırım yapmak bir risk sonuçta. ‘Sadece kafada beliren’ bir fikrin ejderlerden yatırım alma ihtimali ne-redeyse hiç yok.

Karşısındaki yatırımcıyı enayi yerine koymayıp iş fikrine gerçekten güvenen, araştırmasını sağlam yapmış, sektöründe farklılaşan ve yenilikçi fikri için her türlü fırsat ve tehditi iş planına almış ve 3-4 dakika gibi kısa bir sürede etkili sunum yapabilen girişimcilerin para koparma

şansı daha fazla doğal olarak.

Ejderlerin derdi de bu durumda; “en hızlı geri dönüş ve minumum riskle, nasıl daha fazla kazanabilirim” oluyor. Öyle uzun zaman alacak, hatta toplumsal faydası yüksek ama karlılığı düşük fikirlerin pek yatırım kopyarabildiğine şahit olunmuyor Dragons’ Den’de.

Unutmamak lazım ki, yatırımcı ejderler de insan ve duygusal zayıflıkları var. Ancak onları buradan vurmaya çalışmak, format gereği pek işe yaramıyor. Yatırımcı en kısa sürede parasına nasıl daha fazla para katar, bunu rakamlarla görmeye çalışıyor.

Program, kapitalist düzenin bir ürünü sonuçta!

1992 yılında Birleşmiş Milletler’de “dünyayı altı dakikalığına susturan” o kız çocuğu aklıma geliyor nedense... Çıldırnarlardan biri de eminim Patch Adams’ dır!

Doğal olarak, programa çıkmadan önce bu ejderlerin hepsini tanımak için araştırma yapmak bir avantaj. Kimdir, bugüne kadar hangi yatırımlarıyla başarılı ve başarısız olmuştur, güncel ilgi duyabileceği yatırım alanları neler olabilir, tutkuları nedir?

Dragons’ Den Türkiye jüri üyeleri (yatırımcı ejderleri) şunlar:

Alphan Manas
Baybars Altuntaş
Gamze Cizreli
Nevzat Aydın
Yalçın Ayaydın

Alphan’la, Dragon’s Den hakkında konuştuk: (<http://www.fikiratolyesi.com/2010/08/13/dragons-den-turkiye-yaratıcı-is-fikirleri-icin-bir-firsat-mi/>)

Sohbetimizden bazı başlıklar:

- Resimlerde ejderler neden hep çok ciddi?

- Ejderler nasıl seçildi, kriterler nelerdi?

- Alphan, fütürist şapkanla, programın geleceği hakkında neler söylersin?

- “Adımın ve soyadımın baş harflerini marka olarak kullanamam belki ama...”

- “Ejderleri kurtarıcı gibi görüyorlar.”

- Gerçeğe yaklaşmamış fikirlerin şansı var mı?

- Hakları koruma altına alınmamış fikirler çalmabilir mi?

- Fikirler yayına çıkmadan önce nasıl elenecekler, eleyen kurul kim?

- “Adam girdi içeri, malı gör-

düm... Fikrimi söylemeden ‘yokum’ diyordum az kalsın.”

- “Fikrin güzel olması, yatırım yapacaksın anlamına gelmiyor.”

- Diğer ejderler hakkında ne düşünüyorsun?

- Yalçın Ayaydın’la hep aynı düşünüyorsun, biriniz fazla değil misiniz?

- “İnternet projeleri bana hiç sıcak gelmiyor!”

- Ejderler arasında rekabet oluyor mu?

- Ejderler girişimcilerle ilk ne zaman karşılaşıyor?

- Sadece para ve güç için yaşar olduk. Bu program da sence, kapitalist düzeninin yaygınlaşmasına destek olmuyor mu?

- Dragon Den paranıza para katma adına size de iyi bir fırsat sunuyor mu?

- Türkiye’de katılımcıların başvururken dikkat etmesi gereken konular?

Dragons’ Den Türkiye programına katılmak isteyenler için, cesaret verme adına şu yazılar ilginç olabilir:

- Alphan’ın Fikir Atölyesi sohbeti. [Alphan Manas kimdir?]

- Dragons Den başarı hikayeleri [İrlanda RTE ONE kanalı]

- Google Beni Dinleyecek Misin? [Aaron Stanton’ın fikrini Google’a satma hikayesi]

- En Büyük Risk, Risk Almamaktır. [Robin Sharma]

- Yarattığı Bir Gencin Zihin Haritası [Özgür Alaz]

- İnovasyon mu? Fazlası Bizde Var, Sen N’olur Yeni Fikir Getirme! [Dursun Ferikel]

- Başaramazsam, Başıma Gelecek En Kötü Şey Nedir? [Fran Capo]

- Dijital Doktorlar Çetesi. [Geek Squad - başarı hikayesi]

- Sahtekar Olmayan Taklitlere Razi Olmak! [Fikre patent olur mu?]

Bizdeki yapımcılar formata ne kadar sadık kalır? Diğer ülkelerde – özellikle İngiltere’de – Dragons’ Den’in elde ettiği başarı Türkiye’de de yaşanır mı? Bunları ben de merak ediyorum gerçekten.

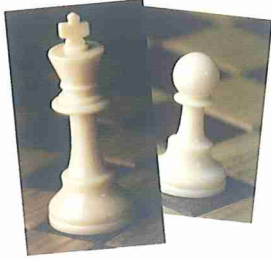
Ancak olur da **siz programa katılırsanız haber edin de**, bizler de size gönül desteğimizi verelim.

Tunç Kılınç

www.fikiratolyesi.com

SATRANÇ

ve Eskimeyecek Bir Ders

“M.S. 570 - 600 yılları civarında Hindistan’da bir Brahman rahip dönemin Şah’na ders vermek amacıyla Şah’dan, Vezir’den, Kaleler’den, Filler’den, Atlar’dan ve Askerler’den oluşan bir oyun yapıp “sen ne kadar önemli biri olursan ol, adamların askerlerin olmadan, hiç bir işe yaramazsın, hiç bir önemli iş yapamazsın” demek istemiş. Şah durumdan memnun “Peki, oyununu ve dersini beğendim, dile benden ne dilersem” demiş. Rahip, Şah’ın bu sözünün üzerine alması gereken dersi almadığını düşünerek, “bir miktar buğday istiyorum” demiş. “Sana bulduğum bu oyunun birinci karesi için bir buğday istiyorum. İkinci karesi için iki buğday, üçüncü karesi için dört buğday istiyorum. Böylece her karede bir önceki karede aldığım buğdayın iki misli buğday istiyorum. Sadece bu kadarlık buğday istiyorum.” demiş Şah, kendisi gibi yüce ve kudretli bir şahıtan isteye isteye üç beş tane buğday isteyen bir rahibin, küstahlığa varan alçakgönüllülüğüne sinirlenmiş ve ona ders vermek için “Hesaplayın. Hak ettiğinden bir tane fazla buğday vermeyin” demiş.

Hesaplama başlanır. Her şey gayet yolundaymış. Zira 64 karelik bir tahta var ve 10. kareye gelindiğinde henüz daha 1023 buğday yani yaklaşık 1 avuç buğday ediyordu. 15. karede ise topu topu 1.5 kilo buğday etmişti toplam verilmesi gereken miktar. Hesap hep böyle gidecek diye düşünülüyor rahibin bu hesap sonunda 5-10 kilo buğdayını ve de

dersini alıp gideceği düşünülürken hesaplar biraz ciddileşmeye başlamış. 25. karede toplam miktar 1.5 Ton olmuş. 31. karede ise durum şakası olmaz bir hal almış, çünkü miktar 92 ton olmuş. 49. karede ise 24 milyon Ton’a ulaşmış, ki bu Türkiye’nin yıllık buğday üretiminden çok daha fazlası demek oluyor. 54. karede ise Dünyanın bu günkü ölçülerle yıllık üretimi kadar buğday yani 771 milyon Ton a gelinmiş. Ve sonuçta 64. kareye geldiğinde Rahibe bu günkü ölçülerle Dünyanın 1500 yıllık buğday üretiminin verilmesi gerektiği ortaya çıkmış.”

İşte Satranç oyununun çıkışına yönelik rivayetlerden birinden bu şekilde bahsediyor Sinan Sertöz Matematiğin Aydınlik Dünyası adlı kitabında. 6 yaşından beri gerek kişisel, gerek resmi yollarla samimi bir tanışıklığının olduğu (:P) bu oyunun bu kadar önemli ve etkileyici bir dersi de içinde barındırdığı hiç aklımdan geçmezdi. Yıllar önce bu hikayeyi okuduğumda “Ulen şu Rahip gibi kafamız çalışsa ah keşke” demiştim. Hala da derim ((: Ama artık bununla birlikte “Sonuçlarını gerektiği kadar düşünmeden attığımız adımların, hiç beklemediğimiz şeylere sebep olabileceğini” de düşünür oldum. Bu çok sık yaptığımız bir şey. Ancak maalesef her zaman ödenen bedel Buğday olmayabiliyor...

Şah’ın yaptığı gibi düşünmeden, kafa yormadan, kolay yolu seçip görüntüde ne varsa ona göre yorum yapıyor, kendi-

mizde “Güya” ceza veriyoruz “Hesaplayın. Hak ettiğinden bir tane fazla buğday vermeyin” diyerek, yahut yine Şah’ın yaptığı gibi “Kudretimizin her şeye yettiğini düşünüp”, kendi (Kıt) bilgilerimiz ışığında(!) “dile benden ne dilersem” diyoruz. Ama düşünmüyoruz ki “Hak ettiğinden bir tane fazla buğday vermeyin” deyip ceza(!) veren Şah da, benzer fikirlere kapılan bizler de maalesef bu anlık, düşünmeden sarf edilen sözler, davranışlar ile bindiğimiz dalı kestiğimizi görmüyor “Ağacı” keserek ona ceza verdiğimizizi sanmakla avunaduruyoruz...

Satranç düşünce oyunudur, düşünmeden oynanmaz. Zira hamle yapıp elinizi taşın çektiğiniz anda o hamlenin geri dönüşü yoktur. En değer verdiğiniz taşınızı yanlış gördüğümüz bir hamle sonucu boşa harcarsanız, o taşın geri size gelmesi çok zordur, ancak ve ancak çok doğru ve akıllı hamleler sonucu mümkün olabilir. Satranç hayatın maddeleştirilmiş halidir benim gözümde, o sebeple tıpkı satrançtaki gibi “Hayatınızda da adımlarımızı düşünerek, tartarak atmalıyız. Zira hayatınızda sahip olduğunuz ve çok değerli olan kişileri kaybetmeniz kaçınılmaz olabilir...”

Her insan hata yapar, satrançta da hayatta da, ama asıl nokta devamındaki hamlelerinizin, adımlarınızın bu hatanızı telafi edebilmenizi sağlatabilecek kadar iyi olmasıdır...

İzmir Bostanlı Organik Pazarımız Üzerine

Atila Ertem 25 yıldır organik sektörüne emek vermiş önemli bir isim. Kendisi Ege Üniversitesi mezunu Ziraat Yüksek Mühendisi. Manisa'da Bağcılık Araştırma Enstitüsünde araştırmacı olarak göreve başladı. Görevi sırasın-da yurtdışındaki önemli şirketlere danışmanlık hizmetleri verdi. Daha sonra Almanya merkezli Rapunzel isimli organik gıda üretimi yapan şirketin Türkiye'de ofisini açtı. Alsancak'ta açtığı ofiste önemli işlere imza atarak büyüme yolunda önemli adımlar attı ve şu anda Kemalpaşa'daki fabrikanın kurulumunu sağladı. Aynı zamanda kendisi Ekolojik Tarım Organizasyonu(ETO) 1992, kurucusu. Şu anda 4 yıldır görev başında olduğu ETO Başkanlığı görevini sürdürmekte.

Atila Bey;

Öncelikle İzmir'de böyle bir ilki gerçekleştirdiğiniz için sizi tebrik ediyorum ve herkes adına teşekkür ediyorum. İnsan sağlığına yönelik çalışmalar günümüzde oldukça önemli. Sanırım bu konularla da insanlar gittikçe daha fazla ilgileniyor. Siz de bu konuda ETO Başkanı olarak Türkiye'de öncülük yapıyorsunuz. İzmir'de Bostanlı Organik Pazarımız'ı açarak böyle bir çalışma başlattınız.

Organik pazar fikri nasıl doğdu? Bu noktaya gelmeniz ne kadar sürelik bir çalışma?

Organik tarımsal üretimdeki açmazlardan biri üreticinin teknik eğitimlerle organik tarımsal üretime yönlendirilmesinden sonra ürettiği ürünleri değerlendirememesi organik tarımın sürdürülebilirliği açısından ciddi bir sıkıntı yaratmaya başlamıştır. Özellikle yarımada organik yaşam projesi büyükşehir belediyesi ve ETO derneği ile başlanan bu proje üniversite tarım il müdürlüğün

ekiplerinin de içinde yer aldığı bir proje, üretim esnasında ortaya çıkan bir ürünün tüketiciyle buluşturan bir pazara olanak sağlayacak. Dolayısıyla bu projenin çıkması burada üretim yapan 50 civarında üreticinin ürünlerini pazarda değerlendirmesine olanak sağlayacaktır. Böyle bir olanağı da değerlendirelim fikriyle Büyükşehir belediyesiyle beraber başlattığımız ve Karşıyaka Belediyesinin de son derece uygun fiziki koşullarıyla bu pazarı bize sunmasıyla aslında bizim iki yıldır üzerinde çalıştığımız organik semt pazarı fikrinin pratiğe aktarılmasına yol açtı. Bu fikrin ortaya çıkışı 2 yıl öncesine dayanıyor. Türkiye'de Organik semt pazarları açılmaya başlayınca biz bunların biraz farklı bir konsept içerisinde denetimli olmasını istedik, çünkü organik ürünlerde tüketicinin en çok sorduğu soru şu: gerçekten organik mi? Çünkü tüketici satın aldığı ürünlerin gerçekten organik olduğu konusunda bir kuşku duyuyor. Bunların ticari endişelerle piyasaya sürülebileceğinden korkuyor. Biz bu pazarı denetimli

olarak yaptık. Bu nedenle yerel yönetimlerin ve büyükşehir belediyesinin desteğini aldık. Artı Tarım İl Müdürlüğü'nün denetiminde ve ETO'nun organizasyonunda yürüyor. Bütün bunlara rağmen Türkiye'de bir ilki gerçekleştirdik. Çünkü böyle bir dörtlü işbirliği hiçbir pazarda sağlanmadı. Ama biz bunla da yetinmedik. Pazarın denetimini tarım bakanlığını yetkilendirip dışarıdan bir kontrol sertifikasyon kuruluşuna ihaleyle veriyoruz. İhaleyi alan kuruluş pazarın ETO dan bağımsız olarak denetimini sağlayacak ETO'nun kendi iç denetiminin dışında pazarın organikliği denetiminde tüketiciye olanaklar sağlanacak. Bu Türkiye'de bir ilk. Amaç üretimin devamını sağlayacak bir pazara olanak sağlamak, dolayısıyla tüketicinin de doğrudan doğruya üreticiyle konuşarak hem fiyat rekabeti hem de kafasındaki soruların yer bulmasını sağlamak.

Pazarın oluşum aşaması ne gibi süreçlerden geçti, karşılaştığınız bir zorluğu anlatabilir misiniz?

Kuşkusuz biz bu pazar için yönetim olarak 2 yıl hazırlandık. Ancak hazırlık öyle bir noktaya geldi ki artık yemeğin dibi tutmaya başladı. Yani hazırlandık hazırlandık ama bu hazırlığı pratiğe aktarabileceğimiz bir mahalli yönetimle uyuşma noktasına gelemedik. Çünkü biz tek başımıza bir pazar açmamız söz konusu değil, ticari bir yapı olmadığımızdan. Yerel bir yönetimin talep etmesi gerekiyor. Bu yerel yönetimin de fiziki

koşulların uygun olması gerekiyor. Mesela 1 yıl önce Balçova Belediyesi ile fiziki koşulları uygun olmadığından bu pazarı gerçekleştiremedik. Gerek otopark koşulları, gerek çevre kirliliği... Sıkıntımız yönetim kurulunun kendi içindeki hazırlıklarının ötesinde pazaryeri koordinatörünün çalışmalarının ötesinde uygulama alanını bulmakta ekolojik pazar yapısına uygun giren çıkan malı kontrol etmeniz gerekiyor. Çünkü normal bir pazarda böyle bir denetim olmadığı, herkes malını rahatlıkla sattığı için belediyeler bunu anlamakta zorlandı. Pazarda öncelikle pazar açacağımız belediyenin zabıtalı elemanlarını eğitime aldık. En büyük sıkıntımız belediyenin bu konsepti algılamadaki farklılıkları. Tabi bu da onların sorunu değil. Yeni bir oluşum sonuçta. Yerel yönetimlerin bunu anlaması uzun sürdü, dolayısıyla böyle bir sıkıntı oluştu. Şu anda bu kabul gördü ve başka yerlerde de açarak önümü zü genişletmiş olacağız.

Yurtdışında ekolojik tarımla daha fazla ilgileniliyor sanırım. Ama son zamanlarda ülkemizde de bu konuya olan ilginin artması pazara olan ilgiyi de etkiledi mi? Pazardan memnun musunuz?

Kesinlikle. Bu bir oluşum. Daha önce Türkiye'de başlamış olan organik tarım hareketi daha çok ihracata yönelikti. Bu nedenle Türkiye'de bir lobi yaratamamıştı. Semt pazarlarının oluşturulmasıyla tüketici organik ürünlerle buluşma noktasına geldi.

İzmir zaten bu hareketin başlamasından beri doğal organik hareketin başkenti. Biz 4. haftamızı tamamladık, 5. hafta içerisindeyiz ve 4 hafta içerisinde gördüğümüz ilgi gerçekten çok güzel ki bu İzmir'in aslında boşaldığı bir dönemdir. Okullar kapandıktan sonra İzmirli İzmir'i boşaltır yazlıklara gider ve Eylül'den sonra gelir. Buna rağmen 65 tezgahla başladığımız satışlarımız 85 tezgaha çıktı 4 hafta içerisinde ve hatta çok tatlı şikayetlerde de bulunuyor tüketiciler. Diyorlar ki "Pazara akşamüstü gittiğimizde mal bulamıyoruz. Saat 18.00'de gittik ama pazarda mal kalmamıştı. Malları çoğaltabilir misiniz?" Bu hoş bir eleştiri. Biz de bunları dikkate alıyoruz. Eylül ayına kadar üretim tüketim zincirini daha da güzel dengeleyerek şarküteri ürünlerini de getireceğiz. Et, salam, sucuk gibi ürünler de olacak. Bütün bunları dengeleyerek eylül ayında çok daha zengin, çok daha güzel etkinlikleri de içine katarak bir pazar yaratacağımızı düşünüyoruz.

Peki halkın mallardaki artış talebi eylül sonuna kadar sağlanabilecek mi, katılımcılar talepte bulunuyor mu?

Bulunuyorlar, tabi bu bizim şansımız. Aslında İstanbul'da, Ankara'da, Bursa'da satılmakta olan organik ürünlerin bir çoğu Ege Bölgesi'nden getiriliyordu. Şimdi pazarın yakın olması ekolojiye ekonomik değer katıyor. Pazara yakın olan yerlerdeki üreticilerden daha ekonomik fiyata ürünleri getirebiliyorsunuz. Örneğin, Salihli'de, Bayındır'da, Çeşme'de, Ören'de, Karaburun'da Seferihisar'da çok fazla ekolojik üretim yapanlar var. Keza bu büyükşehir belediyesinin yarımada yaşam projesinde 50 üretici projeye başlamıştı. Bunların ürünleri bulunduruluyor. Dolayısıyla, sonbaharda daha da fazla ürün çıkmış olacak. Çünkü Pazar açılınca üretici önünü görmeye başladı, şimdi üretici kışlık ürünle-

rini temmuz ağustos ayında ekerek pazar için daha fazla üretim yapacak, dolayısıyla eylül-ekim ayından sonra çeşitlilik ve miktar artmaya başlayacak.

Pazardaki çeşitlik nedir, yani sadece bahçe mahsulleri mi var?

Hayır, meyve sebze gibi yaş ürünlerin yanında paket ürünler, kozmetik, kişisel bakım ürünleri, deterjanlar, şampuanlar var. Bitkisel çaylar, organik siyah çaylar, peynir, yumurta gibi ürünler var. Yakında et mamulleri de pazarda olacak. Yani pazarda bir mutfağın ihtiyacı olabilecek zeytinyağından domates salçasına kadar ve bir evde gerekli olabilecek bütün ihtiyaçlarımız karşılayabilecek her şey var. Bulaşık ve çamaşır makinesi deterjanından kişisel bakım ürünlerine kadar tekstil de dahil olmak üzere her şeyi pazarda bulmanız mümkün.

Peki üreticilerin katılımı nasıl belirleniyor?

Bu konuda doğrudan doğruya etkin olan kuruluş ETO. Pazarda satıcı olarak yer almak isteyen kişi ve kurumlar öncelikle ETO'ya başvuruyorlar. Öncelikle sertifikalarıyla belli koşulları yerine getirmesi gerekiyor. Bu koşulları uygunsa ETO bu üretici adaylarını eğitime alıyor. Eğitimden başarıyla geçerlerse sınava tabi tutuluyorlar. Sınavın sonunda o pazarda ürün satmayı hak eden üreticiler veya kuruluşlar bir yaka kartı ve tanımlı kimlik kartı alıyorlar. Bundan sonra ürünlerini pazara getiriyorlar. Pazara getirdiklerinde de her pazara girişinde tek tek ürünlerin denetimi ve sertifika kontrolü yapılıyor. Uygun olanlar da uygun miktarlarda pazara kabul ediliyor.

Bunu gerçekleştirmenin mutluluğunu eminim yaşıyorsunuzdur. Başka yerlerde de açılmasını planlıyor musunuz?

Planlıyoruz. Kuşkusuz bu yerel yönetimlerin isteğiyle olacak bir

şey. Bostanlı bir model oluşturdu. Bu modeli bağlantıda olduğumuz Buca, Bayraklı, Bornova, Balçova belediyeleriyle uygulayacağız. En son İZKA (İzmir Zirai Karantina Müdürlüğü) bir proje oluşturdu Ticaret Borsası'yla birlikte ve bundan 1 ay kadar önce olurunun aldı. Buca Kırkağaç'ta "İyi tarım ve organik tarım uygulamaları" diye. Muhtemelen bu projenin çıktısı olarak da sonbahar değilse de 2011'in ilkbaharında Buca'da organik pazar açılacağını ümit ediyorum. Ancak İzmir içersinde başka bir organik pazar da açılabilir. Şu an temaslar sürüyor.

Geçtiğimiz mayıs ayında öncülüğünüzde uluslar arası ekoloji fuarı gerçekleştirdi. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce fuar başarılı oldu mu?

Aslında bu semt pazarıyla fuar birbirini bütünleyen bir çalışma. Semt pazarı daha çok iş tüketimine yönelik olarak üreticilerin tüketicilerle buluşmasını sağladı. Ekoloji fuarı ise ihracatçıların yurtdışındaki alıcılarda buluşmasını sağladı. Yani bizim dernek olarak amacımız Türkiye'deki ekolojik hareketin gerek içerdeki gerek dışarıdaki talebini artırmaktır ve buluşmayı sağlamaktır. Aynı yıl içersinde iki buluşmayı sağladığımız için çok mutluyuz. Her ikisi de şu anda çok güzel geliyor. Fuar kendi beklentilerimizin ötesinde yurtdışından birçok alıcı firmaların ziyaretleriyle (yaklaşık 60 yabancı ziyaretçi ve Türkiye'den de 100'ün üzerinde katılım) oldu. Çok kısa süredeki hazır-

lıkların üçte biri oluşum içersindeki fuar ilk yıl itibariyle çok başarılıydı bence. Tabi başarıda önemli diğer bir faktörde fuar içersinde süren iki günlük bir bilimsel kongreydi. Bu kongrenin de başarılı olması fuardaki ilgiyi arttırdı. Önümüzdeki yıllarda daha çok ziyaretçinin ötesinde yabancı firmaların stantlarıyla katılması artı ziyaretçilerin artması ve ticaret hacminin geliştirilmesini hedefliyoruz. İlk yıl itibariyle 2500m² üzerinde stant kurulmuş olması Türkiye için bir başarıdır diye düşünüyorum.. Ama bu başarı bizim çitayı daha çok yükseltmemize, daha çok çalışmamıza yol açtı. Önümüzdeki yıllarda daha büyük hedeflerle ilerleyeceğiz.

Son olarak gençlere tavsiyelerinizi alabilir miyiz?

Gençlere tavsiyem şu olabilir: Girişimci ruhlarını muhafaza etmeleri, her yeni fikrin başlangıçta sektörel olarak belki bir tepki görse de istikrarlı olarak girişimlerini sürdürdüklerinde mutlaka başarılı olacak. Organik sektör de Türkiye'ye 25 yıl önce geldiğinde çok büyük tepki görmüştü. Çünkü alışılmadık dışında bir şey. Eski köye yeni adet getiriyorsunuz. Gençlerin şartlanmamış beyinlerle eski köye yeni adet getirmesini istiyorum, yeni fikirlerle inaktif yaklaşımlarla mutlaka yapılacak çok işimiz olduğuna inanıyorum. Şartlanmamış beyinlerle yeni fikirlerini hayata geçirmeleri en büyük dileğim.

Teşekkür ederim.

*Pınar Ertem
İngilizce İşletme 2. Sınıf*

KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI

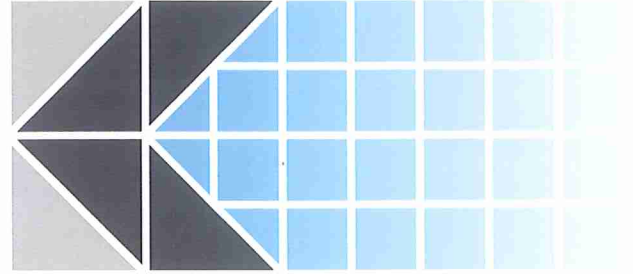
T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile ilgili bir kamu kuruluşu olup, 20 Nisan 1990 tarihinde 3624 sayılı yasa ile KOSGEB kurulmuştur. KOSGEB'in hedef kitlesi, çalışan sayısı 250 ve altında olan, net satış hasılatı veya mali bilançosu 25 milyon TL ve altında olan, AB NACE sektör kodlamasına kapsamında Bakanlar Kurulunca desteklenmesi uygun bulunan sektörlerde faaliyet gösteren

- İşletmeler
- Yeni Girişimciler'dir.

KOSGEB, ekonomik kalkınma ve istihdam sorunlarının çözümünün temel faktörü olan girişimciliğin yaygınlaştırılması ve başarılı işletmelerin kurulmasını sağlamak amacıyla girişimci adaylarına da çeşitli destekler sağlamaktadır.

VİZYONU

Küçük ve orta ölçekli işletmelerimizin küresel rekabet ortamında güçlü olmalarını sağlayan, yüksek nitelikli ve öncü bir kurum olmak.

KOSGEB

MİSYONU

Ülkemizin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkı sağlamak üzere küçük ve orta ölçekli işletmelerin ve girişimcilerin;

Verimli ve etkin yönetilen,

Mevcut ve gelecekteki ihtiyaçları doğru öngören,

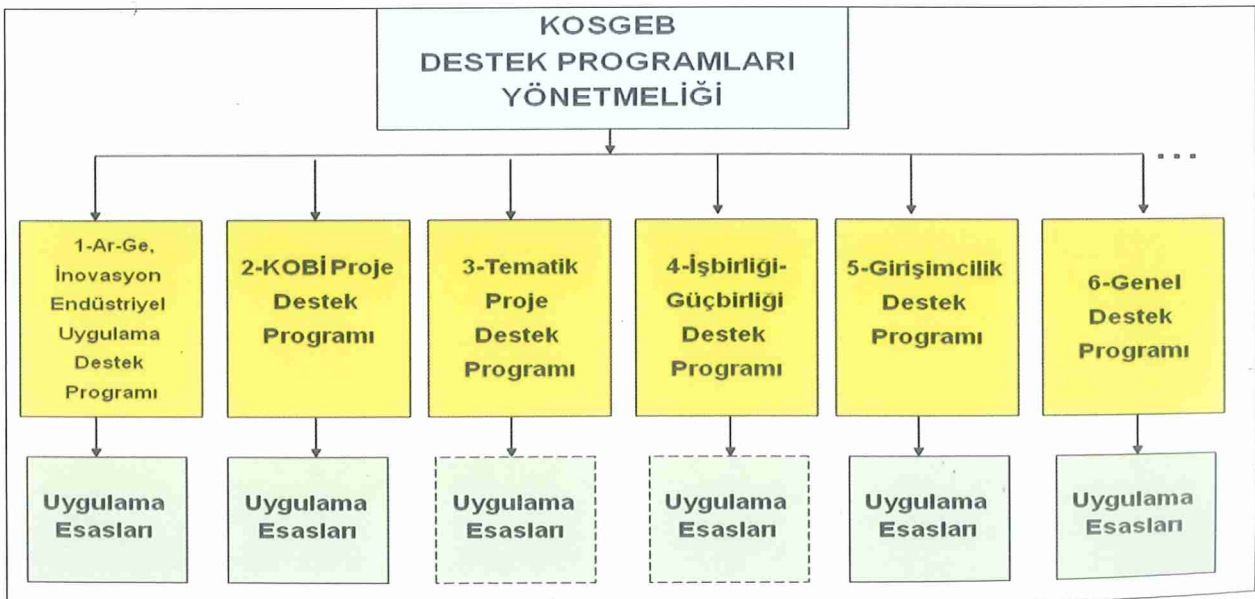
Kaliteli ürünleri zamanında ve en uygun maliyetle insana ve çevreye duyarlı olarak üreten,

Teknolojiyi özümseyen ve geliştiren,

Yenilikçi/yaratıcı düşünceleri rekabetçi ürün ve hizmetlere dönüştüren,

Uluslararası pazarda rekabet edebilen düzeye yükseltilmesi için güçlü işbirlikleriyle destek ve hizmetler sunmaktadır.

KOSGEB DESTEK PROGRAMLARI

Destek Programlarının süresi ve destek üst limitleri üç yılla sınırlı olup, bir işletme aynı anda üç ayrı destek programından yararlanabilir. Bir programın üç yıllık sü-

resinin tamamlanmasını takiben ve işletmenin başvurusu ile yeni üst limitlerle yeni bir program başlatılabilir. Destek Programlarından yararlanacakların KOSGEB

Veri Tabanında yer alması, KOSGEB Veri Tabanında yer almak ve desteklerden yararlanmak için KOSGEB'in www.kosgeb.gov.tr internet adresinde belirtilen belgelerle birlikte KOSGEB Birimine başvuru yapılması gerekmektedir.

KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği kapsamında altı adet destek programı uygulamaya alınmış olup bunlar;

- 1- Genel Destek Programı,
- 2- AR-GE, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı,
- 3- KOBİ Proje Destek Programı,
- 4- Tematik Proje Destek Programı
- 5- İşbirliği Güçbirliği Destek Programı,
- 6- Girişimcilik Destek Programı

GİRİŞİMCİLİK DESTEK PROGRAMI

Girişimcilik Destek Programı 3 alt programdan oluşur:

- Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi
- Yeni Girişimci Desteği
- İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) Desteği

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi

Bu kapsamda düzenlenecek olan eğitimler;

- KOSGEB Birimleri tarafından düzenlenen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri,
- Ulusal veya uluslararası projeler kapsamında, KOSGEB tarafından yürütülen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri,
- Kurum ve kuruluşlar tarafından (meslek kuruluşları ve üniversiteler) tarafından, KOSGEB'in işbirliği ve denetimi ile düzenlenen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri'dir.

• Eğitimlerin hedef kitlesi kendi işini kurmak isteyen gerçek kişilerdir. eğitimler genel katılıma açık olarak düzenlenebileceği gibi, genç girişimci, kadın girişimci ve üniversite öğrencileri gibi hedef kitlelerine de verilebilir.

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerine katılarak Katılım Belgesi alanlar KOSGEB Yeni Girişimci Desteğine başvuru yapma hakkı kazanırlar.

Yeni Girişimci Desteği

Bu destekten;

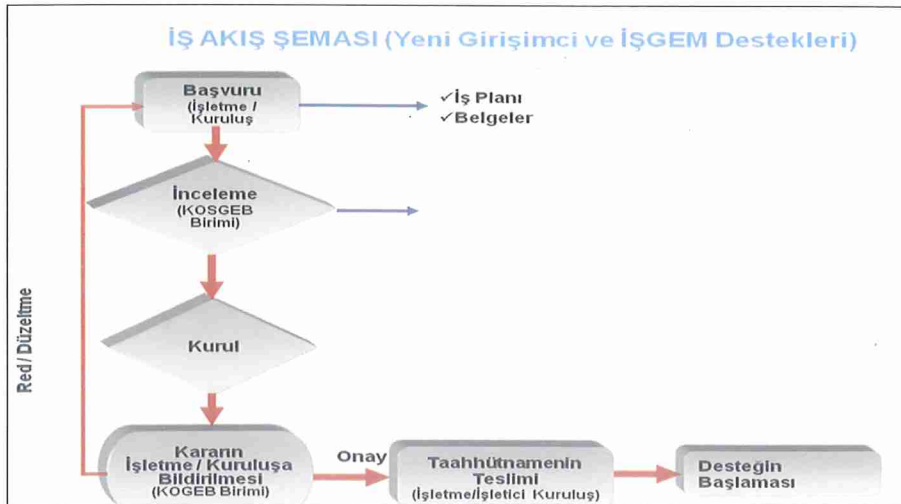
- Uygulamalı girişimcilik eğitimini tamamlayarak işi kuran girişimciler ve
- İŞGEM girişimcileri faydalanabilir.

İş Geliştirme Merkezleri Desteği

İş Geliştirme Merkezleri, bünyesinde barındırdığı işletmelere işletme geliştirme koçluğu, destek ağlarına ulaşım, finans kaynaklarına erişim imkânı, uygun koşullarda iş yeri mekânı, ortak ofis ekipmanı, ofis hizmetleri gibi hizmetler sunarak işletmelerin en kırılgan oldukları ilk yıllarını sağlıklı bir şekilde aşmalarını ve büyümelerini sağlamak amacıyla kurulan ve işletilen, merkezlerdir.

KOSGEB'e başvurarak KOSGEB'in belirlediği kriterlere uygunluğu tespit edilen İş Geliştirme Merkezlerine bu Program dahilinde İŞGEM adını kullanma hakkı tanınır ve bu Program kapsamındaki desteklerden faydalanabilir.

İŞGEM başvurusu, İŞGEM İş Planı ve ekleri ile ilgili KOSGEB Birimi'ne yapılır. Başvuru, belediyeler, üniversiteler, özel idareler, kalkınma birlikleri, meslek kuruluşları ve kâr amacı gütmeyen kooperatifler tarafından münferiden veya birlikte yapılabilir.

KOSGEB İZMİR KUZEY HİZMET MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ

Atatürk OSB 100013 SOKAK

35620 ÇİĞLİ/İZMİR

Tel: 376 73 27-28-29

328 25 45-46-47

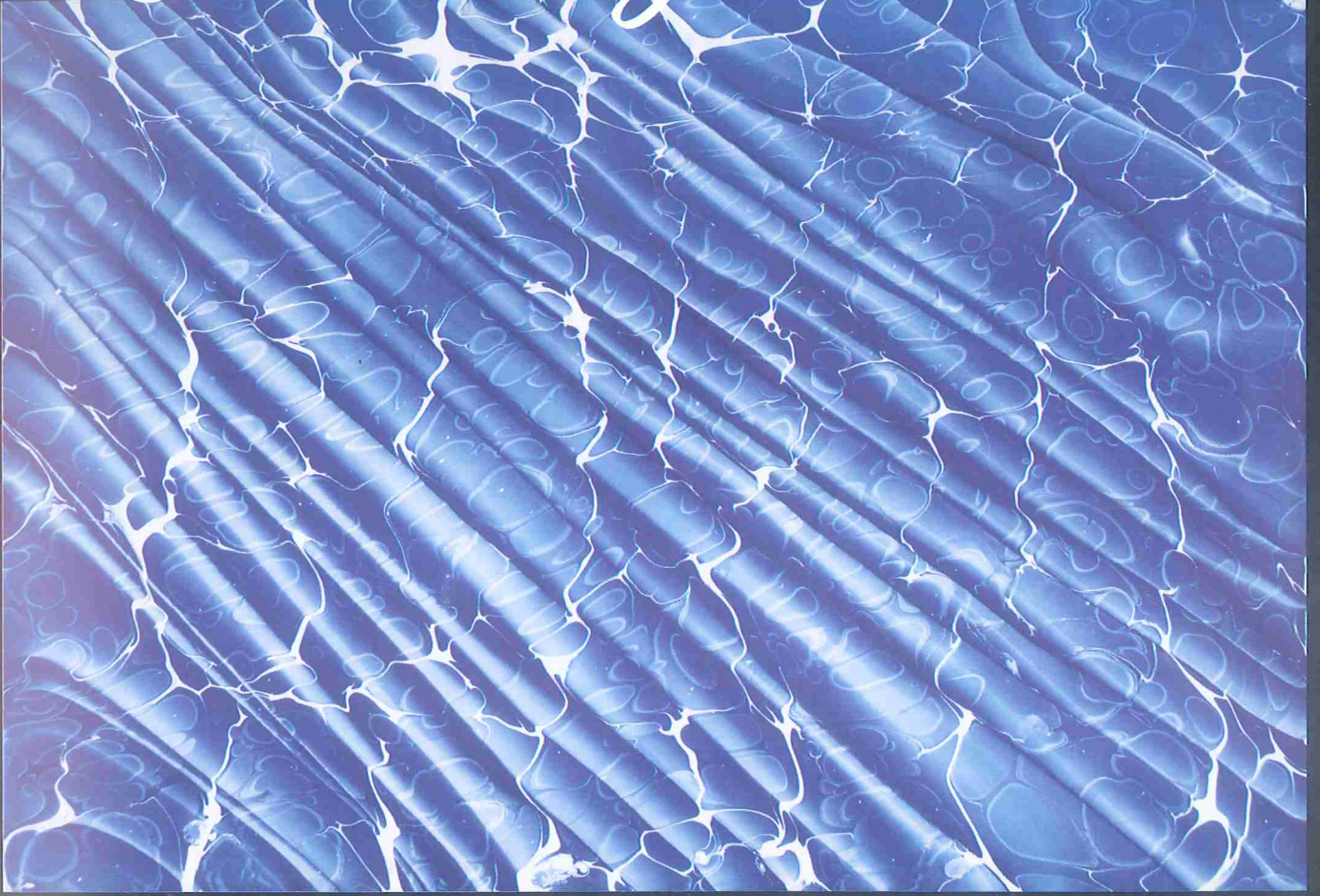
Faks: 328 07 58

E-posta: izmir.igem@kosgeb.gov.tr

Web Siteleri: www.kosgeb.gov.tr

destek.kosgeb.gov.tr

Aşk, Ney ve Ebru

Nuri Pinar Yıldırım, 33 yıldır Fransızca rehberlik yapıyor. Hayatını değiştiren kitap 1979 yılında okuduğu "Türk Sanatında Ebru" olmuş ve suyun renklerle dansına sevdalanmış. Günümüzdeki fast-aşklara benzemiyor" onun aşkı. "Heveskar değil, dağları deldiren" türden. Ferhat'ın Şirin'e duyduğu aşk gibi yani. Ebru sanatının felsefesine de yürekten bağlı Yıldırım.

İlk ebru sevdanız ne zaman başladı?

1979'da İsviçre'de yaşıyor ve kültür-sanat yayınlarını takip ediyordum. Akbank Yayınları'ndan değerli

hocam Uğur Derman'ın kitabı geldi. O kitabı okuduktan sonra hayatım değişti. İlk defa ebru fotoğrafları gördüm. Ve oradaki tariflere göre çalışmaya başladım. 3-4 sene uğraştım ama istenilen neticeyi elde edemedim. Bu arada kitabın yazarı Uğur Derman ve Çiçek Derman Türk Süsleme Sanatları ile ilgili bir program çerçevesinde Cenevre'ye geldiler. Uğur Derman'ın gönüllü tercümanı oldum. Tek amacım, Ebru Sanatı ile ilgili bilgi almaktı. Ama ne yazık ki bundan da bir sonuç elde edemedim ve bu benim için bir tutkuya dönüştü. Bulduğum şehirde Arkeoloji ve Sanat Kitaplığı vardı. Oradaki bütün yayınları inceleme olanağım oldu. En eski Latince kaynaklara kadar indim ve onların tercümelerine başladım.

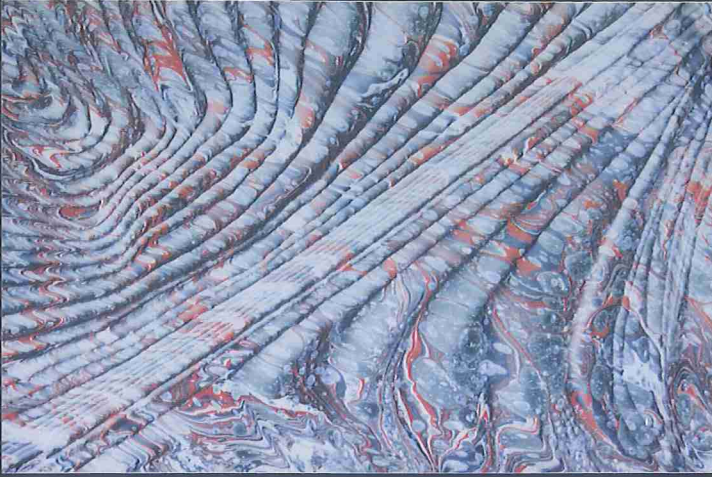
Neden ebru?

Hiç bilmiyorum ama okuduğum kitapta bu işi yapan bir tek usta kaldığından bahsediyordu. Belki de bu sanatın kaybolmaması için yaptım.

Ebru'nun felsefesi nedir?

Ebru yaptığımız kaba "tekne" diyoruz. Tekneden çıkan her ebrulu kağıt tektir. Benzeri olur, ama aynı olamaz. Evrende de her şey tektir, aynı yoktur. Devamı vardır, tekrarı yoktur. Şu anın bile...

Bu tek olan ebrulu kağıdı üretmek için yüzlerce malzeme kullanırız. İşte o teklik, bu çokluktan doğuyor. Ayrıca, ebrunun terapatik bir özelliği vardır. Bazı psikosomatik hastalıkların tedavisinde uygulanan Kromo terapi yöntemlerinden bir tanesi de ebrudur. Viyana, Münih ve İstanbul'da belirli

psikiyatrik merkezlerde, müzikoterapiyle birlikte kullanılmaktadır. Ebrunun sağaltıcı etkisi bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Bir ebru ustası şöyle diyor; "Ebru yapanda da, seyredende de sıkıntı olmaz.

Neptün gezegeninin teleskopik fotoğrafları, aynı ebru gibidir. Tıp alanında histolojik kesintilerin ve bazı virüslerin mikroskopik görüntüsü de ebruya benzer. Ebru doğanın her noktasında var.

Ebrunun müzikle olan etkileşiminden bahsedebilir miyiz?

Bütün sanatlar birbirinden etkilenir. Çünkü, kökeninde duygu vardır, duygu tektir. Ama bu gerçek, rafine ve estetik kaygısı güden sanatlar için geçerlidir. Ben ebru yaparken ney üflerim ya da fonda mutlaka ney taksimleri vardır.

Tarihte ebru ne gibi alanlarda kullanılmıştır?

Ebru, hat yazılacak kağıtların zemininde ya da hat levhalarında pervaz olarak kullanılmıştır. Ayrıca, matbaya geçilmeden evvel resmi sözleşmelerin yazıldığı bütün kağıtlar ebru zeminliydi. Çünkü, ebrulanmış kağıt üzerinde sahtekarlık imkanı yoktur. Ve hattatın yazmış olduğu yazıyı silmek isteyen kötü niyetli bir kişi-

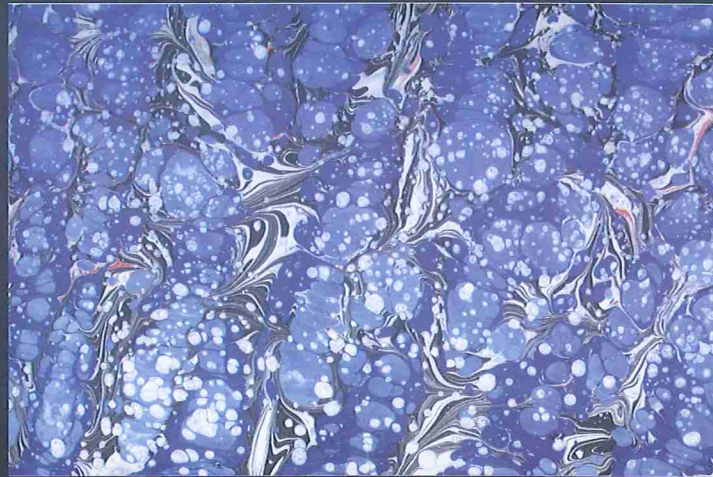
nin, mutlaka tükürüğünü kullanması lazımdır. Dolayısıyla yazıyı silebilir, ama zemindeki ebrunun renklerini de silmiş olacağından bu sahtekarlık hemen göze çarpar.

Sayısal olarak ebru sanatçılarının azlığı uğraştırıcı bir sanat olmasından kaynaklanmıyor mu?

Fakat zemin var, zaman yok. O yüzden de fast sanatlar türedi. Mesela, ahşap boyama. Günümüzün büyük kent yaşamında bu bir gereksinim. Bunu da kınamıyorum. Ama sanatsal boyuta ulaşmak için biraz çile şart.

Bu sanatla uğraşmak isteyenlere tavsiyeleriniz neler?

Hiç yılmayınlar... İlk ebrularını alıncaya kadar uzun bir süreç geçebilir. Mutlaka bir ustayla çalışmaları lazım. Bütün geleneksel sanatlarımızın eğitimi, usta-çırak ilişkisine dayanmaktadır. Gerçekten öğrenmek istiyorlarsa, heveskar olmasınlar. Aşık olsunlar. Heves geçicidir.

"Batı kültüründe ebru mermer anlamına geliyor ki bu da soğuk ve sert şeyler çağrıştırıyor. Biz ebruyu buluta benzetiyoruz çünkü bulutların da şekli, rengi, ışığı, değişir ve onlara dokunamazsınız. Kültürel farklılıklar dildeki farklılıklara paralel gidiyor."

"Beni ben yapan kültürümdür. Kimliğimi bu topraklar sayesinde edindim. Köklerimiz toprağın altına kadar uzanıyor ve ben buraya aیدim. Bu yüzden her kültürde böyle geleneksel sanatların sürdürülmesi gerekiyor."

Malzemenin hazırlık safhası uğraştırıcı ve bazıları için bıktırıcı olabilir. Ve çok zaman alan bir aşamadır. Eğitim sürecinde çok sabır gerekir. Ebru eğitimi, bir sabır eğitimidir. Ama günümüzde sabır da tükendi. Fast-foodlar'dan sonra fast-sanatlar da çıktı. Şehir insanının yaratıcı kimliğini ortaya çıkarması için bir zemin ve zaman lazım.

ZAFER BENLİ

1968 yılında Sivas'ta doğdu. 1992 yılında Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi bölümünden mezun oldu. Halen Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim dalında yüksek lisans öğrenimine devam etmektedir.

1994 yılında Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığı'nda Devlet Personel Uzman Yardımcısı olarak memuriyete başladı. 2004 yılında İngiltere'de Nottingham Üniversitesi'nde, 2006 yılında ise İtalya'da Avrupa Birliği ihale uygulamalarına yönelik eğitimlere katıldı. 23.09.2008 tarihinde ise Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı olarak vekâleten göreve atandı. Halen bu görevi devam etmektedir.

Neden Nükleer Enerji? Türkiye için avantajları nelerdir tehlikeleri nelerdir? Samsun'da yapılması planlanan Nükleer Santral için yapılan çalışmalar ne durumda? Bunun için hangi ülkelerle görüşmeler yapılıyor? Kamuoyunda nükleer santrale karşı olan tepkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Nükleer enerji sadece bir teknoloji eşiği değil, aynı zamanda elektrik üretiminde çok önemli bir seçenektir. Bazı yük üreticileri olarak tanımladığımız, yani yıl boyunca hem üretim saati hem de üretim miktarıyla birincil önceliğe sahip elektrik üretim araçlarını doğal gaz, kömür ve nükleer yakıt kullanan termik santrallerdir. Yılda 7000 saatin üzerinde ve üretim miktarının verimliliğinin en yüksek olduğu bu üç seçenek içinde nükleer santraller hem 8000 saatlik üretim miktarıyla hem de üretimin maliyetinde en ucuz seçenek olması nedeniyle çok önemli ve gerekli bir tercihtir.

Türkiye hızla büyüyen ekonomisi ve bu büyümenin anahtarlarından olan kesintisiz ve daha ucuz enerji talebi için nükleer santrallere ihtiyaç duy-

maktadır. Türkiye için nükleer santrallere sahip olmak, enerji üretiminde "alternatifi bol" bir sepet oluşturmak, güvenli/kesintisiz ve ucuz enerji planlaması yapmak için son derece büyük faydalar sağlayacaktır. Diğer taraftan, nükleer santrallerin dinamik bir gelişim gösterdiği gerçeği hatırlanmalıdır. Bilindiği üzere, 1950'li yıllarda başlayan barışçıl nükleer enerji üretimi teknolojisi halen üçüncü ve üçüncü nesil teknolojilerine geçmiştir. Halen kullanılmakta olan ikinci, üçüncü ve üçüncü nesil teknolojilerin yanı sıra üzerinde çalışılmakta olan ve gelecekte yaygın kullanım imkân ve kolaylığına kavuşacak olan dördüncü nesil teknolojilerine geçiş süreci tartışılmakta ve beklenmektedir. Türkiye'nin nükleer santrallere sahip olması ile birlikte, ülkemiz için bu teknoloji eşiği geçilecek ve yeni nesil teknolojiler konusunda temel bir zemine sahip olunacaktır.

Samsun'da değil ama Akkuyu'nun yanı sıra Sinop'ta da devam eden çalışmalar bağlamında her iki bölgede de nükleer santrallerin kurulması yönündeki çalışmalar ve hazırlıklar devam etmektedir.

Mevcut yasanın verdiği geniş seçenekler ışığı altında teknoloji, işletme, yatırım ve finans açısından farklı ülkelerle görüşmeler sürmektedir. Mevcut 5710 sayılı Kanun özel sektör, kamu+özel sektör veya tek başına kamu eliyle nükleer santrallerin kurulmasına cevap vermektedir. En uygun ve denenmiş teknolojileri, uzun vadede en ucuz fiyat ve en fazla yerli kaynağı kapsayacak seçeneklere uyan birden çok ülkeyle görüşmenin faydalı olacağını düşünmekteyim.

Kamuoyunda zaman zaman ortaya çıkan endişe ve bazı grupların ortaya koydukları tepkiler, geçmişte yaşanan bazı kazaların sonuçları ve bir ön kabul haline gelen nükleer teknolojiye ilişkin hassas nitelikli ileri teknoloji algılamasının daha fazla risk taşıdığı yönündeki birikimlerin sonucudur. Dünyanın her yerinde genel olarak bu tür tartışmalar ve endişelerin giderilmesine dönük çalışmalar, ülkemizde de yaşanması bakımından doğaldır ve bu konuda ortaya konan tartışmalar ve yorumlar karşılıklı faydalar sağlamaktadır. Diyalog ve konu hakkında soruların ve ce-

vapların bilimsel verilere ve ekonomik gerçekliklere dayanması kaydıyla devam etmesi kamuoyunun aydınlanması bakımından tepkileri doğru bir noktaya taşıyacaktır.

Fosil yakıtlar hızla tükeniyor (kömür, petrol gibi) bu yüzden alternatif enerji kaynakları gün geçtikçe önem kazanıyor. Ayrıca bu tür kaynakların çevre dostu olduğu biliniyor. Kısaca alternatif kaynakların kullanılmasıyla ilgili ne gibi çalışmalar yapılıyor? Türkiye'nin alternatif enerji kaynaklarına bakış açısı nasıl? Gelecekte ne oranda kullanılacak?

Ülkelerin enerji planlamaları uzun vadeli olmak durumundadır. Özellikle kaynakların alternatiflerinin geliştirilmesi bakımından uzun bir zaman dilimine ve yeni kaynakların en uygun fiyat seviyesine inmesi için başlangıçtaki ar-ge maliyetlerinin belirli bir periyoda yayılmasına gereksinim duyulmaktadır. Bakanlığımız tarafından yerli ve yenilenebilir kaynakların geliştirilmesi ve toplam enerji üretimindeki payın artırılması amacıyla hem yasal hem de teknik düzeylerde çok sayıda çalışmalar yapılmaktadır. (2005 tarihli 5346 sayılı Kanun ve 2008 tarihli 5784 sayılı Kanun gibi)

Ülkemizin rüzgâr, güneş ve jeotermal enerji üretim potansiyelinin tespitinin yapılması, bu çalışmaların teknik sonuçlarının yatırımcıların hizmetine sunulması, gerekli yasal düzenleme çalışmalarının yapılması ve halen daha geniş kapsamlı bir yasal düzenlemenin TBMM'ye sunulması ile bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarımız eliyle daha bir-çok faaliyeti sürdürmekteyiz.

Halen Ankara'da çöpten elektrik üretimi başta olmak üzere, atıklardan termik veya gazlaştırma yoluyla enerji üretim kaynağına dönüştürme projeleri devam etmektedir. Bu projelerin başlamasına olan desteğin bir devamı olarak; Bakanlığımızca özellikle yatırımların ekonomik verimliliklerinin ve ilk yatırım maliyetlerinin optimum noktaya

ulaşması bağlamında taslak halindeki yasada çok önemli katkılar getirme çabamız, başta sektör olmak üzere herkes tarafından bilinmektedir. Hedefimiz, ekonomik ve ticari verimlilik çerçevesine uygun, yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının oranını artırmaktır. Yerli ve yenilenebilir kaynaklardan sağlanacak enerji, dışa bağımlılığımızı azaltmasının yanında temiz bir dünyada yaşamamız sonucunu doğuracaktır. Bu kapsamda Bakanlık olarak şu anda % 17 olan yenilenebilir kaynakların elektrik enerjisi içindeki payını 2023 yılına kadar % 30 düzeyine çekmektir.

Türkiye'de sanayinin gelişmesiyle birlikte enerjiye olan ihtiyaç her gün daha da artıyor. Bundan dolayı birçok özel şirket enerji alanına yatırım yapmaya hazırlanıyor. Yakın gelecekte devlet enerji sektörünün ne kadarına sahip olacak yoksa enerji piyasasının tamamına özel girişimler mi sahip olacak?

Daha fazla yatırım maliyeti içeren kalemlerden kaynakların temini ve enerji üretimi başta olmak üzere, kamunun yapması gereken yatırımlar sebebiyle yükleneceği mali yüklerin öngörülen piyasa modeli çerçevesinde özel sektör tarafından yapılması ve yüklenilmesi ve yapılacak yasal düzenlemeler ile teknik çalışmalar bir süredir devam etmektedir. Özelleştirme yoluyla iyileştirme ve yeni yatırım maliyetleri öne çıkan üretim ve dağıtım şirketlerinin özel sektöre devri yönündeki ihale süreçleri be-

lirli bir program dâhilinde devam etmektedir.

Kamunun mali ve idari açıdan mutlak denetim yetkisine sahip olması, enerji sektöründe kesintisiz ve daha ucuz enerji temini bakımından hayati önemdedir. Bu bağlamda, kamunun bu görevlerini yerine getirmesi için gerekli yasal düzenlemeler ve denetimlere dair kurumsal yapılanması gelişerek devam edecektir. Ancak, enerji sektörü aynı zamanda bir piyasa yapısına sahiptir ve bu nedenle piyasa içinde dengeleyici bir kamu rolüne olan ihtiyaç da dikkate alınmalıdır. Bundan dolayı, elektrik üretiminde şebeke güvenliği için belirli bir sepetten oluşan kamu payı ile iletim sisteminin tamamen kamu tarafından kontrol edilmesi hedefinden vazgeçilmeyecektir.

Nabucco ismi gündemden hiç düşmüyor. Geçtiğimiz aylarda imzalanan sözleşmeden sonra gerekli çalışmalara başlandı ve Türkiye artık bir enerji

koridoru oldu. Bu doğrultuda Nabucco sadece diğer ülkeler ile transit enerji akımı sağlamanın yanında Türkiye'ye ne gibi katkı sağlayacak getirileri neler olacaktır. Bu proje Türkiye'de istikrarı nasıl etkileyecektir?

Nabucco, AB'nin gelecekteki artan doğalgaz talebini karşılamak için yürütülen en kapsamlı doğalgaz tedarik ve taşıma projesidir. Nabucco projesi çok pazarlı bir yapıdır. Yani, birden fazla satış noktası veya teknik ifadeyle boru hattından çıkış noktası bulunmaktadır. Bu pazarın çeşitliliğini ve tedarikçinin satacağı gaz ile alakalı çeşitli opsiyonları olduğunu ifade eder. Türkiye için ise transit gelirlerinin yanı sıra bu özelliği ile Nabucco'dan daha fazla miktarda gazı daha uygun fiyatlara alması sonucunu doğurur.

Nabucco boru hattı, Pazar (AB) ile kaynak ülkeler arasında bir finans kanalı görevi ifa edecektir. Türkiye bunun köprüsünü oluşturan ülke olarak her iki tarafın vazgeçemediği önemde bir ülke olarak bu durumdan faydalanacaktır. Kaynak ve Pazar ülkeleri için kesintisiz enerji güvenliği için Türkiye'nin istikrarı kendi istikrarı anlamına gelecektir. Yani Türkiye'nin istikrarı için hem doğusunda bulunan ülkeler hem de batısında bulunan ülkeler anı sorumluluğu taşıyacaklardır.

2.000 km'si Türkiye'den geçmek üzere toplam 3.300 km olması ve maliyeti 7,9 milyar Avro olarak planlanan 31 milyar m³/yıl kapasiteli boru hattı inşaatının 2010 yılında başlaması öngörülen ilk fazı kapsamında Ankara-Baumgarten (Avusturya) arasındaki 2000 km'lik bölümün inşa edilmesi planlanmaktadır. Birinci fazın inşaatının 2014 yılında bitirilmesi ve boru hattının yıllık 8 milyar m³'lük ilk kapasite ile çalıştırılmaya başlanması öngörülmektedir. Halihazırda BOTAŞ'ın diğer şirket ortakları ile birlikte boru hattının %50 kapasitesini kullanma hakkı vardır. Hükümetlerarası Anlaşmaya istinaden, BOTAŞ'ın üretici ve tüketici ülke şirketleri ile çeşitli ticari

anlaşmalar içerisine girmesi mümkün olabilecektir. Mezkur anlaşmada, Taraf Devletlerin Türkiye üzerinden yeni gaz tedarik güzergahlarının açılması için gayret göstermesi, öngörülen "ters akış" yöntemi kullanmak suretiyle acil durumlarda Taraf Devletlerin doğalgaz ihtiyacının karşılanması konusunda dayanışma içerisinde olmaları da öngörülmektedir. Nabucco Projesinin arz kaynağı olarak çalışmalar daha çok Azerbaycan, Türkmenistan, Irak, Mısır, İran ve Katar üzerine yoğunlaşmıştır.

BOTAŞ'ın yalnızca taşımacılık hizmetinden proje ömrü boyunca 12-13 milyar Avro bir gelir elde etmesi söz konusudur. Proje sürecinde fizibilite, mühendislik, malzeme tedariki ve inşaat işlerinden Türk şirketleri de önemli miktarda gelir elde edebilme imkanına sahip olabilecektir.

Hasankeyf'e elektrik üretimi için baraj yapılacağı ve tarihi dokunun sular altında kalacağı söyleniyor. Bakanlığın Hasankeyf konusundaki son kararı nedir? Gerçekten bir tarih sulara gömülecek mi? Yoksa olay çarpıtılıyor mu?

Çevre ve Orman Bakanlığı'na bağlı DSİ Genel Müdürlüğü tarafından Hasankeyf projesi yürütülmektedir. (Tarihi kültürel varlıkların korunması, taşınması ve bölge sakinlerinin yeni yerleşim yerlerine taşınmaları gibi hedeflerin başarıyla yerine getirilmekte olduğu İzleme komitesi tarafından tespit edilen bir proje olarak Hasankeyf Barajının yapımı ve sonuçları tarihsel dokuyu ve kültürel varlıkları sular altında bırakmayacaktır.)

Enerji üretimi ve tüketimi konusunda Türkiye diğer dünya ülkeleri ile karşılaştırıldığında nasıl bir konumda? Kısa ve uzun vadede Türkiye'nin gelmek istediği konum neresi? Halkımız bilinçli bir tüketici mi? Halkı bu konuda tasarrufa teşvik için ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz?

Dünya elektrik enerjisi üretimi 2008 yılında 20,2 trilyon kwh gerçekleşirken

Türkiye'nin elektrik enerjisi üretimi 199,1 milyar kwh olarak gerçekleşmiştir. Dünya genelinde elektrik enerjisi üretim artışının bir önceki yıla oranı %1,3 iken Türkiye'nin artış oranı %4,1 olarak gerçekleşmiştir (BP Statistical Review 2008). Türkiye gelişmekte olan ülkeler arasında hem ekonomik büyüme hem de bu büyümeye bağlı olarak enerji sektöründe en hızlı büyüyen ülkeler arasındadır.

Uzun vadede bu büyüme eğilimini devam ettiren, daha ucuz ve kesintisiz enerji üretimine dönük hedefler, Türkiye'nin enerji alanında refah seviyesini yükseltmenin yanı sıra jeopolitik olarak dünyanın önde gelen bir enerji üssü haline getirmek azmindeyiz. Bu hedeflere ulaşırken, enerji alanında yeni bir kaynak bulmak ve üretmek kadar önemli bir başka konu ise enerji verimliliğidir. Enerji verimliliği için hem halkı (tüketiciyi) bilinçlendirmek hem de sorumlulukları tanımlayıp uygulamada başarılı olmak için 5627 sayılı enerji verimliliği Kanunu yürürlüğe konulmuştur.

Kamu sektöründe enerjinin verimli kullanımına yönelik 2008/2 ve 2008/19 sayılı iki Başbakanlık Genelgesi yayımlanmıştır. Söz konusu genelgeler kapsamında kamunun ve özel sektörün ve sivil toplum kuruluşlarının katılımı

ile “Ulusal Enerji Verimliliği Hareketi” başlatılmış ve 2008 yılı “Enerji Verimliliği Yılı” olarak ilan edilmiştir. Enerji verimliliğinin süratle ve etkili bir şekilde arttırılabileceği tedbirler arasında, aydınlatma amacıyla kullanılmakta olan akkor flamanlı lambaların yaklaşık 5 kat daha verimli olan kompakt floresan lambalarla değiştirilmesi hususuna öncelik verilmektedir. Bu konudaki çalışmalara kamu kurum ve kuruluşlarının öncülük etmesi amacıyla hazırlanan “Kamuda Akkor Lambaların Değiştirilmesine İlişkin Başbakanlık Genelgesi” kapsamında yürütülen çalışmalar neticesinde 1.800.000’in üzerinde lamba değiştirilmiştir. Söz konusu çalışma neticesinde kamu kuruluşlarında yüzde 23 daha iyi aydınlatma sağlanmış, elektrik tüketim kapasitesi 102 MW azaltılmış ve bütçeye yıllık 41 milyon lira kazandırılmıştır.

Ayrıca, Enerji Verimliliği Yılında bilinçlendirme çalışmaları kapsamında Aralık 2008 ve Nisan 2009 tarihleri arasında toplam 4 milyon 800 bin enerji verimli lamba, eskileri toplanmak suretiyle kayıp-kaçak oranlarının yüksek olduğu illerde ilköğretim öğrencilerine dağıtılmıştır.

Türkiye’nin jeopolitik konumunu düşündüğümüzde bölgesel açıdan ciddi

bir öneme sahip. Diğer ülkelerle olan ilişkilerinde bu stratejik önemi enerji konusunda nasıl kullanıyor?

Türkiye, jeopolitik açıdan enerji kaynaklarına sahip ülkeler ile dünyanın en büyük pazarlarından AB arasında konumlanan ve diğer taraftan derin deniz limanları yoluyla küresel pazarlara ulaşmada terminal özelliği olan bir ülkedir. Bu eşsiz jeopolitik konum sayesinde Türkiye devasa enerji transit projelerinin hayata geçirildiği/geçirilebileceği bir konumdadır. Türkiye, sahip olduğu bu jeopolitik konumu, avantajları ve üstünlüğü bölgesi ve dünya barışı için ekonomik refaha giden bir özellik olarak görmekte ve bu nedenle her geçen gün daha fazla yeni ve büyük transit projelerinin adresi haline gelmektedir.

Hali hazırda işletme aşamasına geçilmiş bulunan ve ülkemiz topraklarından geçen (transit) ham petrol ve doğalgaz boru hatları, “Irak-Türkiye (Kerkük-Yumurtalık) Ham Petrol Boru Hattı”, “Bakü-Tiflis- Ceyhan (BTC) Ana İhraç Ham Petrol Boru Hattı”, “Bakü-Tiflis-Erzurum Doğal Gaz Boru Hattı” ve “Türkiye-Yunanistan Doğal Gaz Boru Hattı Bağlantısı”dır.

Ülkemizden geçmesi (transit) planlanan boru hatları ise, “Samsun-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı”, “Nabucco Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi”, “Arap Doğal Gaz Boru Hattı”, “Irak-Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı”, “Türkiye-İsrail Doğal Gaz Boru Hattı”, “Mavi Akım 2 Doğal Gaz Boru Hattı”, “Türkmenistan-Türkiye-Avrupa (Hazar Geçişli) Doğal Gaz Boru Hattı” ve “Katar-Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı”dır.

Türkiye enerji ihtiyacının ne kadarını kendi karşılayabiliyor? Mesela elektrik bir ithalat kalemi midir? Gelecek 10 yılda bu konuda nasıl bir değişim bekliyorsunuz?

Türkiye kullandığı petrolün % 93’ünü, doğalgazın % 97’sini ve kömürün % 20’sini, toplam birincil enerji kaynaklarının ise % 73’ünü ithal etmektedir. Halen birincil enerji kaynaklarındaki kendini karşılama oranımızın % 27 olan seviyesini hızla yukarıya doğru çekme çalışmalarımız devam etmektedir. Fosil yakıtlardan kaynaklanan bu ithalat oranındaki yükseklik, elektrik enerjisi üretiminde hızla ithal payın düşmesi hedeflerini daha kolaylaştırmaktadır.

Elektrik üretiminde ortaya çıkan bir açıktan ziyade, bazı stratejik hedeflere paralel olarak elektrik ithalatına küçük bir oranda devam edilmektedir. Çevre ülkelerde piyasa fiyatlarının çok daha aşağı seviyelerinde elektrik fiyatı ortaya çıktığı durumlarda ticari açıdan da ithalat yapabilmeye durumu vardır. Halen Türkmenistan’dan doğalgazı ülkemize ulaştırmada yaşanan güçlüklerin bir sonucu olarak elektrik ithalatı İran üzerinden SWAP yoluyla yapılmakta bunun yanı sıra Irak’a elektrik ihracatı da artarak devam etmektedir. Elektrik sektöründe teknik sebeplerle şebeke yapısına uyumluluk gerçekleştiği oranda karşılıklı al/sat dengesi yeni bir ticari olanak sunmaktadır. Özellikle rekabetçi bir fiyat yapısı için bunun çok faydası bulunmaktadır. Gelecek 10 yılda Türkiye’nin elektrik ihracatı daha fazla artacaktır diye düşünüyorum.

Fatih Eşki - Sezen Özdemir
(İktisat İng. 4. Sınıf)

SERMAYE BÜTÇELEMEDE YENİ BİR ÇIĞIR: REEL OPSİYONLAR

*Net
Bugünkü Değer (NBD) hesapla-
malarının negatif bir değeri gösterdiği, ancak yönetimin
yine de yatırımı yapmaya devam ettiği bir sermaye yatırım kararına
şahit oldunuz mu? Ya da sezgileriniz NBD'si pozitif olan bir yatırıma devam
etmemeniz konusunda sizi uyardı mı? Cevaplar evet ise, sezgiler ve davranışlar
neden NBD kuralı ile örtüşmemektedir? Aslında nedeni açık. Genellikle yanlış
olan sezgiler değildir, NBD gibi eskiden kalma karar verme araçlarıdır.
Ama artık başka bir yol, yöneticilerin kullanabileceği farklı bir
araç var: **Reel Opsiyon Değeri...***

Dr. Aysun KAPUCUGİL İKİZ

Herhangi bir firmanın finansal başarısı, yatırım yapılan çeşitli operasyonların ve projelerin başarısına bağlıdır. Stratejik açıdan önemli bir yatırım projesinin finansal başarı sergilemesi, hem firmanın iş ortamında rekabet edebilme gücünü hem de daha çok nakit akışı elde etmeyi uman hissedarların memnuniyetini artırır. Diğer taraftan, çok sayıda başarısız yatırım projesi ile başarılı olmak veya bunu sürdürmek çok zordur. Bu nedenle, potansiyel projeler arasından firmanın amacına en uygun ve en iyi sonuçları verebilecek bir seçimin yapılması, bunların önem derecesine göre sıralanması ve bazı yatırımlardan vazgeçilmesi gerekmektedir. Bir başka deyişle, kısıtlı bir sermaye kaynağının, iyi planlanmış ve optimize edilmiş bir yatırım projeleri portföyüne tahsis edilmesi gerekmektedir.

Çeşitli sermaye harcama alternatiflerini analiz ederek bunların arasından bir yatırım projesini seçme sürecine sermaye bütçeleme adı verilmektedir. Sermaye bütçeleme süreci, projenin, firmanın, endüstrinin veya genel makro-ekonomik çevrenin özelliklerine veya bu faktörlerin birleşimine bağlı olarak basit ya da çok karmaşık olabilir. Bu süreçte verilen kararlar, firmanın gelecekteki büyümesini ve üretkenliğini belirlemektedir.

Paranın zaman değeri prensiplerine dayalı olan geleneksel İndirgenmiş

Nakit Akışı (İNA) analizi, yıllardır kurumsal sermaye bütçeleme ihtiyaçlarına hizmet etmektedir. İNA temelli analizlerde, gelecekteki nakit akışlarına ilişkin tek bir sübjektif tahmin kullanılmakta; değerlendirmenin yapıldığı anda gelecekteki yatırım kararları sabit kabul edilmekte ve belirsizliğin etkisi genel olarak değerlendirilmektedir. Halbuki pek çok yatırım kararı, gelecekteki getirileri hakkında belirsizlik içerir. Ekonomik değişimin her zamanından daha hızlı olduğu günümüzde, yeni teknolojiler, kurlardaki dalgalanmalar, düzenlemelerdeki değişiklikler ve küresel rekabet belirsizliğe yol açan faktörlerden bazılarıdır. Aynı zamanda belirsiz bir ortamda stratejik yatırımlara ilişkin kararlar verilirken, pazar büyüklüğü, pazara girme, ürün geliştirme maliyetleri, rakiplerin hareketleri gibi konular da kolayca bilinmemektedir.

İNA temelli değerlendirme yöntemleri, yatırım projelerine özgü belirsizlikleri ve riskleri doğru yansıtmadığından, projenin gerçek karlılığı gösterilememekte ve değer yaratabilecek bazı projeler seçim aşamasında elenebilmektedir. Aslında belirsizlikler her zaman olumsuz sonuçlar getirmez, aksine doğru yönetildiğinde kazanç sağlayan fırsatlara dönüşebilirler.

Yönetimsel esneklik, mevcut maliyetler ile gelecek faydalar arasında kıyaslama yaparak, beklenmeyen olaylara karlı olacak şekilde cevap verebilme

yeteneğidir. Yöneticiler seçimlerini yaparken daha yüksek gelir getiren stratejiyi seçerek gelecekteki değişimlerden kar edebilirler. Örneğin, beklenen getirilerden olumsuz sapmaların olması durumunda, yöneticiler devam etmemeyi veya terk etmeyi seçerek potansiyel kayıpları sınırlama imkânına sahiptirler. Aynı şekilde, olumlu koşullar altında, yatırımın kapsamını genişleterek, yatırım projesinden beklenenden daha fazla getiri elde edebilirler. Yeni bir bilgiye cevap olarak benimsenen bu esneklik, başlangıçtaki beklentilere göre kayıpları sınırlarken, kazanç potansiyelini artırarak yatırım fırsatının da değerini artırır. Bir başka deyişle, belirsizliğin artması riski artırırken, esnekliğin artması bu riski azaltmaktadır. İNA temelli değerlendirme yöntemleri, yönetimin yatırımın gidişatını değiştirebilme veya koşulların elverişsiz olduğu noktada yatırımı durdurabilme gibi esneklikleri de ihmal etmekte ve bunları hesaba katmamaktadır.

Son zamanlarda, reel opsiyonlar teorisi ve analizi, yatırımlar hakkında düşünme şeklini kökten değiştirmiştir. Bu yeni yaklaşıma göre, **belirsizlik ve esneklik**, bir reel varlığın değerini belirleyen iki önemli faktördür. Bir reel varlığın piyasa değeri ile geleneksel yöntemler ile hesaplanan değeri arasındaki fark, bu varlığın sahip olduğu yönetimsel esneklikler benzeri fırsatlardan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle,

bir yatırım projesi değerlendirirken içinde barındırdığı fırsatlar da göz önüne alınmalıdır.

Opsiyonlar kavramı finans sektöründe ortaya çıkmıştır. Genel anlamıyla, opsiyon, gelecekte belirli bir konu üzerinde anlaşılacak şartlarda zorunluluk olmadan hareket etme hakkıdır. Finansal opsiyon ise, belirli bir süre içerisinde, belirlenmiş bir fiyattan bir mal veya menkul kıymeti alma ya da satma hakkıdır. Vadeli İşlemler Borsası (VOB, 2004) opsiyon sözleşmesini, alan tarafa, üzerine opsiyon yazılan mal veya kıymeti gelecekte belirli bir tarihte veya tarihe kadar, belli bir fiyattan, belirlenen miktarda alma veya satma hakkını sağlayan sözleşme olarak tanımlamaktadır. Buna göre, opsiyon sözleşmesi, alıcı taraf açısından bir hak sağlamakta, buna karşılık satıcı tarafı bu hakkı satan taraf olarak yükümlülük altına sokmaktadır. Opsiyon sahibi (sözleşmeyi satın alan) açısından yükümlülük içermeyen bir hak olması nedeniyle opsiyon sözleşmesi, bağlı olduğu (sözleşme konusu dayanak varlık) varlıktan ayrı olarak finansal bir değere sahiptir. Bu değer, sözleşme konusu dayanak varlıktan türetildiği için türev ürün olarak adlandırılır.

Opsiyonlar alanında, dayanak varlığın gelecekteki değeri üzerinde bahis oynamaktır ve yalnızca belirsizlik olduğunda değeri vardır. Örnek olarak, Nisan 2011 tarihinde hisse başına 1.50 TL fiyatından ABC firmasının 100 tane hisse senedini alma hakkının bugün Nisan 2010'da toplam 3.0 TL ödenerek satın alındığı varsayalım. Eğer Nisan 2011'de ABC firmasının hissesinin değeri 1.50 TL'den fazla (örneğin, 1.75 TL) ise, rasyonel bir opsiyon sahibi hisseyi 1.50 TL'den satın alma hakkını kullanacaktır ve bu uygulamadan toplam $100 \times (1.75 - 1.50) = 25$ TL brüt kar, $25 - 3 = 22$ TL net kar elde edecektir. Eğer Nisan 2011'de ABC firmasının hissesinin değeri 1.50 TL'den az ise, opsiyon sahibi 100 adet hisseyi satın alma hakkını kullanmayacak ancak alım opsiyonunun değeri olan 3.0

TL'yi kaybedecektir.

Buna göre, bir opsiyonun temelini oluşturan anlayış, opsiyon sahibinin potansiyel olarak sınırsız kazançlar elde ederken, kayıp risklerini sabitleyebilmesi, yani, hiç bir zaman opsiyonun maliyetinden daha fazla kaybetmemesidir. Bu mantık, reel opsiyonlar teorisine yayılmış ve reel opsiyonlar analizi, bir projeye ilişkin yatırım kararı verme durumunda olan bir yöneticinin karşı karşıya kaldığı seçimin bir hisse senedi üzerine yazılan alım opsiyonuna yatırım yapma durumu ile aynı olduğu görüşüne dayalı olarak geliştirilmiştir. Öyleyse, reel opsiyon, hiçbir zorunluluk bulunmaksızın, koşullar elverişli olduğunda bir yatırımı yaparak beklenen nakit akışlarının bugünkü değerine sahip olma hakkıdır. Yatırımı yapmak, opsiyonu kullanmaktır.

Reel opsiyon-

la yaklaşımında, esneklik ve opsiyonlar eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Esnekliği yaratmak için sıkça kullanılan bir stratejiyi tanımlaması nedeniyle, "opsiyonlarımızı açık tutun" deyimini kullanılmaktadır. Buna göre, esneklik, belirsizlikle sezgisel bir şekilde baş edebilmek için opsiyonları yaratmak ve bunları kullanmaktır. Bir yöneticinin belirsizliğin etkisini veya riski azaltmaya yönelik bulunacağı her girişim, yani her bir esneklik kaynağı, teknik anlamda, bir reel opsiyondur. Sağladıkları esneklik türüne göre reel opsiyonlar, erteleme opsiyonu, terketme opsiyonu, genişleme veya küçülme opsiyonu, değiştirme opsiyonu, büyüme opsiyonu, aşamalandırma opsiyonu ve bileşik opsiyon olarak sınıflandı-

rılmaktadır. Her işte bu tür esneklikler bulunmaktadır ve opsiyon sahibi sağduyusuna bağlı olarak gelecekte belirli bir eylemde bulunma hakkına sahiptir.

Bir işin kapsamını genişletme ya da daraltma, bir yatırım projesini terk etmeyi ya da hızlandırma gibi yönetsel esnekliklerin, belirsiz yatırım projeleri bağlamında bir değeri bulunmaktadır. Reel opsiyonlar analizinde, bir reel yatırım fırsatının değeri finansal opsiyon fiyatlama tekniği kullanılarak elde edilmektedir. Finansal uygulamalar açısından en etkili olan ve en çok bilinen değerlendirme modeli, 1977 yılında hem Myron Scholes hem de Robert Merton'a Ekonomi alanında Nobel Ödülü'nü kazandıran **Black-Scholes modelidir**. Bu modelin etkisi türev varlıkların fiyatlanmasından, finansın tamamen dışındaki diğer uygulamalara kadar hissedilmiştir.

Bir finansal alım opsiyonunu fiyatlamak için geliştirilen Black-Scholes modelinin yayınlanmasından sonra, ilk olarak Stewart Myers (1977) opsiyon kavramını formal bir sözleşmenin yazılmadığı durumlara genişletmiştir. Reel opsiyonlar kavramı, Myers'in "firmaların sahip olduğu yatırım fırsatlarının, reel varlıklar üzerindeki bir alım opsiyonu olarak görülebileceği ve finansal alım opsiyonunun finansal varlıklara ilişkin sağladığı karar haklarına aynı şekilde sahip olabileceği" şeklindeki yeni ufuklar açan fikrinden ortaya çıkmıştır. Bu kavramsal yenilik, akademisyenleri opsiyonlar kavramının finans alanının dışındaki uygulama alanlarını ve bu alanlarla nasıl ilişki kurulabileceğini aramaya yönlendirmiştir.

Reel opsiyonlar analizi, eldeki bir yatırım fırsatına yeterince benzeyen bir finansal opsiyon bulunabildiği takdirde, opsiyon değerinin bu fırsatın

değerini tahmin etmek için kullanılabileceğini varsaymaktadır. Bunun için, yatırımın özellikleri ile bir finansal opsiyonun değerini belirleyen parametreler arasında ilişki kurulabilmesi gerekmektedir. Finansal opsiyonların değerini belirleyen altı parametre vardır. Bunlar, dayanak varlığın değeri, kullanım fiyatı, dayanak varlığın getirilerinin volatilitesi, vade, risksiz faiz oranı ve kar payıdır. Bir finansal opsiyon ile reel opsiyon arasındaki en temel fark, finansal opsiyonların değerini belirleyen parametrelerin finans piyasalarında doğrudan gözlenebilmesidir. Finansal opsiyonlardan reel opsiyonlara geçildiğinde, bu parametreler ile bir reel varlık yatırımının özellikleri arasında benzerlikler kurulabilmekte, ancak kullanılan varsayımların ve veri kaynaklarının pek çoğu, reel opsiyonlar için ya bulunmamaktadır ya da değişiklik yapılması gerekmektedir.

Geleneksel İNA değerlendirme teknikleri ile bütünleştirildiğinde, reel opsiyonlar analizi, farklı endüstrilerde kurumsal yatırımlara yeni bir perspektif kazandırmaktadır. Bu bağlamda reel opsiyonlar,

karar problemlerini kalitatif olarak modellemek için **“bir düşünme tarzı”**,

opsiyon benzeri karakteristیکler taşıyan projeleri değerlemek için **“analitik bir araç”**

stratejik opsiyonları tanımlamak ve uygulamak için **“bir örgütsel süreç”**

olarak farklı amaçlarla kullanılabilir. Reel opsiyonlar analizi, bir yöneticinin değişen koşullara uyum sağlayabilme, dolayısıyla dayanak varlığın değerine doğrudan etkide bulunabilme yeteneğini modellemeye olanak sağlamaktadır. Bu nedenle, reel opsiyonlar analizi, günümüzde bir sermaye bütçeleme ve stratejik karar verme aracı olarak önerilmektedir.

Opsiyon fiyatlandırma yöntemi, yeni finansal ürünlerin ve dünya üzerinde yeni piyasaların ortaya çıkmasında

önemli bir rol oynamıştır. Hisse senetleri üzerine yazılan finansal alım opsiyonları ilk kez 1973 yılında CBOE (Chicago Board Of Options Exchange) borsasında işlem görmeye başlamıştır. CBOE’yi, Amerikan Stock Exchange, Philadelphia Stock Exchange, Midwest Stock Exchange ve Pacific Stock Exchange izlemiştir. 1982’de ise LIFFE (London International Financial Futures Exchange) kurulmuştur. Farklı ekonomik birimlerin risk yönetimi ve yatırım ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, daha sonraki yıllarda gelişmiş piyasalarda bu tip organize borsalar kurulmaya devam etmiştir. Türkiye’de bu amaçla 4 Temmuz 2002 tarihinde İzmir Vadeli İşlemler ve Opsiyon Borsası (VOB) kurulmuş ve 4 Şubat 2005 tarihinde faaliyete geçmiştir. 1970’lerden beri finansal opsiyon fiyatlandırma teorisinin gelişmesi ile birlikte ve özellikle Merton ve Scholes’un opsiyon fiyatlamaya ilişkin çalışmalarından ötürü 1997 yılında Ekonomi dalında Nobel ödülünü almalarından sonra, yatırımcıların yatırımları ile ilgili finansal risklerden korunmalarını ve bunları yönetmelerini sağlayan finansal opsiyonlarla işlemler, dünyadaki önemli finans borsalarında giderek artmaya devam etmektedir.

Benzer şekilde, Myers’in 1977 yılında reel opsiyonlar kavramını yaratmasından itibaren, reel opsiyonlar analizi pek çok endüstride reel varlık yatırımlarını değerlendirmek için geliştirilmeye ve uygulanmaya başlamıştır. Reel opsiyonların uygulamaları iş stratejisi, finansal yönetim, piyasa değerlemesi, sözleşme değerlendirme, portföy yönetimi,

risk yönetimi ve mühendislik tasarımlarına doğru giderek genişlemektedir. Başlıca uygulamalar ise, doğal kaynaklar, gayrimenkul, biyoteknoloji, Ar&Ge, bilişim teknolojileri, üretim, eğlence ve altyapı alanlarından gelmektedir.

Reel opsiyonlar ortaya çıktığından bu yana konu ile ilgili akademik araştırmalar gün geçtikçe artmaktadır.

Konu ile ilgili akademik araştırmalara ek olarak, pratikte reel opsiyonları uygulamak isteyen firmalara yardım etmek için pek çok danışmanlık firması kurulmuş ve 21. yüzyılın başından itibaren daha çok uygulamalar üzerinde duran kitaplar basılmıştır. Ayrıca, 1997 yılından itibaren düzenli olarak hem teorisyenlere hem de uygulamacılara yönelik konferanslar ve çalıştaylar düzenlenmektedir.

Reel opsiyonların değerlemenin mevcut yöntemlerden üstün olduğu literatürde belirtilmesine rağmen, firmalar kurumsal karar verme süreçlerine mevcut opsiyon temelli modelleri adapte etme konusunda yavaş kalmaktadır. Bunun en temel nedeni, mevcut opsiyon modellerinin firma yöneticileri ve uygulamacılar tarafından iyi bilinmemesi ve modeli uygulamak için gerekli matematiksel becerilere sahip olmamalarıdır. Bunun yanında, teoride, analiz edilen projenin varsayımları ile örtüşen bir opsiyon değerlendirme modelinin bulunabilmesinin zorluğu da bir başka neden olarak görülebilir.

Yöntemin uygulamada yavaş benimsenmesi bakımından, önceki İNA yaklaşımları da benzer bir süreçten geçmiştir. Bu tür yeni fikirlerin uygulamacılar tarafından benimsenmesi genellikle yılları almaktadır. Bu anormal bir durum değildir. Pek çok bilim insanı ve uygulamacı, çok uzak olmamakla birlikte gelecekte reel opsiyonlar analizinin aynı şekilde kabul görmeye başlayacağını ve reel opsiyonların NBD analizi kadar yaygınlaşacağını ifade etmektedir. Son dönemlerde uygulamaya yönelik çıkan kitaplar da bu geçişi hızlandırabilecek niteliktedir.

ÖZERKLEŞTİRME = ? ÖZELLEŞTİRME

1980’li yıllarda dünyanın pek çok ülkesinde neoliberal politikalarla temel sektörler reform adı altında özelleştirilmeye çalışılmıştır. Sağlık alanında da pek çok ülkede Dünya Bankası ve IMF’nin direktifleri doğrultusunda özelleştirmeyi içeren reformlar gerçekleştirilmiştir. Bu reform paketleri sağlıkta insiyatifin yerel yönetimlere geçmesinin gerekliliğini ısrarla vurgulamaktadır. Ancak uluslararası finans kurumları tarafından dayatılan reform biçimleri sağlık hizmetlerinde yoksul kesimi dışlayarak sağlık alanındaki eşitsizlikleri daha da derinleştirmiş, sağlığı bir meta haline getirmiş ve tüm sağlık sistemini alıcılar ve satıcılar şeklinde organize etmiştir.

Dünya çapında tüm kamu hastanelerindeki bürokrasiden ve hantal işleymekten kaynaklı sorunlara çözüm olarak sunulan özerklik ülkemizde de ‘sağlıkta dönüşüm’ programı ile gündeme gelmiştir. Çeşitli kamu idarelerine bağlı olarak faaliyet gösteren hastanelerin tek çatı altında toplanarak kamu kaynaklarının verimsiz kullanımının engellenmesi, madde ve insan gücünde kamu kaynaklarının tek merkezden planlanması, hastanelerin kendi gelirlerini edinmesi ve bunların hizmet gereklerine göre kullanılması amaçlanmaktadır.

Yeni Tasarı Ne Getirecek?

Yeni tasarıyla birlikte tüm kamu hastaneleri bundan sonra direkt olarak buldukları illerde kurulacak Kamu Hastaneler Birliğine bağlı olarak faaliyet gösterecektir. Birliğin organlar yönetim kurulu, genel sekreterlik ve hastane yö-

neticilerinden oluşacaktır. Bu birlik bünyesindeki hastanelerin idari ve mali tüm yetkilerini üstlenecektir.

Belirli şartlara göre hastanelerde sınıf ayrımı yapılacaktır. Hasta ve çalışan memnuniyeti, hizmet altyapısı, kalite ve verimlilik konularında hastaneler değerlendirilmeye tutularak aldıkları puanlara göre sınıflara ayrılacak ve bu ayrıma göre alınan ücretlerde farklılıklar yaşanacaktır. Birliğe dönüştürülen sağlık kurumlarında kadrolu çalışanların görevleri iptal edilecek ve bu kişiler en geç 3 ay içerisinde başka kadrolara geçirilecektir. Hastanenin yeni kadrosunu birlik belirleyecek ve işe alımlar sözleşmeli çalışacaklardır.

Tasarımın Avantajları Ne Olacak?

Kamu hastaneleri esnek bir yapıya kavuşacak ve birlik karar alırken Ankara’ya bağlı kalmayacak, böylelikle kirtasiyeciliğe yer verilmemiş olacaktır; sağlık bakanlığı ise idari işlerden kurtulup sadece sağlık düzenlemeleriyle ilgilenecektir.

Tasarıya Neden Karşı Çıkılıyor?

Türk Tabipler Birliği ve sağlık sendikaları yasa tasarısının kamu hastanelerini kar amaç güden kurumlar haline dönüştüreceğini, vatandaşın ödeyeceği paranın artacağını, sözleşmeli olarak işe alınan sağlıkçıların iş güvencesinin olmayacağını ve düşük ücretle örgütsüz çalışmaya zorlanacaklarını iddia ediyor.

Sağlık alanını bir kar alanı olarak gören piyasacı anlayış, ilaç ve teknoloji üzerinden önemli bir kazanç elde etmek-

tedir. Dünya ölçeğinde Türkiye son beş yıl içerisinde ilaç pazarı olarak en çok büyüyen ilk beş ülke arasına girmiş ve büyüklük olarak dünyadaki 13. pazar olmuştur. Teknolojide ise dev tekeller “en yeni teknolojilerin ilk lansmanını Türkiye’ye yaptıklarını” söylemektedirler. Ancak yetmemektedir. Artık büyük sermaye doğrudan hizmet sunumuna da girmek ve yıllardır yapılan hazırlıkların meyvesini almak istemektedir bu yüzden halkın malı olan hastanelerin özerkleştirilmesi istenmektedir; fakat hastanelerin özerkleştirilmesi diğer kamu kurumlarının özerkleştirilmesine benzemez çünkü insanların acıları, hastalıkları nedeniyle gitmek zorunda oldukları hastanelerin özerkleştirilmesi telafisi imkansız sonuçlar doğurabilir.

Her defasında kamu mallarının özelleştirilmesine kurum zarar ediyordu özelleştirdik cevabını verenler bu sefer de aynı cevabı verebilecekler mi diye çok merak ediyorum. Zarar eden hastane yoktur ki; ama kârına göz dikilen hastane elbet vardır! Acaba bu hastaneleri kimler satın alacak! Kazanan yine aynı kesim olacak. Olan yine yoksul kesime olacak. Hastaneler ise o kuyruklarından kurtulalım derken hiç gidemeyeceğimiz bir yer olacak. Yalnız şunu da unutmamak lazım ki ‘her hastalanan da tedavi olacak diye bir kaide yoktur!’ Evet evet bu cümleyi malum şahıstan bekliyorum, bu sefer şaşırmayacağım.

Son olarak meclisi de özelleştirin olsun bitsin; pek bir farkı yok ama hiç olmazsa adı koyulmuş olur...

Türk Demokrasi Tarihi

Siyasi partilerin temelleri ve oluşumu

Türkiye tarihi sistemi içinde siyasete katılım sürecinin başlaması Osmanlı Devleti'nin batıya açılımı süreciyle başlamaktadır. Bu süreç 17. yüzyılda yabancı yetişkin elemanlardan yararlanma yoluyla başlamış, 18. yüzyılda öğrenci gönderimi sonucunda süreç hızlanmıştır. Osmanlı Devleti'nde siyasi partilerin önünü açan anayasacı gelişim süreci Senedi İttifak ile başlamış, Tanzimat ve Islahat Fermanları'yla olgunlaşmıştır. Bu olumlu süreç içinde yetişen nesiller siyasi örgütlerin kadrolarını oluşturmuşlardır.

Osmanlı Devleti'nde siyasi partileşme çalışmalarının temeli olan ilk örgüt Etniki Eteryadır. Görüldüğü üzere ilk siyasal örgüt bir Yunan azınlık örgütüdür. Yunanistan'ın bağımsızlığını sağlamaya yönelik ve gizli silahlı bir siyasal örgüttür.

İlk Türk-Müslüman siyasal örgüt ise Islahat Fermanı sürecinde ortaya çıkmış Fedailer Cemiyetidir. Bu örgütte gizli bir siyasal örgüttür. Çok etkili olmamış oluşumunun hemen sonrasında devlet güçleri tarafından yakalanarak ortadan kaldırılmıştır.

Osmanlı Devleti'nde ilk etkili siyasi örgüt yine gizli olarak kurulan "Genç Osmanlılar" örgütüdür. Bu örgütün çalışmaları sonucunda Türkiye'ye ilk defa anayasal bir düzen ve seçimli bir meclis gelebilmiştir. Bu örgütü oluşturanlar genelde devlet bürokrasisi içinde yer alan kişilerdir.

Anayasal düzen sosyo-politik nedenlerle uzun süre yaşayamamış ve 1877 tarihinden 1908 tarihine kadar baskıcı bir süreç yaşanmıştır. Bu süreç içinde Osmanlı aydınları yine gizli olarak Türkiye'nin ilk siyasi partisi ola-

cak olan İttihat ve Terakki Cemiyeti'ni kurmuşlardır. Bu örgütü oluşturanlar da yine halktan çok bürokrasi ve bürokrasi okullarında okuyan öğrencilerdir. Dikkat edilirse Türk siyasi tarihinde partileşmeye gidilirken oluşan tüm örgütler gizli hatta silahlı örgütlerdir. İktidar erkine sahip olanların bu erki normal yollarla terk etmemeleri ve kendi otoritelerine alternatif olabileceklere yasal yolla örgütlenme hakkı vermemeleri bu sonucu doğurmuştur. Şüphesiz böyle bir başlangıç daha sonraki süreçte de etkisini gösterecek ve uzun soluklu demokratik bir ortamın oluşabilmesi pek de mümkün olmayacaktır.

1908 Tarihinde özellikle askerlerin desteğiyle anayasal sisteme geri dönmüştür. 1877 Tarihinde anayasalı rejimin arkasında durmayan Osmanlı Ordusu ilerleyen süreçte bu yapısını değiştirmiş ve genç subayların etkisiyle Meşrutiyet sistemini savunur bir pozisyon almıştır. Bu tarihten itibaren yenilikçi ve anayasacı bir görüşe sahip çıkan ordu siyasi tarihimiz açısından önemli rolünü oynamaya başlayacaktır.

1908 Sonrasında Türkiye'de siyasi partiler hızla çoğalmaya başlamış ve hemen her düşünce partisini oluşturmuştur. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nden başka bu süreçte, Ahrar, İttihadı Muhammedi, Fedakarı Millet, Heyeti Müttefikayı Osmaniye, Mutedil Hürriyetperveran, Islahatı Esasiyeyi Osmaniye, Ahali,

Osmanlı Sosyalist, Hürriyet ve İtilaf Fırkaları açılmıştır

Türkiye'de temel altyapı eksikliği henüz tamamlanamadığından bir süre sonra iktidarı ele geçiren İttihat ve Terakki Cemiyeti kendisi de eskiden şikayet etmesine rağmen çok partili sistemi ortadan kaldırmıştır. 1909 yılında gerçekleşen "31 Mart Vakası"nı ve 1913 yılında meydana gelen Mahmut Şevket Paşa suikastı olaylarını kullanan İttihat ve Terakki, partileri kapatarak siyasi egemenliğini ilan etmiştir. Böylece çok kısa bir çok partili hayat sonrasında tekrar baskıcı bir tek parti idaresine dönmüştür. İttihat ve Terakki Cemiyeti 1913'ten 1918 tarihine kadar tek parti idaresi altında ülkeyi yönetmiştir.

Milli Mücadele Döneminde siyaset

I. Dünya Savaşı sonrasında gerçekleşen Mondros Ateşkes Antlaşması ile birlikte İttihat ve Terakki iktidardan uzaklaşmış tekrar çok partili hayat başlamıştır. Türk siyasi tarihinin renkli bir dönemi böylece başlamıştır. 1913 yılında kapatılan değişik görüşlere sahip siyasi partiler bu dönemde yeniden açılmışlardır. Bu süreç aynı zamanda milli mücadele devresine rastlamaktadır. Değişik görüşler bu süreçte İstanbul'da ve Anadolu'da örgütlenerek siyasi mücadeleye girmişlerdir İstanbul'da değişik siyasi partiler varlıklarını sürdürürken Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları ka-

yıtsız şartsız bağımsız Türkiye düşüncesinin örgütü olarak Amasya Genelgesi, Erzurum Kongresi ve Sivas Kongresi sürecinin sonrasında Anadolu ve Rumeli Müdafaa-yı Hukuk Cemiyeti'ni kurmuşlardır. 23 Nisan 1920 tarihinde Ankara'da açılan TBMM ile de değişik görüşlere sahip kişilerden oluşan yarı seçimli bir meclis oluşmuştur. Meclis tek bir düşünceye mensup insanlardan oluşmamaktaydı. Bu yüzden Mustafa Kemal Paşa'nın düşüncesine destek verenler, ulusal savaşın daha kolay yürütülmesine olanak sağlayan "1. Grup" adıyla birleşmişlerdir. TBMM içinde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-yı Hukuk Cemiyeti'nin "1. Grup" olarak örgütlenmesi sonrasında doğal olarak diğer düşünce üyeleri "2. Grup" adıyla birleşmişlerdir.

Milli Mücadele Sonrası siyaset;

Cumhuriyetin İlk Demokrasi süreci

Ulusal Savaşın kazanılması sonrasında Mustafa Kemal Paşa, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-yı Hukuk Cemiyeti'ni 9 Eylül 1923 tarihinde siyasi parti haline dönüştürmüştür. Böylece Türkiye'nin ana partisi olan "Halk Fırkası" doğmuştur. Halk Fırkası'nın oluşumunun hemen arkasından muhalefet partisi olarak Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kurulmuştur. Ulusal savaşın sırasında Mustafa Kemal Paşa'yla birlikte hareket eden bir kısım arkadaşları onunla yaptığı icraatlar konusunda anlaşamıyınca böyle bir muhalefet partisi meydana çıkmıştır. Parti kurucuları arasında Kazım Karabekir Paşa, Ali Fuat Paşa (Cebesoy), Adnan Bey (Adıvar), Refet Paşa (Bele) gibi önemli kumandanlar ve aydınlar yer almıştır. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası böylece Türkiye'de Cumhuriyet döneminin ilk muhalefet partisi olarak tarihe geçmiştir. Gerçekten de kurulmasından sonra etkili bir muhalefet gerçekleştirmiştir. Çok partili siyasi süreç Osmanlı Devleti'nde olduğu gibi Cumhuriyet Türkiye'sinde de fazla yaşayamamış ve Doğu İsyanı sonrasında Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kapatılarak tek parti rejimine dönülmüştür.

Tek Partili Cumhuriyet Süreci ve Demokrasi Denemesi

Tek partili sistem 1930 yılına kadar devam etmiş ve devrimlerin gerçekleştirilmesi, dünya ekonomisinin bozukluğu, muhalefet yokluğunun dinamizmi olumsuz etkilemesi ve liderin demokratik açılım istekleri sonucunda bu yılda çok partili hayata dönülmüştür. Bu dönemde CHP'nin yanında Serbest Cumhuriyet Fırkası, Türkiye Cumhuriyet Amele ve Çiftçi Fırkası, Ahali Cumhuriyet Fırkası gibi siyasi partiler açılmıştır. Ancak bu süreç de uzun sürmemiş, toplumsal olayların çıkması (Kubilyay Olayı) karşı devrim olasılığı gibi nedenlerle Serbest Cumhuriyet Fırkası kendisini feshederken diğer siyasi partiler de kapatılmıştır. Bundan sonra yeniden çok partili hayata geçmek için II. Dünya Savaşı'nın sona ermesi gerekecektir. Bu zamana kadar Cumhuriyet Halk Partisi tek başına bütün yönetimi elinde tutacaktır. Hatta bazı kararlarıyla devletle bütünleşmiş bir hale gelecektir.

Demokrasi ye Geçiş

İkinci Dünya Savaşı'nın demokratik blok tarafından kazanılması sonrasında Türkiye'nin, bu blok içinde yer almak istemesinin de bir sonucu olarak çok partili süreç tekrar başlamıştır. Bu konuda en önemli gelişme CHP içinde yaşanmış ve partinin ileri gelenlerinin bir kısmı "Dörtlü Takrir" diye tarihe geçen bildirgeyle partiden ayrılarak yeni bir oluşum meydana getirmişlerdir. Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan öncülüğünde CHP'den ayrılan bir kısım partililer Demokrat Parti adıyla siyasi hayata devam etme kararı almışlardır. Böylece ABD'deki ikili sistemin partileri Türkiye'de de kurulmuştur. Bir tarafta CHP bir tarafta DP. Bu süreçte CHP ve DP'den başka; Milli Kalkınma Partisi (İstanbul 1945), Sosyal Adalet Partisi (İstanbul 1946), Liberal Demokrat Parti (İstanbul 1946), Çiftçi ve Köylü Partisi (Bursa 1946), Türk Sosyal Demokrat Partisi (İstanbul 1946), Türkiye Sosyalist Partisi (İstanbul 1946), Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (İstanbul 1946), Türkiye İşçi ve Çiftçi Partisi (İstanbul 1946), Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi (İstanbul 1946), Yalnız Vatan İçin Partisi (İstanbul 1946), Ergenekon Köylü ve İşçi Partisi (İstanbul

1926), Arıtma Koruma Partisi (Ankara 1946), İslam Koruma Partisi (İstanbul 1946), İdealist Parti (İstanbul 1946), Türk Muhafazakar Partisi (İstanbul 1947), Türkiye Yükselme Partisi (İstanbul 1946), Öz Demokratlar Partisi (Afyon 1948), Müstakil Türk Sosyalist Partisi (İstanbul 1948), Millet Partisi (Ankara 1948), Toprak Emlak ve Serbest Teşebbüs Partisi (İstanbul 1949) gibi partiler eklenmiştir. CHP ve DP dışında partiler kurulmasına karşın 1946 ile 1960 arasındaki seçimlerde iki büyük parti seçmen kitlesinin çok büyük bir kısmının oylarını almışlardır.

1950 Seçimleri Türkiye'de bir dönüm noktasını oluşturmuş ve uzun yıllar Türkiye'yi tek başına yöneten CHP seçimler sonucu iktidardan uzaklaşmıştır. Böylece iktidar ilk defa seçimle el değiştirmiştir. CHP'den ayrılanların kurmuş olduğu Demokrat Parti bu süreçten itibaren on yıl Türkiye'yi yönetecektir.

1950 ile 1960 arasındaki süreçte Türkiye ilk muhalefetli ve çok partili yönetim devresini yaşamıştır. Devleti kuran parti olan CHP 1950 ile 1960 tarihleri arasında muhalefet partisi olarak siyasi hayat içinde önemli bir deneyim geçirmiştir. İktidar olmanın faydalarından her zaman yararlanan bir parti olarak bu sefer bu dönemde bunların ters işlemeden oldukça sıkıntı çekmiş ve muhalefetin ne kadar zor olduğunu anlamıştır.

1960 Askeri Müdahalesi ve yenisinden yapılanma

1950-1960 döneminde tek başına iktidar olan DP bir askeri müdahale ile yönetimden uzaklaştırılmıştır. Böylece siyasi hayat Türkiye'de yeniden yapılanmak durumunda kalmıştır. DP kapatıldığından yeni partiler oluşmuştur. 1960 sonrasında Türk siyasetinde ağırlığı hissedilen partiler CHP, DP'nin devamı olarak kurulan Adalet Partisi ve Yeni Türkiye Partisi, Millet Partisi, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi, sol da yeni kurulan Türkiye İşçi Partisi gibi partilerdir. 1960-1980 sürecinde siyasi yaşamda birçok birleşmeler ve ayrılmalar da yaşanmıştır. CHP bu süreçte anaçlığını göstermeye devam etmiş DP'den sonra Güven Partisi ve Cum

huriyetçi Parti de CHP'den çıkmıştır. Adalet Partisi de bölünmüş ve buradan Demokratik Parti oluşmuştur. 1970'lere doğru Millet Partisi, Yeni Türkiye Partisi ve Türkiye İşçi Partisi iyice güçlerini yitirmişlerdir. Bu süreçte yeni katılmalar da olmuştur. İslamcı ideolojinin partileri olarak ilk önce Milli Nizam Partisi o kapatılınca Milli Selamet Partisi kurulmuştur. Sağda milliyetçi düşünce yapısında CKMP Alparslan Türkeş'le birlikte adını Milliyetçi Hareket Partisi'ne çevirerek siyasi yaşama bu şekilde devam etmiştir. 1960-1980 döneminde Türkiye artık koalisyon hükümetleriyle de karşılaşmıştır.

1960-1980 sürecinde oluşturulan Anayasa ve seçim kanunlarının etkisiyle 46-60 arasında olduğu gibi iki büyük partiden oluşan bir siyasi yapı olmamıştır. Hatta bir ara uygulanan "Milli Bakiye" sistemi sayesinde çok küçük partiler bile meclise girebilmiştir. Türkiye İşçi Partisi, alevi oylarına talip Birlik Partisi, Millet Partisi, CHP'den ayrılan Güven Partisi, siyasal İslamcı Milli Nizam Partisi, Türkçülük düşüncesine dayalı Milliyetçi Hareket Partisi ve bağımsızlar parlamentoda yer alabilmişlerdir.

1961 Seçimlerinde DP kapatılmış olduğundan merkez sağ oylar dağılmış bu durum da Türk siyasal tarihinde ilk koalisyon süreci oluşmuştur. 1965 Seçimleriyle "Milli Bakiye" sistemine rağmen Adalet Partisi tek başına iktidar olurken 1969 seçimlerinde de bu durumu sürdürmüştür. 1973 Seçimleri öncesinde iki büyük siyasi parti değişik bölünmelerle karşı karşıya kaldığından özellikle de AP bundan etkilendiğinden 1973 seçimleri koalisyon hükümetlerini tekrar gündeme getirmiştir. Bu süreçte CHP- MSP ve "Milliyetçi Cephe" hükümetleri oluştu. Bu durum 1977 seçimlerinde de değişmedi. koalisyon hükümetleri bu döneme damgasını vurmuştur. Bu süreçte TBMM'deki bir tek milletvekili bile önemli olduğundan "Milletvekili Transferleri" kavramı doğmuştur.

1980 Askeri Müdahalesi ve siyasetin sıfırlanması

1980 tarihinde siyasal ortamın gerginleştiği

bu süreçte Türk Silahlı Kuvvetleri bir kere daha demokratik süreci ortadan kaldırmıştır. 1960-1980 sürecinde ordu ilk müdahaleyi 1971 12 Martında gerçekleştirmişti. Bu tam bir müdahale değil "Muhtıra" şeklindeydi. Bu süreçte ordunun etkisiyle teknokratlardan kurulu hükümetler görev almışlardır. Bu hükümetler ve sıkıyönetim uygulamaları da problemi çözememiş yukarıda belirtildiği gibi bu çözümsüz durumun sorumluluğu siyasal partilere çıkarılmış ve demokrasi bir kere daha askıya alınmıştır.

1980 Askeri müdahalesi'nin diğer askeri müdahalelerden farklı sonuçları olmuştur. Ordu yeni bir anayasa ve yeni siyasal partilerle siyasal sistemi oluşturmak istemiştir. Bunun bir sonucu olarak 1981 yılında alınan bir kararla bütün siyasal partiler kapatıldı. 1982 yılında da yeni bir anayasa oluşturuldu. Bu anayasayla siyasal parti başkan ve yöneticileri siyasetten yasaklandı.

1983 Yılında çok partili süreç yeniden başlamıştır. Partiler tamamen kapatıldığından eski siyasi düşünceler yeni isimlerle yeniden kurulmuştur. 1983 seçimlerine sokulan üç parti askerlerin desteğindeki Milliyetçi Demokrasi Partisi, eski sağ merkez oylar üzerine kurulan ANAP (Anavatan Partisi), eski sol oylar üzerine kurulan Halkçı Parti bu seçimlerde oyları paylaşmıştır.

Bunlardan iktidarı alan ANAP şimdiki partiler sü- içinde bolmuş- Onların sağda Doğru Yol solda DSP

mokratik Sol Parti), SODEP (Sosyal Demokrasi Partisi) oluşmuştur. Eski Milliyetçi ve İslamcı görüşlere sahip kimseler ise Refah Partisi ve Milliyetçi Çalışma Partisi çatılarında birleşmişlerdir.

Askerlerin siyasal partilerle ve seçim kanunlarıyla ilgili yaptıkları değişiklikler sonuç vermiş 1983 seçimlerinde ANAP tek başına iktidar olmuştur. Böylece 1969'dan sonra ilk defa tek partili bir hükümet iktidar oldu. 1987 tarihinde gerçekleşen erken genel seçimi de ANAP kazandı ve tek başına iktidarını sürdürdü.

Normale Dönüş

1986 sonunda yapılan bir halkoylaması sonucu eski siyasi partilerin liderleri ve yöneticileri siyasete geri döndüler. Bir şekilde hepsi partilerin başına geçtiler.

1991 tarihinde yapılan erken genel seçimler Türkiye'ye seçim kanununa karşın koalisyon hükümetlerini geri getirdi. DYP ve SHP (Sosyal Demokrasi Partisi Halkçı Parti birleşmesi sonucu Sosyal Demokrat Halkçı Parti adını aldı) koalisyon hükümeti oluştu. Bu arada yeni bir durum oluştu bu süreçte, baraj problemi olan partiler ortak liste ile se-

çim-
lere katı-

olarak bu durumu aştılar. Refah Partisi, Milliyetçi Çalışma Partisi ve İslahatçı Demokrasi Partisi RP listesiyle seçimlere girerek % 10 barajını aştılar.

Bu süreçte eski siyasi partilerin açılması önündeki engeller kalkınca Milliyetçi Çalışma Partisi Milliyetçi Hareket Partisi adını aldı. Cumhuriyet Halk Partisi de yeniden açıldı. MHP içinde ortaya çıkan anlaşmazlıklar sonucunda Büyük Birlik Partisi ortaya çıkmıştır. Türkiye 1990 lı yıllar içinde yeni bir siyasal yapıyla da tanıştı. Daha çok Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesi ve Kürt etnik kimliğine dayalı oylara dayalı partiler ortaya çıktı. partiler diyorum çünkü Anayasa Mahkemesi açılan davalar sonucunda bu tür bir partiyi kanunlara uymadığı için kapatmıştır. Halkın Emek Partisi, Demokrasi Partisi, Halkın Demokrasi Partisi, Demokratik Toplum Partisi, Barış ve Demokrasi Partisi bu süreçte oluşan partilerdir.

1995 tarihinde yapılan erken genel seçim daha karışık bir siyasal tablo oluşturmuştur. RP 1. parti olurken DYP ve ANAP hemen hemen aynı oyu almış ve merkez sağ bölmüşlerdir. Merkez solda da aynı durum oluşmuş DSP ve CHP oyları paylaşmışlardır. MHP baraja takılmış ve dışarıda kalmıştır. Bu kadar karışık durum sonucunda ancak 3 partili koalisyonlar mümkün olmuştur. Bu

dönem irtica tartışmalarının gündeme geldiği bir süreç olmuş 28 Şubat ile bu durum sonuçlanmıştır. Bu olaya daha sonra "post modern darbe" adı verilecektir. İktidar partisi Refah Partisi için kapatma davası açılmış ve sonucunda parti kapatılmıştır. Bu süreçte Doğru Yol Partisi de yeni bir bölünmeyle karşılaşmış ve Demokrat Türkiye Partisi kurulmuştur.

1999 tarihinde yapılan erken genel seçimler sonucunda yine koalisyon hükümeti çıkmıştır. Abdullah Öcalan'ın yakalanıp Türkiye'ye getirildiği bu süreçte DSP birinci, MHP ikinci ve RP yerine açılan Fazilet Partisi üçüncü partiler oldular. Merkez sağın iki güçlü partisi Anap ve DYP ise barajı aşan partiler arasındadır. CHP ise girdiği seçimde baraj altı olarak meclis dışında kalmıştır. Bu seçimlerde HADEP % 5 oy alarak önemli bir sonuç almıştır. Seçim sonrasında DSP- MHP-ANAP koalisyon hükümeti kurulmuştur. Koalisyon hükümeti sürecinde Türkiye 2001 tarihinde bir iktisadi krize girmiş bu duruma dayanmayan koalisyon partileri erken seçim kararı almışlardır Bu süreç içinde DSP bir bölünme yaşamış ve Yeni Türkiye Partisi kurulmuştur. Fazilet partisi de Anayasa Mahkemesince kapatılmış yerine Saadet Partisi ve Adalet ve Kalkınma Partisi kurulmuştur. Fazilet Partisi milletvekilleri bu iki parti arasında paylaşılmıştır. Bu süreçte Türk siyasal yaşamına 2002 tarihinde liderliğini Cem Uzan'ın yaptığı Genç Parti katılmıştır.

Yeniden tek parti iktidarı

2002 Kasım'ında gerçekleşen erken genel seçim sonucunda Türkiye yeni bir tek partili iktidar ile tanıştı. Hemen seçimler öncesi kurulan AKP birinci parti oldu ve barajı aşan sadece iki partili olduğundan tek başına iktidar olacak milletvekili sayısına ulaştı. İkinci parti CHP oldu. DYP, MHP, ANAP baraj altında kaldı. Yeni kurulan Genç Parti %7.5 oy aldı ve dikkatleri üzerine çekti. DEHAP % 6.14 ile oylarını artırdı. İktidar partisi DSP yok olurken, onun kulvarında açılan YTP başarılı olama-

dı. FP'nin yerine açılan Saadet Partisi de istediği sonuca ulaşamadı. Böylece Türkiye 1987 den sonra tekrar tek partili bir iktidara kavuştu.

AKP 2002 yılından itibaren tek başına iktidar olarak bir yeni dönemi siyasal alanda açmıştır. Siyasal İslamcı kökten gelen bir partinin tek başına iktidarı belirli konularda zorlukları da beraberinde getirmiştir. Türk siyasi yaşamında ilk defa sivil örgütlerin oluşumuyla "Cumhuriyet Mitingleri" adı altında yüzbinlerin katılımıyla toplantılar gerçekleşmiştir. Bu süreç içerisinde özellikle Cumhurbaşkanlığı seçimi büyük bir problem oluşturmuştur. Cumhurbaşkanlığı seçiminin tıkandığı süreçte 2007 tarihinde Türkiye yeniden bir erken seçime gitmiştir..

2007 Seçimi sıcak bir ortamda gerçekleşmiş Türkiye Temmuz ayında seçime gitmiştir. Bu seçimde AKP oylarını artırarak tek başına iktidarını sürdürürken, CHP ikinci parti olarak, MHP üçüncü parti olarak barajı aşarak meclise giren diğer partiler olmuştur. Dep-Hadep çizgisindeki Demokratik Toplum Partisi bu seçimde bağımsız adaylarla katılarak baraj problemini çözerek grup kurabilen 4 parti olarak TBMM'ye girmeyi başarmıştır. DYP adını Demokrat Partiye çevirerek girdiği bu seçimi de kazanamamış varlığı azalmıştır. Genç Parti ise oylarını yarı yarıya azaltarak siyasal yaşamda yok olma sürecine girmiştir. Saadet Partisi de istediği sonuçları alamamıştır. DSP ise CHP içinden milletvekili adayı göstermiş seçimlere katılmamıştır. Seçim sonrası milletvekilleri CHP'den istifa ederek DSP'ye katılmışlardır.

Seçim sonrası süreçte Türk siyasal yaşamı açısından önemli bir olay gerçekleşmiştir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı bir ilke imza atarak iktidar partisi AKP'nin "İrtica Odağı" olmasından dolayı kapatma davası açmıştır. Oldukça tartışmalı bir süreç sonrası parti kapatılmamış ama uyarılmıştır.

Türk siyasal yaşamı 2010 yılı itibarıyla anayasanın yeniden yapılandırılması çalışmalarısıyla meşgul olarak varlığını sürdürmektedir.

Gürcan BOZKIR

Dokuz Eylül Üniversitesi Öğretim

Arkadaşlık Ve Dostluk Üzerine...

Dostluk nedir diye sorsalar, onu satırlara dökülebilir misiniz? Çizebilir misiniz resmini ya da fotoğrafını çekmek mümkün mü?

Dostluk tarifi pek de mümkün olmayan bir gönül bağıdır, yoldaşlıktır. Dostluk; onunla ağlamak, onunla gülmektir. Karşınızdaki insanın en özel sırlarını bilmek, ihtiyacı olduğu her an başını yaslayacağı bir omuz olmaktır ve tabii bir omuz bulmaktır da. Dostluk; hayatın bazen sevinçli, bazen hüzünlü yolunda yan yana yürümektir ve sınıksız sarılmaktır hiç bırakmamacasına... Aristo'nun dediği gibi "Gerçek dostlar iki gövdede yaşayan tek bir ruhtur."

Gerçek bir dost bulmak hiç de kolay değildir. Bazen bulduğunuzu sanırsınız; ama hayal kırıklığı yaşadığınız an anlarsınız gerçeği. Dostluk ile arkadaşlık arasında ince bir çizgi vardır. Dostunuz arkadaşınızdır aynı zamanda; ancak her arkadaşınız dostunuz olamaz.

Şimdi, dostluk ve arkadaşlık üzerine yazılmış karşılaştırmalı on bir maddelik deyimleri sizlerle paylaşmak istiyorum:

1- Arkadaş evinize geldiğinde misafir gibi davranır,

Dost ise geldiğinde buzdolabını açıp istediğini alır.

2- Arkadaş senin ağladığını görmez,

Dost ise omuzu senin gözyaşlarınla ıslanır.

3- Arkadaş davetine katılınca bir paket hediye ile gelir,

Dost ise sana yardım etmek için erken gelir, toparlanman için geç gider.

4- Arkadaş onu o yattıktan sonra arar-san rahatsız olur,

Dost ise neden bu kadar geciktiğini

sorar derdini anlatmak için.

5- Arkadaş bir kavgadan sonra her şeyin bittiğini düşünür,

Dost ise tekrar arar.

6- Arkadaş senin daima onun arkanda olmanı ister,

Dost ise her zaman arkadadır.

7- Arkadaş senin zaafını öğrenir ve onları kullanabilir,

Dost ise senin zevklerini öğrenir ve onlara hitap eder.

8- Arkadaş zayıflıklarını bilirse başına kakar,

Dost ise zayıflıklarını bilirse örtmeye çalışır...

9- Arkadaş seni ikinci görmek ister,

Dost ise ikincin olmaktan şeref duyar.

10- Arkadaş sıkıntınız olmadığında yanınızdadır,

Dost ise sıkıntınız olduğunda size koşar.

11- Arkadaşa siz huzur vermeye çalışırsınız,

Dost ise size huzur vermeye çalışır.

Anne babamızı seçme şansımız yoktur; ama arkadaşlarımızı dilediğimiz gibi seçebiliriz. Bu seçim bizim tahmin ettiğimizden çok daha önemlidir; çünkü iyi arkadaş insanı güzelliklere iyiliklere çeker, kötü arkadaş ise kendi kaybolduğu cehenneme sizi de sürüklemek ister. İnsanlar sizi de onunla bir değerlendirirler. Ne de olsa bana arkadaşımı söyle sana kim olduğunu söyleyeyim demiş büyüklerimiz. İyi arkadaş bulmak zordur, kötü arkadaş ise sizi kendiliğinden bulur. Başımızı belaya sokmak için çaba harcaması da gerekmez, zira sorunlar

peşi sıra gelir siz istemeseniz de... Tam bu noktada çok sevdiğim bir sözü eklemek istiyorum: "Arkadaşlar kavun gibidir. Neden mi? Bir tane iyisini bulmak için yüzlercesini yoklarsınız da ondan." Caude Mermet. Ne kadar doğrudur bu söz. İyi arkadaş bulmak için bir o kadar çok kişiyi tanımak, değerlendirmek ve en nihayetinde bir seçim yapmak zorundasınızdır...

İyi arkadaş bulmanın zorluğundan söz ettim. Oysa gerçek bir dost bulmak bundan çok daha zordur. Onu bulduktan sonra ise kaybetmemek için emek harcamak gerekir. Yalnızca karşıdan beklenmemelidir fedakarlık; gerektiğinde hiç düşünmeden özverili olunmalıdır da. Ayrıca samimi olmak da önemlidir; çünkü en iyi dostluklar hesapsız kurur. (Balzac)

Bir insana verilebilecek en büyük ceza yalnız kalmaktır sanırım Herkesin en azından bir arkadaşına ve en çok da gerçek bir dosta ihtiyacı vardır. Hele günümüzde ilişkilerin sevgi ve saygıdan çok çıkar amaçlı kurulduğunu düşününce onlara olan ihtiyaç şu an çok daha fazladır. Bana sorarsanız onlarca arkadaşınız olmasındansa iki tane gerçek dostunuzun olması daha iyidir. Şimdi bir an gözlerinizi kapatıp düşünün. Gerçekten dostum diyebildiğiniz kaç kişi var hayatınızda? Onlara sizin için ne kadar önemli olduklarını söylediniz mi hiç? Eğer söylemediyseniz hiç durmayın. Hemen söyleyin dostlarınıza onları ne kadar sevdiğinizi. Hayat çok kısa ve bir gün bunu söylemek için geç olabilir! Daima sevgi dolu anlar yaşamamız dileğiyle...

Ceren SÖNMEZİŞİK

'KOL DÜĞMESİ'

Sıradan bir cumartesi sabahıydı. Yine her zamanki gibi kahvaltımı yapıp üstüne keyif kahvemi içecektim. Haftasonu kahvaltımday boyoz , yumurta ,çay. Hava bulutluydu. Yürüyüşe çıkmıştım. Çimenler yeni kesilmiş olacak ki, sevdiğim çimen ve toprak kokusunu içime çekerek parktaki banklardan birine oturdum. Çocukları izliyordum. Köpeklerini gezdiren insanları... Düşüncelere dalmıştım,derin düşüncelere... Ayaklar yolu bilir; ama an gelir insan farkındalığının farkına varmaz. İşte benimki de öyle olmuştu. Bir anda Uğur Mumcu Kültür Sarayı'nın önünde buluvermiştim kendimi. İçeri girdim, resim sergisi vardı. Tablolarda huzur bulmuş olacağım ki Küçükpark'ın zehrinin üstüme zerk edişinden biraz olsun kurtulmuş gibiydim.

Küçükpark... Herkesin çok sevdiği, çok şey bulduğu Küçükpark... Minnacık kadınların yuvası Küçükpark. Buram buram alkol ve tütün kokar burası. Hani insanlar çok sevdiği bir yemeği,hergün üst üste yediğinde öyle bir bıkkınlık çöker üstüne; benim de öyle bir tiksinti oluşmuştu artık midemde. Huzur arıyordum sadece biraz huzur...

Yürüyüşümü tamamladıktan sonra eve çıktım. Yeni bir kitaba başlayacaktım. Rafa uzandım. Tam istediğim kitabı almışken birden diğer kitaplar da üstüme yığılıverdi. Kitaplar ,dergiler ,fotokopiler hepsi ayrı bir köşeye saçılmıştı. Onları tekrar topluyor rafı tekrar düzene sokuyordum. Kapının arkasına doğru saçılmış yan yatan bordo bir kutu geçmişti elim. Bir kol düğmesi kutusu... İçinde de yapayalnız tek başına duran bir kol

düğmesi... Bu kol düğmesi, senin bana ayrılırken verdiğin hediyyendi. " Öteki teki de bende. Merak etme!" demiştin. "Bunlar eşikisi bir anlamlı olur" demiştin. Ben de kabul etmişim bu hediyyeyi gözyaşlarımı içime akıtarak.

Benden önceki seni terk eden sevgilinin adı da Volkan'dı, benimki de. Sen beni herşeyime rağmen sevmiştin. Ben de seni. Bu yüzden eminim ki çocuğuna içinden hep Volkan diye sesleneceksin. Yaşça benden oldukça büyüttün . Sen benim Cemal Süreya yanıma da seviyordun Orhan Veli yanıma da. Gün geldi öksüz bir çocuktum senin yanında; gün gelirdi gözlerinin içindeki pırıltı dahi yeterdi seni anlamaya. Ne çok yakıştırdı sana beyaz...Seni bırakmazdım. Bana ne emekler harcadığının farkındaydım; ama bıraktım. Bütün yaşadıklarımıza rağmen seni bıraktım. Gözyaşlarımı içime akıttım. Daha 16 yaşında toy bir delikanlı iken bilemezdim pişmanlıklar treninde yolculuğa ilk adım atacağımı. Yuvan olsun, seni seven bir eşin olsun istedim ve seni terk ettim.

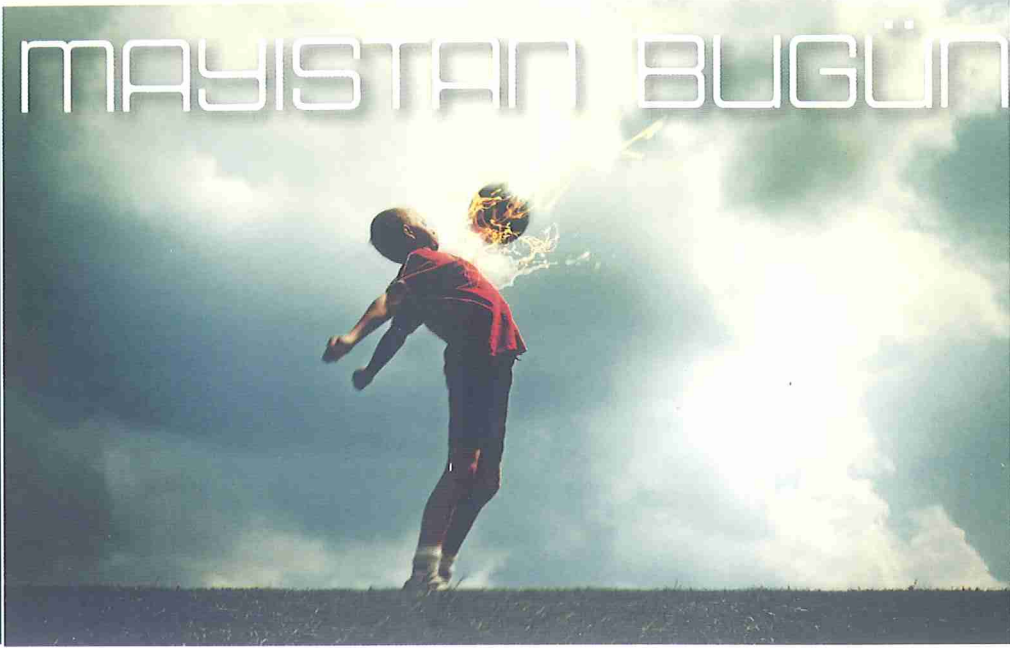
Ama şimdi yerde sırt üstü uzanmış vaziyetteyken ben, koşarak geçiyor gözümün önünden silüetin. Kızıl saçlı kumral tenli halinle Dario Moreno Sokak'ındayız. Ben sana "Deniz ve mehtap, sordular seni neredesin?" şarkısını söylüyorum. Avuçlarımız terliyor. Sımsıkı tutuyorum elini. Baloncu abiden balon alıyorum sana, içindeki çocuğa hitaben. Sonra Asansör'e geçiyoruz. Yemeğimizi yedikten sonra yalıya iniyoruz. Her zamanki bankımıza oturuyoruz. Beraber olmaya başladığımız mayıs ayında gü-

neşi kaç adımda batıracağız diye saymak istiyorum ben. Sen "sayma" diyorsun. Bir bahar akşamında yürüyoruz kordon boyunca . "İçimde bir korku var" diyorsun. "Nedir o ?" diyorum. "Ayrılmayalım" diyorsun. Gittiğimiz bir fasılda "Bir bahar akşamı rastladım size" şarkısını istiyorum. Ben eşlik ediyorum soliste, ama bütün gözler senin üzerinde. Şiirler yazıyorsun bana. Sonra tatil giriyor araya. Şarkılarda buluyoruz birbirimizi. "Ellerini çekip benden yarım bugün gider oldu" türküsüyle kadehleri tokuşturuyorum. Hem de babamla! Babamın en sevdiği türkü... ne tesadüf ki senin de öyle. Ancak babamın senin varlığından bile bir haber. Her sabah bu türküyle uyanıyor, bu türküyü söylüyorum içten bir şekilde... Okullar açılıyor sonra. Beşinci ayı bitiyor birlikteliğimizin, ve hiç bitmiyor cicim ayımız. Sevginin güveni doğurduğunu sende öğrenmiştim çünkü. Sen bana güveniyordun, ben de sana güveniyordum. Ve bunu sadece on altı yaşında öğrenmiştim. Oysa ki başkalarının yetişkin yaşlarda eşleriyle başaramadığını, ben seninle daha on altı yaşında başarmıştım.

Aslında sen benim dürüstlüğüme hayrandın. Ben de senin zekana hayrandım. Zekiydin ne istediğimi iyi bilirdin. Şimdiyse anlıyorum başkalarının ruhlarını ve bedenlerini ödünç alarak aşkı yaşadığımı. En yakın arkadaşlarımdan yaşadığı aşkı, kendimi onların yerine koyarak capcanlı ve taptaze yaşıyormuşum meğer sensiz. Ancak biliyorum ki sen de beni düşünüyorsun saatler 21:21 i gösterdiği anda. Çünkü biliyorum ki o kol düğmesi de senin hep başucunda.

Volkan Özaltn

17 MAYISTAN BUGÜNE...

Her şey Popescu'nun kupayı getiren penaltıyı atmasıyla başladı. 1990'ların başından beri altyapıya verilen önemin, doğru transferlerin fotoğrafını izledik Kopenhag'da. Sportif başarı efsanevi biçimde kazanılmıştı. Tam da bu noktada başka bir mücadele başlıyordu: Sportif başarının getirdiği marka değerinin pazarlanması.

Endüstriyel futbolda sadece piyasa kurallarına göre pazarlama (marketing) anlayışı kısa dönemli kar getirmekten başka bir şeye yaramaz. Marka değerinin getirdiği etkiyle fiyatları yukarı çekerek kazanç elde etmeye çalışmak, uzun dönemde yarıardan çok zarar verir. Özellikle ülke içinde satacağınız ürünlerin alıcısı olan kitlede artış olacaktır ama tüketici kitlenin alım gücünde herhangi bir değişim olmadığı için bu durum beklenen satışlara ulaşmayı engelleyecektir. Bu durum Manchester United, Barcelona, Real Madrid, Milan gibi kulüpler için sorun teşkil etmez. Hem ülkelerinde hem de dünyanın dört bir yanındaki store'larda istedikleri satışlara rahatça ulaşabilirler.

17 Mayıs 2000 sonrası Galatasaray'ın öncelikle yapması gereken kulübün borçlu yapısından kurtarmak ve sportif başarılarından elde edilen gelirleri yine sportif başarı için kullanabilir bir yapıya bürün-

mektir. Fakat Galatasaray 2000–2001 sezonu başında 26,5 milyon Euro transfere para harcadı (Jardel 16 milyon EURO, Serkan Aykut 5 milyon EURO, Bülent Akın 5,5 milyon EURO). UEFA şampiyonu takımdan Hakan Şükür ayrılmıştı. Yapılması gereken Hakan'ın yerine kaleye sırtı dönük oynayabilen, etkin hücum presi yapabilen bir oyuncu alınması sistemin aksamadan devam etmesini sağlayacaktı. Fakat bu özelliklerin zıttı olarak niteleyebileceğimiz Jardel'i yüksek transfer bedeliyle alan Galatasaray, adeta sistemin işlememesi için transfer yapmıştı. Bu durum aslında kulübün futbolu kurumsal yönetmediğini gösteriyor. Teknik direktör veya yönetim değişikliği var olan ve oldukça iyi işleyen sistem üzerinde tersi etki yapmamalıdır.

Efsanevi bir sportif başarının ardından hem futbol takımının yönetimi hem de kulübün ekonomik yönetimi açısından ivmenin geriye dönmesini anlamlandırmak oldukça güç olsa gerek. Galatasaray, marka değerini ekonomik başarıya dönüştürememiş ve borca dayalı ekonomik modelle büyümeye –günü kurtarmaya– çalıştığı için zirveden aşağıya doğru hızlı inişine başlamıştır. UEFA Kupası şampiyonluğu sonrası marka değerini büyütme bir yana korumayı da başaramayan Galatasaray, ekonomik

olarak kötü gidişe paralel sportif başarısızlıklar yaşadı. Kulübün profesyonel bir anlayış yerine, işbaşına gelen yönetimlerce bir anlamda günü kurtarmaya yönelik bir anlayışla idare edilmesi geleceği tüketmekle eşdeğer.

Galatasaray'ın UEFA Kupası'nı kazandığı 1999–2000 sezonu ve sonrasındaki üç yıl boyunca bir anlamda Avrupa'da kazanılan başarıların meyveleri toplandı (Üç yılda kulüp 60 milyon İsviçre Frangı'na yakın bir gelir elde etti). 2000–2008 arasında Galatasaray'ın transfere harcadığı para 100 milyon EURO'yu buluyor.

Sportif başarının üzerine mali disiplin sağlanmadığı taktirde ibre terse işlemektedir. Sezonluk transferler, banka teminatları üzerine kurulu bir yapı sadece geleceği tüketir. Bu noktada uzun vadeli gelir-gider analizi yapılarak transferlerin sezonluk değil kulübün geleceğine yatırım olarak yapılması gerekmektedir. UEFA Kupası sonrası sürekli ertelenen yeni stadın açılışı ne zaman (2010 olarak söyleniyor ama) hizmete gireceği belli değil. Yani marka değerinin kazanıldığı ve seyircisinin arttığı dönemden tam on yıl sonra. Bu gecikme bile Galatasaray'ın neler kaybettiğini özetliyor olsa gerek.

FUTBOL & KÜRESELLEŞME

1990'ların başında "kaçınılmaz bir rüzgâr" olarak karşımıza çıkan ve uyum sağlamayanın yaşama şansı olmadığı yaftasıyla sunulan küreselleşme, günümüzde farklılaşmakla beraber özellikle gelişmemiş ülkelerde yarattığı yıkım etkisiyle serbest piyasanın gerçek yüzünü ortaya çıkarıyor. Tabi bu süreçten futbol da payını fazlasıyla almış durumda. Küresel köy olarak nitelenen dünyada nasıl ki sisteme adapte olmayanlar çok rahat etiketleniyorsa, futbolda da taraftarlar rahatça ötekileştiriliyor (özellikle holi-ganizm kavramı çerçevesinde).

Birer ticari şirkete dönüşme sürecine giren (özellikle elit kulüpler) artık statlarda sadık taraftarı değil, kulüp için sadece para harcayan, sahada oynanan futbolla bile alakası olmayan zengin müşterileri yani kendi seyircilerini istiyor.

Futbolunda bir piyasa ürünü olduğu yaftasıyla ortaya çıkan dolar milyarderleri, sistemin tüm işleyişini futbola adapte etmek için her şeyi yapıyor. Öyle ki şampiyonlar Ligi'nin formatından, gelirlerin bölüşümüne kadar her şey elit kulüplerin çıkarına göre düzenleniyor. Böylece futbolda rekabet küreselleşmesi olarak sunulan durum aslında sadece sömürünün küreselleşmesini ifade ediyor. Öyle ki, küreselleştiği söylenen rekabet (UEFA Şampiyonlar Ligi ve Avrupa Ligi, Dünya ve Avrupa şampiyonası gibi organizasyonlar artık sponsor şirketlerin

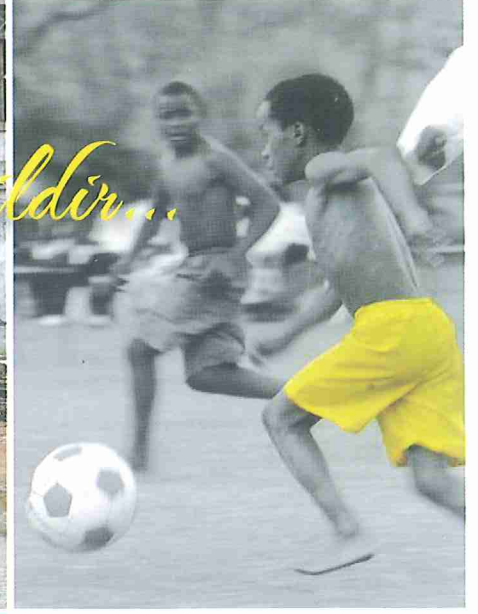
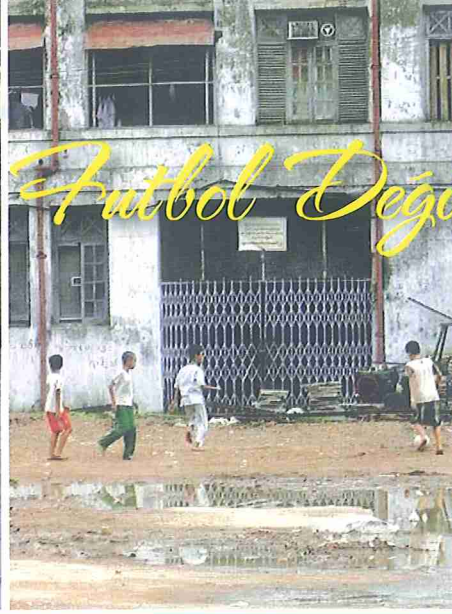
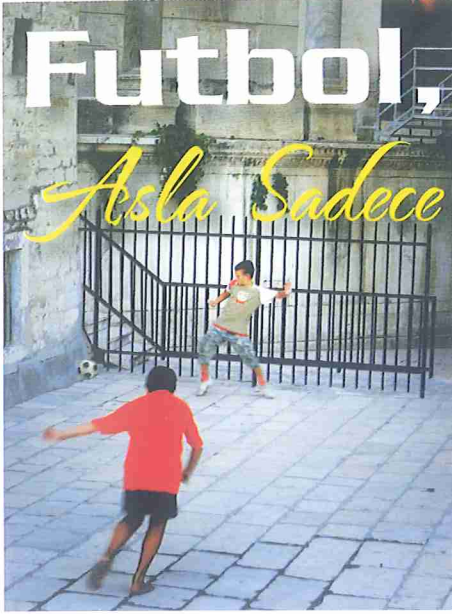
istediği bir yapıda) küçük kulüpler, elit kulüplerin başarısı için sadece piyonluk yapıyor.

Transfer piyasayı bile serbest ekonominin getirdiği tekelleri düzenin etkisiyle şekilleniyor. Elit Kulüpler (R.Madrid, Chelsea, Milan, Inter, B. Münih, Barcelona, Arsenal, Liverpool, Manchester United gibi) yüksek bonservis bedelleriyle istediği oyuncuları transfer edebiliyor. Geçmişten gelen scout yapılanmaları gereği dünyanın nesrinde olursa olsun 10 yaşındaki bir çocuğu bile alabiliyorlar. Küçük kulüpler ise ya sözleşmesi biten oyuncuları ya da elit kulüplere sattıkları oyunculardan (az da olsa) gelen parayla transfer yapabiliyorlar. Aslında küresel serbest bir transfer piyasası armış gibi görünüyor ama gerçekte tüm piyasa bir avuç elit kulübün elinde ve onların çıkarlarına göre şekilleniyor.

Futbol, sistemin ticarileştirdiği oranda ilerleme kaydetmiyor. Sadık taraftarı tamamen ötekileştirmiş durumda değil. Ama bunun için bilet fiyatlarını arttırmak, holiganlıkla suçlamak ve bunun için tüm medya araçlarını kullanmak onların bildiğimiz yöntemleri zaten. Burada koşullar ne olursa olsun potansiyel olarak toplu hareket edebilme özelliğine sahip olan taraftarın ne yapacağı.

Futbolu ne kadar ticarileştirseler de futbol özünde halkın oyunudur ve öyle de kalacaktır. Çünkü futbol oynamak için illa ki çim saha, kale direkleri, kramponlara ihtiyaç yoktur, top olmadığı kumaş parçalarından yapılan bir yumak ya da bir konserve kutusu top görevini üslenebilir. Bazen bir taş bazen de montunuz bile kale direklerinin işlevini görebilir. Oynamanın basitliği yanı sıra kuralları karmaşık değildir. Birçok yönüyle futbol diğer sporlara göre toplumun her sınıfında oynanabilen, aynı zamanda toplumların düşüncelerini yansıtan bir spordur. Futbol var olduğu süre boyunca, üretim biçiminin getirdiği sınıfsal konum bir yana, halkın ilgisini devamlı çekmiş ve basit, oynamak için maddi külfet gerektirmeyen bit oyun olmasıyla da dünyanın her yerinde –sokak arasında konserve kutularıyla ya da kumsalda çıplak ayakla- oynanabilen insanlığın ortak kültürü haline gelmiştir.

Basitliği kadar oynayanlara kolektif bir uyum getirmesi, taraftara da toplu hareket edebilme potansiyeli sunması son derece önemli bir durumu yansıtıyor. Bunun etkisinden olsa gerek esas rahatsızlık yaratan noktayı da kitlelerin toplu ve politik hareket edebilme potansiyeli oluşturuyor. Bundan olsa gerek küreselleşme yaftası içinde en çok öne çıkarılan ve taraftarın ötekileştirilmeye çalışıldığı yer futbol dünyası.

Milyarlarca insanı ekranda, binlercesini de statlarda kendine her izleyişte daha da âşık eden futbol, farklı kültürlerin buluşma noktası olarak insanlığın öncelikli gündemi konumunda. Futbolun bu düzeyde sevilmesinin altında yatan nedenler arasında futbolun basit bir oyun olması faktörünü farklı bir yere koymak gerekiyor. Çünkü futbol oynamak için illa ki çim saha, kale direkleri, kramponlara ihtiyaç yoktur, top olmadığı kumaş parçalarından yapılan bir yumak ya da bir konserve kutusu top görevini üslenebilir. Bazen bir taş bazen de montunuz bile kale direklerinin işlevini görebilir. Oynamanın basitliği yanı sıra kuralları karmaşık değildir. Birçok yönüyle futbol diğer sporlara göre toplumun her sınıfında oynanabilen, aynı zamanda toplumların düşüncelerini yansıtan bir spordur.

Futbolun küreselleşmesi sermayenin küreselleşmesinden daha öncedir. Özellikle 1990'da iki kutuplu dünya düzeninin sona ermesi, sermayenin hızla ve reddedilemez olarak sunduğu küreselleşme, futbol üzerinde önemli etkilere yol açmaktadır. Süreç TV yayınları, sponsorluk, pahalı reklam anlaşmaları, artan bilet fiyatları ile kendini belli etmeye başlamış ve astronomik rakamlara yapılan

transferler, kulüpleri satın alan dolar milyarderleri ile etkisini zirveye çıkartmıştır. Bu süreç taraftar profili üzerinde de etkili olmakta ve takımını boğazı yırtırcasına destekleyen taraftar yerine, VIP (very important person)'ler, Store'lerden lisanslı ürün alan müşteriler taraftar olarak algılanmaya başlandı artık.

Endüstriyel futbolda temel nokta kapitalizmin her şeyi pazarda satabilecek bir meta olarak görmesine dayanır.

Futbolun tarihsel sürecinde farklı dönemlerde yükselme ve gerileme dönemleri vardır. Özellikle İngiltere'de sanayi devrimi sonrası kapitalizmin topluma etkisi (örneğin işçilerin 14 saat çalışması gibi) sonucu insanların futbol oynamaları çok zorlaşıyordu. Süreç ilerledikçe futbolun insanları sisteme daha uygun hale getirilmesindeki rolü ortaya çıkmaya başladı. Bu rolün zirve noktası da İspanyol diktatör Franco'ya rastlar. Çeyrek asırdan fazla İspanya'yı Futbol, Fiesta ve Fuhuş ile yönetmiştir. İlerici insanları her türlü cezayı veren Franco'ya en iyi cevabı ise Johann Cruyff vermiştir. Real Madrid'e imza atmamış ve 1974'de Barcelona formasıyla Santiago Bernabeu'da Real Madrid'i beş golle hezimete uğratmaları diktatörlüğün "insanlar"

karşısında en acı yenilgilerden biri olmuştur.

Futbolu sistemin adaptasyon aracı olarak görmesinin yanında bu durum karşı etkileri de yaratmıştır. Bunun başında dünya futbolunda son yüzyılda varlığını kanıtlayan ve endüstriyel futbola karşı hangi takımın taraftarı olursa olsun ortak tepki koyabilen devrimci taraftarlar, futbolun farklı bir tarafını bize göstermektedir. Dünya futbolunda her geçen yıl seslerini daha iyi duyuran devrimci tribünler, güçlenerek devam etmekte ve futbolcun sadece sermaye sınıfına ait bir spor olmadığını göstermektedirler.

Burjuvazi sınıfı futbola astronomik paralar aktarıyor. Endüstrileşen futbola karşı bir duruş gösteren devrimci tribünler farklı bir futbolun mümkün olduğunu hatırlatıyor. Kulüpleri satın alan ve futbolu gelir kapısı olarak gören şirketler, taraftarları da bu gelir getiren sektörün bir parçası olarak algılıyor. Endüstriyel futbola karşı duruş sergilemek ve burjuva sınıfının futbolunda olan tribün kavgaları yerine renklerin kardeşliğini savunmak devrimci tribünlerin temel anlayışını oluşturmaktadır. Bu yönüyle futbolun asla sadece futbol olmadığını, farklı kültürler arası iletişimi sağlaması, sınıflar arası mücadelenin farklı biçimde yaşandığını unutmamak gerekiyor.

KAPTANSELAMI ile başlayan KEYİFLİYOLCULUKLARA HOŞGELDİNİZ

Anadolu
"Keyifli Yolculuk"

- İZMİR
- İSTANBUL
- ANKARA
- ESKİŞEHİR
- BURSA
- KÜTAHYA
- AFYON
- DENİZLİ
- MANİSA
- ANTALYA
- UŞAK
- Ayvalık
- Akçay
- Burhaniye
- Bergama
- Çandarlı
- Dikili
- Edremit
- Sarımsaklı

"30 Standart Hizmetimizle Anadolu Yollarındayız"

KABİN HİZMETLERİMİZ

- ŞEKER İKRAMI**
Şeker tadında yolculuklar
- SU İKRAMI**
Anadolu'ya özel Hijyenik Bardaklarda...
- KEYİFLİ YOLCULUK DERGİSİ**
Her şeyden bilginiz olsun aya
- GÜNLÜK GAZETE**
Haberiniz olsun
- GÜNCEL KİTAP**
Okumayı sevenlere
- POLAR BATTANIYE**
Tatlı rüyalarla sıcak yolculuklar
- ELYAF YASTIK**
Yumuşacık yolculuklar
- ORTOPEDİK YASTIK**
Bayun sağlığınız için
- UYKU GÖZLÜĞÜ**
Dinlenen gözler
- KULAKLIK BONESİ**
Hijyenik kulaklar
- KORUYUCU MASKE**
H1N1 ve diğer virüslere karşı
- BEBEK BEZİ**
Bebeginizin rahatlığı için
- HİJYENİK PED**
Huzurlu yolculuklar
- ISLAK MENDİL**
Ferahlik ve hijyeniniz için...
- BEBEK KOLTUĞU**
Koltuğunun ikramı bebek maması
- KRAKER İKRAMI**
Açlığını bastırmak isteyenlere
- KEK İKRAMI**
Tatlı lezzetler
- DIYET İKRAM**
Formunu koruyanlara
- ÇOCUK İKRAMI**
Çocuklarımız ayrıcalığıdır
- MEVSİMSEL İKRAM**
Yaza özel gönderüme
- TÜRK KAHVESİ**
Geleneksel lezzetlin keyfi
- SICAK İÇECEKLER**
Nescafe, siyah ve bitki çayları
- MEYVE SULARI**
Meyve tadında, özü damagınızda
- GAZLI İÇECEKLER**
Serin yolculuklar
- CORBA İKRAMI**
Dumanlı üstünde

- AYLIK DERGİLER**
Aktüel, magazin, güncel
- HER KOLTUKTA LCD EKРАН**
Tv ve film kanalları, yol kamerası
- KABLOSUZ 3G İNTERNET**
Dünya ile bağlantınız hiç kesilmesin
- CEP TELEFONU ÖZGÜRLÜĞÜ**
Sevdiklerinizle iletişiminiz için
- 220 VOLT PRİZ**
Şarjınız bitmesin

OUTDOOR sinema HOME
OSMANLIYI Sofra BAZAAR
Espresso Förbes İnce Beantif

- ◆4 Ulusal TV Kanalı
 - ◆3 Film Kanalı
 - ◆1 Haber Kanalı
 - ◆1 Çocuk Kanalı
 - ◆1 Yol Görüş Kamerası
- * Kanal sayıları ve yol görüş kamerası araç modellerimize göre farklılık gösterebilir.

CALLCENTER
444 01 64
www.anadolu.com.tr
anadolu@anadolu.com.tr

Anadolu
"Keyifli Yolculuk"

20

"Biz 20 yıldır birlikte EGIAD'ız"